rbi adheream · qua tu solꝰ
suffias et vitam eternam
hmitis ad qua mſeꝛ
ziter pduc̃ me degner

De tribulatu dñi et discipu
lor per-sata · Lxxxj Capitl̃

Ocende cum dñs
quadam die sab
bati transiret
per sata subla
da · id est per
campos ubi
erant segetes · discipuli ei⁹
ut homes esurientes · vel
lebat spicas ꝑ ciberꝫ de
fectu et penuria et man
dus suis confricates · ede
bant grana conplando
famis mopiam · Esse fectu
la aptoꝛ stituet grana
spicaꝝ · erant em · solube
quoꝝ est grana comedꝫ
esurebat tu ego paupta
te · tum ego turbaꝝ mopoꝛ
tunitate in quo sig nificat
q̃ pdicatoꝛes et p̃lati de
bent postponꝫ cibu coꝛ
poꝝ ꝑter salute aiaꝝ
unde beda · Non habentes
em discipli spatiu madu
candi ꝑ importunitate
turbaꝝ · esuriebant ut ho
mes · sed vellentes spiritu
mediam consolatiõ · quod
est indicium alterioris vite
non p̃sentis ociꝫ sed sm
plures quere cibos · unde
et crisostom⁹ p̃ vitas qua
tam occupatione doctꝛine
habebat apti ut nec ma
ducandi licentia inuenire
o beati apti in quibus tur
corpus quod sui est sug

gebat q̃ aiam⁹ quid ageret
non habebat · Carnales autem
homes · nec tue spualia spiri
talia curant · cum michi habue
rint carnale quod agant ·
Phariseꝰ aute videntes rep
henderũt dñm de hoc quasi
contra legem agentes disci
puli eo doctꝛina magri · et
dixut · Esse discipli tui sciunt
quod non licet diebus · sabba
thum non arguebat eos sabbi con
legem · quasi raperet aliena
cum sibi lege licitum erat si
mundum intrare segetem uel vi
neam prodmi et comedere
non tamen falcem mittꝫ ut
foras esse ꝓ portare · sed sup
eo q̃ spicas vellendo et spican
do sabbatum die sabbati cibu
parabant sibi · cum ꝑceptu
erat in lege q̃ cibaria ꝑparet
die precedenti · et non in die
sabbati · Ideo crisostom⁹ · Indei
gentes cum discipli quasi
ꝓpecutu sue magri · cum in
discipulis magri videtur · ꝑter
hoc error discipli · volen
tes in obprobriu ꝓpi vituꝝ
ita dicebant · Non ꝓpter iniuria
legis dolentes · sed detractio
nis occasione minuere cupi
entes ipsa dicebat · Nec enim
poterat alius contra legem
agentibus construi · ita ipi
sabbato in legem peccare et ma
gis alio peccante dolet ipe
clara ustoria multo est ꝑfectus · amplius
Nec em ꝓ aliquis / misericors
es q̃m sibi · hec crisostom⁹
Dns aute confutauit phas
eos discipulos rationabilit⁹
excusando · et q̃ contra lege
non faciebat ostendendo · et

ꝑmo per exemplu ꝫ quo
duplex tangitur ratio ꝑ
ma est a simili ex parte su
mentiu · quia similis nequitas
fuit ꝫ discipulis que fuit ꝫ
dauid q̃ comedit consecra
tos panes ꝓpositionis quos no
licebat ei edere nec hoc ꝙ cu
eo erant · s ergo dauid excu
satur quia comedit ꝫ necꝫ
tate quod alias non licebat ·
per consequens et discipuli ex
cusantur · quia necessitas eis im
minebat · Secunda ex a mino
ri ex parte sumpta · q̃ da
uid ꝫ necessitate comedit
sanctos panes quod licebat
solis sacerdotibus ergo mul
to magis discipuli spiritus ex
omnibus · quasi dicat · si nul
las ibi legem non habuit
nec hic habere debet Neces
sitas enim facit aliquid licitu
quod alias esset illicitum · et ideo
discipulis ꝓpter quod licu
it non erat ꝫ lege · factum e
licitum famis necessitate Hic et
hodie si quis eger ieiunium
fregerit reus non habebitur ·
Cum ergo pharisei illa legis
laudant misericordia facta
ꝫ dauid et suis · et q̃ ista
vident reprehendut transgr̃
sione ꝫ discipulis · ex quo
apparet q̃ non legis mutua
defendut sed sua mutuam
ostendut Aliud ratio est a ma
iori quia sacerdotes quorum
minor est · maxime cerimon
ias legis observant · violato
sabbatu q̃ns sine crimine sut
lut dum in templo opa mu
mualia circa sacrificia fun
iut a mundia excidendo ex
corriando hostias lauando
carnes coquendo et cons
milia faciendo uel etiam
duos pueros circumcidunt
ergo multo plus discipuli
qui nullius ꝫ hoc legis
sint uel ordinis · vellentes
spicas ꝫ die sabbati ex co
medentes · sine crimine sut
Deinde post auctoritates
alienas comunit eos auctō
ritate ꝓpa · et ꝓmo per affec
tione pietatis · et est talis
talis quia potestas e templi
spiritualis q̃m figuralis · sed si
spiritualis potuit defendi sa
cerdotes sibi seruientes · ergo
multo plus spirituale quod
opus discipulos sibi ex
dentes · De quo templo di
cit · soluite templu hoc q̃
nubi templo est hic stili
cet dps · quia est templum dñi
Secunda ratio est ꝫ qua
comunit eos per affectu
pietatis q̃m cerimonias
veteris legis · sed pastere
spiritales et opus misericor
die et observatie sabba
ti uel victimas offerre
est cerimoniale · ergo et
cetera · Inde magis vult
deus misericordia · qua
quis subuenit alteri · uel sibi
indigenti · q̃m sacrificiu
et opa misericordie sut
magis accepta deo q̃m ve
time · hostia enim deo pla
cabilis est salus hominu
Terna ratio e ꝫ qua com
munit eos per sue potestatis
ostensione · et est talis ·
Dñs potest dispone ꝫ mi
quibus totaliter pest · sed

et est talis. magis vult dñs affectu
misericordie et pietatis.

C sexta

149
158

ꝙ⁹ pius preest totalit et distri
pulis et sabbato · ergo potest
dispensare cum discipulis
de ope m sabbato Ipe en
scat sabbatu ꝓpter hominem
ut m eo quiescat et deo
vacet · et non homine ꝓpter
sabbatu · et ita dns et erit
sabbati · et ideo sicut amb
ua · sicut possut sabbatum
ita potest etiā destruē · ita
ergo sabbm ꝓpter homine
scat et dns sabbati est ma
gis cura adhibei voluit
saluti hom · qm̄ custodie
sabbati · p mutando discipu
los spūs velle' et fame
repelle' do pius utiq; hō sub
est observatiom legali · sed
pest et eam mutaē pt · et
ideo non peccat · qui sicut
ordinatione eius observat
Dy aut dicit · factus sub
lege · subiectio illa erat vo
luntatis non necessitatis · ideo
quicq; se subiecit ꝓpt' humi
tatem · quicq; se prefiusse
ostendit ꝓpt' auctoritatem
Vbi crisostom⁹ Sabbatu
non ꝓpter otiu factu est
ut ommo in die sabbati
vacent · sed ut scriptures me
dicent deu suu esse factore
et per vacatiōa dei opeā
recordent · ut du vacare
illuis ratio queant · deus
rem omn opifex demon
stretur Ipe em lege dns
sabbati · michil facietis aut
preter ea que faciet aia
hoc est em festu · si inten
damur spiritualia et se
cedant terrestria · et ita
cemus vacatione spuali hec
crisost⁹ Christe per aplos in
telligi possut pdicatores et
plati · per esuriem · famem
salutis humane · per sata mul
dus in quo sue diuersa hom
genera seminata per diuersas
regetes · duas nationes · per
spicas homines per paleas cor
pa · per grana aie quia sicut
in spica sue duo simul grā
nu et palea sic in homine cor
pus et aia Discipuli ergo
id est pdicatores et prelati
esurientes hom salute · debet
transire per sata id e per mu
dū predicando et euelle' spicas
homines a terrenis quibus cor
de inheserant separando cōsi
cant manibus exemplo sue
operationis ad bonu pducendo
in qua separatur vitiū a vir
tute · sicut palea a grano et
sic mundū ecclie incorpe
rando · et sabbato debet hoc
agere' scilicet spe quietis eter
ne ad qua illos volut imi
tare · et de hoc conquerunt
phārisei id est demones et
infideles phārisei corpo
res · Vbi beda · velle' utiq; e
spicas homines a terrena in
tentione qua solu mentis
quasi radicem fixerant et ne'
spicas aut manibus evel
pius virtutu ab ipu cas mis
concupiscentia quasi folliculis
atq; in tegumentis aris
tam · puritatem mentis de
uere · gr ana vero manducari
est · emundatu quemq; ab oi
inquinamento carnis et spūs
per ora pdicantiu ecclesie

membris meis pari. hec beda
Item per sata intelligit sacra scr
pturā que diuinas similes sem
bus et semmata. per duas sas
segetes duas libri. per scr
tas sententie Igitur per sata
dictatores cum Dno ambulat
tium sacras scripturas deuote
studebo. et meditando meste
gant. esurient du mi eis pane
vite pie se et alys fructuose
desiderat. spicas euellit du
ea que sibi vtilioa videntur
m eis colligit. collectas co
fricant du tam diu discutiut
donec sub paleis hic. grana
spualis intelligentie inuem
iant. grana vero ipa man
ducant cum sibi et alys m
nistrando. per impletione
operis incorporat et vir
tutes roborant. et hec sab
bato faciut du a terrenis ne
cessitatibus. et ecclaij a tur
bidis cogitationibus q̃ festeres
deo vacant. sicut illud ecclē
siastici. sapiencia scribe m
tempe vacationis hoc dns
sabbati statuit opus probat
sed mundi uel adulteres
mentis refectione. et requie
animarum nesteres. reprehent
dentes. quia quies tendu
est altem in sabbato. no in
telligentes q̃ tue magis de
bemus vidē cm suauis est
dns. et requiem celeste que
rē opando Considera mul
et mirue' discipulos et m tem
ta mentis constitutis copa
tere. quibus rpi gaudentes
hoc faciant plusquam amoē
Quid em est cogitare pn
cipes mundi pnte om con
ditore ad tam tenue pau
pertate redactos ut tali pa
bulo more animā oporteat sustentari. Inde tripos
Cu dute amice discipu
los. quib ita erant suppetes
et nulla tempatia habe
bant cuiam. sed contem
nebant carnalē mensa
et fame oppugnabantur
continua et nequa deprē
debat a vpo. Nisi em co
geret eos vehemēter esu
rire. nequaq̃ hoc facerent
hec Crysostomus. Cū dul
cis et ad ille cibus esurie
tibus sicut et illa aqua m
stat. melius sitientibus ob
tme videbat de qua dicit
de petra melle saturauit
eos. Asperiebat eis dns. et
eis comparabat. q̃ tener
rime eos diligebat. sed
imchylomnus gaudebat
tam ppter eos quos m hoc
multu meteri stebat ip
ptea. nos quibus exem
plu relinquebat in hoc
em exemplo ad multas
virtutes pficere possumus
Nam hic mirabiles pau
pras reluret pompa mu
di contemnende osten
ditur. sumptuosa et spe
rosa ciborū ppatio de
struit. et quile voracitas
cū turpi sua virtuositate
et insatiabili appetitu.
totaliter enervatur. Insup
et bestialitas multorū ho
minū hic confunditur
quia ut dicit augustinus

appetu voluptates cepit
ac vitae molestias. ferme
prie actio est. Igitur ut aut
bernaculi iudicium est
sanctos honorare consuluit
huy deo abstinentius placue
rut. hic ecta renouata vi
detur. prime etatis beata sim
plicitas in qua homines fruc
tibus arborum ac herbis et
aqua contenti viuebant
vide boetius. Celso minus
prior etas. contenta fide
libus aruis. nec metu p
dita lucro. facili que seta
debat securitate. soluit glan
de. sompnos dabat herba
solidiores. potus quasi luber
tas amplus. Vindras al
tissima primus. Vtima mo
rta reddit in mortis tem
pora priscos. sed seuior ig
nibus etheme. ferrhos amor
audet habendi. per bocth
Vnde et Iheronimus. Videns
deus qd diligenter apposita
esset malitia cor hominis
ab adolescentia. et spiritus
eius in hiis permanere non
posset. quia caro erant. car
pa centum diluuio odep
nauit et audissima homi
gulam pbauit dedit eis li
centia comedendi carnes
nud esse in carnium usu
ad diluuium ignoratur fu
isse strages post diluuium aut
quasi in heremo nimiarum
populo continues. ita den
tibus nris neruos et vin
lentas carnes ingestras.
Vnud in eu carnibus post
diluuium dedicatu est Vnde
eda petrus damianus.
post mudi nascentis ex
ordeu. per mille fere atq; ex
ingentos annos humanu ge
nus vinum poculo et esu car
nium vsum. nec tame quispia
eor quos scripture comedisse
langiore contabuit. h petr.
Tunc ergo simplex cat cibo
et morbis rarissimi. nud aut
contrariu videm. Vnde de
necta immunes erant ab istis
malis que nondu se deuiis
soluerat. Multos morbos mi
ta fecula fecerunt. Ratiusq;
ex dictis di cibo morbus esse
inmutabiles esse morbos non
inmutabiles. corpus numeri ex
istis non singulares morbi
nascuntur. sed medicabiles
diuersi multiformes. Vnde
et corpsto Voluptas et inglu
uies sanitatis mte stabilitate
omidi subtrahit fecunde et
iuuenis ad meridiemalem iohe
et accredes mtr ingauenis. ocs
fere egritudinu causas illic
inuenies exteres. Nam vi
lis quidem et parua mensa
sanitatis mater est. Ipteria
et medici ita ea vocauere no
strauq; Denuq; sanitate te
nentes. misarietus en cibi
sanitas c. Indigenter cibari
multe sanitate dirutes. Di
vero indigestia est mater sa
nitatis manifestu est qm ple
tudo mater e morbi et egri
tudinis et generat passiones
et ipos superedentes me
dicos. Artem Item pedi
dolores et capitis grauedies
et caligines. et minuu do
lores et tremores et dissolu
tiones membroru. et ytteri
cie et febres longe et flam

mee · et hys multo ampliora non pemonia et philosophica dicta · sed ex habundanti comestroo et plenitudine generat apta nata sut Et vero vis et anime egritudines vide que hinc nascut · aspices ira luxuria · luxuie · melancolie desidie · incontinencie · inconstancia · hinc habet principiu Cue omia cogitationes fugiam⁹ et ebrietate · et voluptate · non eam tantu que in mensis est · sed et aliam que est in rebus mundanis et pro ea pmutem⁹ eam que a plurimis est voluptate · et sicut pheta voluptemur in dno ut hys que hic sut et futuris poeniam⁹ vois hec crisostom⁹ voluptates ego corpis nigrendo nocent Unde bratus Cpere ne voluptates · nocet empta dolore voluptas · Non solu corpi nocet sed et aiam detrudit · Unde gregoi⁹ Dum os delectatur in condmentis anima necatur comedentis Et ideo qui sapiens est · voluptate corpis in voluptatem animi commutat · hinc habamus Si dulcedine diuina amoris pfecte gustaueris de tempali dulcedine no curabis Unde et Seneca Amm voluptates quis sequit et bene intelligit · omni sensui blandimenta contemnit Si ergo sic hodie fiet put tue destipti · et in pma etate comunit⁹ hominis faciebat · no indigem⁹ apparatu vetu · nec suppellectili varia et pom

posa in quibus genus humanu est nec tribulatu nutritatu Unde crisostom⁹ vbi em cetera aut vtilia nobis nusci Sed et nulla inutilis et nociua et corpi et anime nocens · et mater est vnusquisq egritudinu et passionu · et lasciua cu multa magnificentia mundi · hinc et Seneca Si audire humanu genus voluerit tam superbu varium sibi coctu esse · quam inutile Non desiderabis artifices si sequeris naturam Emptus cuia constant necessaria in deliciis · laboratur · Unde et boecius Si de eo q̄ natue satis reple indigentia velis mensh est pter quod fortune effluentia appetas · pauris em in diuitijs natura contenta est · Cuius satietate · si superfluis rige velis · aut in rotundu q̄d infuderis aut nouu exhibeas Cum modicis aute natura contenta sit ostendit seneca qui dicit Quame et a quo natura desiderat nemo ad hec pauper est Et lucanus · Disce quib⁹ paruo liceat pdurare vita · et quantu natura petat fluuiu cereremq; Si vero istis famem pro condimento et falsa addideris · nullo modo sapidu repeies · que sue hac in sapida videntur · Unde bernardus · Prudenter

ffrenende sue · et dolocs

sobrietq̃ comitanti · satis e
hd omne condimentu sal ra
fame ⁊ sua sola non exopes
tata · nec est alias atq; alia
as/ de nostro quibus fidelis
exterarcis confici primor
ones · que videlicet et pa
latu reparent gusta pud
rent · exercitet appetitu her
bernardus ¶ Igitur ut dicit
Seneca · voluptatibus re
sistam⁹ · qua facilius no
cepiunt⁹ q̃n expeunt ⁊
item ¶ Dicit quecudq; co
tum lamat · voluptates pri
mum exturpa · et primitus
mas habe latronem mole
quy in hoc nos amplectur
ut strangulet ⁊ ut idem
dicit · ad rabiem cogut ve
nire delicie · ut quicquid no
ex voluptate respondet · ua
cuoret ¶ Ad debellandu aut
voluptates · multu valet
fugere eaꝝ occasiones · In
Seneca ¶ Debellande sut
mr̃ primis voluptates · et mi
chil delicate · michil mollit
faciendu ¶ Vns cogitatio
bus nitentu · loca seria ·
sanctaq; eligẽ' opbrtet ·
Effeminat animos · ane
mitus minia ¶ Nec dubie
aliquid ad corrupendu
vigorem potest regio ⁊ sed
quidam excusantes se di
cut qua debiles sut et
qua assuetis care' non
possut ⁊ Quibus idem se
neca respondet dicẽs · ⁊
curtes hoc loco michi il
la vox ¶ Nimis dura pre
cepis · nos hominiones

sum⁹ · omia nobis negare no
possum⁹ ⁊ eis que non pos
sum⁹ ista · ⁊ nia non posse no
credim⁹ ¶ Nolle my causa est
non posse pretendit⁹ ⁊ Et item
voluptuosi est nequis carere
assuetis voluptatiby · absti
nere cibo · situr · et esurire · ⁊
prima abstinencia grauia sut ·
deinde cupiditas · et anguestiu
nde morosus est stomachy
nde quiby sunt auidus tibi
odiu est · desidia ipa mor
tifer · Non est acerbu care'
eo quod cupe' desertis ⁊ huc
ad modu primoplor est hosti
q; fugientibus · ⁊ omne mo
modu magis instat cedenti
et auerso · Nec ⁊ Seneca ⁊ cope
dit aut ut non solu my de
lectatis sed etiam my vitiosis
esciis concupiscentia mordmata
vitetur · ad cauendu minimu
quo deus multu offenditur
Vnde augustin⁹ · De nulla
re magis deu offendisse ille
ppls dictus est · q̃n contra
deu mandata · Sed ut sic
mus non dei creatura esse
culpabilem · sed mordmata
cupiditate · non ꝑt⁹ portum
sed ꝑter portu · morte pri
mus homo incurrit · et esau
primatus suos non ꝑt⁹ gulli
am sed ꝑter lenticulam
pdidit · ⁊ item D. mel ideo
hm despectus appellatus
est · quia panem despecti no
comedit · et potu concupiste
re non dubitat · quia magis cupi
q̃n epulas desiderabat ¶ Nec
aug⁹ · ⁊ Et non solu corporis
sed et animi voluptates de

bellande sue qua ut dicit greg
in cassum caro attenit a pra
uis suis voluptatibz cumulis
non refrenat Tu ergo hoc ex
emplo discipulo amantis
pauptatem totis amplectere
uisibus · que sic emicuit in
prefatis mudi principibus
et similit in dno ihu et sua
matre · et in omnibus q̄ eos
voluerut p̄fecte imitari Cpm
autem eam complecte' et ex
de diuge qua alias merito
ma non esset · laudabile qu
dem non est paupem esse sed
in pauptate pauptate amde'
et pauptatis mopias pter
opm gaudenter et hilariter
sustinere Proch dolor qua
multi de pauptatis solo no
mine gloriantur Sed quo
pacto ut eis penitus michi
desit Dicut te amicos dne
pauptatis · sed pauptatem q
dalem et amicam fugiut toto
posse · stulticiam · stm · fu
gies desiderium contemptui · des
pectui et hmoi · et ut dicit ber
nardus Volut esse pauper
sine defectu · humiles sine des
peratione sine confusione Tu re
uo nudum pro aliqua re ipsa
pauptate lede' velis · et michi
omino ultra nitidate habe
as uel habe' desideres Et si
ns que sit illa necessitas · re
spondeo tibi q̄ quato minimus
pauptate diligeris · tanto sub
tilius de nitidate iudicabis Il
la nanq̄ necessaria sut nob
sine quibus esse non possu
hinc ergo ea sine quibus co
mode potes esse · et illa nec
habe' nec appete' nec pro
cura' nec a sponte dantib
velis recipe Unde Seneca
Cuticide superflua et i cer
tis desideria tua constrin
ge Considera tecu quitu
natura postet · non quatu
cupiditas expetat Impo
ne concupiscencie freno
oma blandimenta que
sut blandimenta uite hec
Seneca Sed multi in u
dicando de necessariis et
superfluis decipiuntur · et
superfluis tamq̄a necessa
riis utunt · Unde augustin⁹
multa nos in facultatib
nris superflua habe' pbabi
mus · si necessaria sola te
nemus · nam pauca que
ventribus michil sufficit et
alieno quodamodo rete
tor est · qui p futura pau
peribus michil' habet · bn
et Seneca cū multa su
puacua essent non mirabe
mur · nisi desse ceperint
Tota uita michi mentitur
Necessaria indicat · quor
magna pars supuacua e
que si ei necessitas absto
lit · non sentimus ablata
hec Seneca · Non solu aut
supuacua sed et necessaria
quandoq̄ sut contemnenda
Unde iterū Seneca No
te laudes · si contempseris
autos lectos · et gemeam
supellectilem Tue est
hec uirtus supuacua con
temnere Tunc te admirab
ad contemptū necessaria
Non magna uim facit s
pue sine apparatu potes

152
161

tuc te mundoc · si contempserit
eum perdidit panem · Ut
p ysaiam legebam · Vbi
necesse est non precor intue
sed hominem nascitur Et notam
huius et abstractio a rebus
mundanis · Idem beatus
sit tribus modis primus modus
est · quus solum in necessa
riis contentet et tanquilla
aduenam et peregrinum se
putet victu et vestitu co
tentus grauem existimet a
liis onerari · quia sicut
gerunt hoc non grauiter
tolerat et festinates ad pa
triam mansionis multa pos
sunt Secundus modus e
st quus nec in necessariis
delectetur · et in nullo ad
temporalia sit affectus · sed
tanquam nudus et nudus
libus mortuus · habundantia
et desiderium · laudem et ob
probrium equaliter accipiat nec
huic eum · quod desuerit no
sentit · sic animus in suis af
fectibus mortificatus com
modum et incommodum non dis
cernit Tertius modus e
st quus in usu necessario
rum solum non delectetur
sed plenius affluat et
fruatur · ut dicere possit
cum apostolo michi mundus cru
cifixus est et ego mundo ·
Talis namque non solum e
mundo mortuus est mundi
na non sentit · sed cum mun
do crucifixus est omnia
velut sterquilinia arbitratur
Ala plena est res creatas
pro quantum necessitate
exigit · sed solum delectat pos
sidere sed dulcius habere
Nec tamen dum in paup

tate perfecte mentis potest · quia
tandemus se assimilare · Nec
videtur si mala paupertas sue
equipari possit · quamuis ab
nobis totis viribus obsecun
ta fuerit · Ad quod dimissis aliis
quod reddi possit rationibus sti
letur et si deus est et si diuitie
et omnia diuitie · et si perfectissima
et honor similibus ymo plena
lem addito ratione · quia ipse
non solum paupertatis penuria
sed eius obprobrium assump
tam ma paupertas et vole
tate et pro dei amore assum
ta est · reputatur · et est virtuo
sa · et ideo non obprobriosa sed
honorifica habetur · certa sup
malos Iesus vero non sit no
ens cogitabatur nec stultitia
et voluntarie pauper esse · sed ex
debita et necessaria paupertas
eum teneret et per obprobria et
contemptus patuit Item ergo
esse abiecta domo et possessio
libus et diuitiis · Sicut ergo
misit magis habebat contemp
tum mundi honor cum paupert
quasi ab omnibus contemnitur
si secretes sit non est creditus
nobilis michilominus derelictus
et contemnitur primo quod pau
est sapiens et nobilitas et sic
virtus in reputatione hominum
est extincta videtur Deinde
cum quasi ab omnibus · adeo ut
nec amicum amicus · nec fa
miliaris amicula ut plurimum eius
possint · cum omnis fere tales ma
gis nec consanguineos habere
reputent · Videas hic quomodo
nec Iesus paupertatem equipara
nec eum mundus potest metiri
Profunde paupertatis et humilitatis
abiectione et grauem paupes

mudi contempnedi non sint
qui ipm dmm representate Cua
tu etiam mea paupertas a dm
pauptate distet · considerans
potes et plenibus que simul
tangut crisostom⁹ dicens Cu
nasturus esset non edissent
eduam domus neq; matrem
diuitem sed pauperem et spon
sam tectoriu habente dm
hugusmodi nasciturum et in presepio
ponitur · et discipulos elegens
non rethores · non sapientes · no
diuites · non nobiles · sed pau
pes et ex pauperibus et mul
tis ignobiles elegit · et mesa
rones · quippe quidem oleaste
os panes imponut · quippe aute
ipo tempore discipulos a festo
emere iubet · et sedilia parari
de feno fieri · et vestimenta
mutari · vilia et a minutis in
illo tempore discipuli circu
cinctus · dominus aute non
habuit · et aute transire de
loco ad locum oportebat · cum
vulgus hoc faciebat · et ita cum
vulgaris ipe et fatigabat · et sedit
non throno aureo · et eburneo
pulmano sed pauimento Cu
ligo vnus pauper erat et tri
bus cum reb⁹ expectabilis
erat · hec crisostom⁹ Attendis
hec et erubescamus nos nostra
que tribulis non contenti dm
contemnimus mutari · et magis
hoc tempe malo quo omnis
qui panem habet contentus
debet · unde ieronim⁹ huc
ministras huius temporis et vbi
q; fratres semetes satis di
cit est qui sine uxore non cogit
A pane non indigere 2 Omnine deo omnipotenti
sine omnia que celi ambi
tu continet sub pedibus hois
subiecisti · ut oues bouesq; ti
bi subiectus esset toto · ex
terlos nempe pro homis
corpe tecta creasti ipm de
os tot⁹ pro ona · Inam
vero pro te ut tibi sola de
cueret · et te solu amaret
quis etiam dlt iumentis es
clam ipo · ac volueri bus
celi et pistribus maris pas
da mihi huius vite necessa
ria ad salute mea et
ad laudem tua · ut sic te
te pruisse melius tibi vi
care valeam da quesq; mi
hi omn defectu et pe mu
nia paraclam ne puella
mutate fractus de fide

De manca manu arida habente Capitu ixpon.

Factum est autem
post hec in sabbato ut intra
ret ihesus in sna
gogam eor et de
cetera Nam sedm hilarium
pmissa in tempo dicta sut
et gesta · et post hec sinagoga
gam ingredit Sabbato
sinagogam nitrant ad do
cendu · ppt maiorem ppli
frequentia et conuentu
unde beda Sabbatis pri
puc dns in sinagoga docet
bruturu ppt vberiores non so
lum ppt instruendu ppli
quale sabbatu sed eccl ppt
celebriore eo die ppli con
uentu · cui tue moris erat
quid patere a labore per
legem iubebat · legendi
audiendiq; scripturis opam
dare Nam sicut hn quidem
venandi artis e vbi feras pi
scesq; et volucres plus labo

dare dicrimē ubi mādue
sūt ꝓcia tendut · ita et dns
temp docuit in synagoga
et in templo qub omīs in
dei conuenichat volens ost
tromett saluos fiei et ad ag
mtione heritatis venit
ver beda ecce in dpo tra
stituet mentis stabilitatē qe
licet plurimes insidiaret et
non timeh metuebat ven
re ubi erant · et hoc e cont
pusillanimes · doctine veritat
te in publico docebat · et hō
est contra hereticos · zelū ī
mentitas · qe totu hoc ꝓpter
salute animaꝝ faciebat ·
et hoc est cōpa eōs qui mō
querut penā gladij uel fe
porale lucrū seu comodu
et erat in synagoga homo
habes manū aridam et con
tractam et observabat ad
eū dolose si curabat eum
plurēs sabbatis cui nō
unde nitrogabat eu malen
os si licet sabbatis curare
ut si diceret non augueret
eu de misericordia uel ī
potentia · si diceret sic accusa
rent eu de sabbati tran
gressione ubi beda · Iuda
solutione sabbati · quam
in discipulis arguebant ·
excusaret · ipm calupn
ari volentes observabant
ut si in sabbato curet tri
gressionis eu accusent · si
non curet cruciet aut
imbecillitat aquat ut em
aut bernaudus · in factis
observatoes · in verbis ex
probratoes · et in torment
fustimut illusiones et inde
diis cogitatoes eoꝝ · ut ipse
homes in suis gestis

* vel illu arguere vel accusare

et stare in medio ut mācula
esset magis manifestu et eu
dencius arguerētur · veritas ma
lignantiu et quasi repetēdo
questione ab eis notam sub
limi verbis · hoc ide quesiuit
ab ipis · Illis aute tacentibus ꝓ
sua pusillanimitate de malo et
solubi questione ꝑius verbo ·
ostendes per ratione q licitu
est sanare homes die sabbati
et est ratio talis · magis sub
uenendu est homi ꝙ̄ ani
li · sed asinal si ceciderit in pu
teū uel foueam extrahitur
et liberatur die sabbati · ergo
multo plus homo qui e no
bilior et melior · cui sit factus
ad imaginem dei · si in mis
mitatem ceciderit · curat die sabbati
Si enī hoc fit ꝓpter cupiditatē
temporalium · multomagis debet
ihūs fiei ꝑ his salus queri · aut
et sic ipi vite cois et ꝓpe con
suetudinis imitatores · excepto
inde crisostō · Nobis oiem li
cet in sabbato salutare · et mihi
horiem non licet · Nobis manī
bus licet extrahe · mihi nō
verbo licet curare · Ne nec me
dicina consilio · nec manū
meam super illam extendo
Uero verbo et sanatu misi
mus · et legem sabbati ubi
non transgredior · et sine ope
opus virtutis compleo · hec
crisostō · Sed auari plus
se ꝙ plus diligut ouem ꝙ̄
horiem ꝓximū · et laudant
impendē subsidiū moue et
arguat beneficiū caritatis
in homine · Unde hieronimꝰ
Qui solut ꝓpositā questionē
ut miri organes audacie con
demnabat · Qui vos inquit

m sabbato onem et quodlibet
aliud aual m ſoucem deridē
cripe feſtmatis non aual-ſ
veſtre amarice conſuleter. q̄
tomagis ego homes quy multo
melior eſt one debes lebare
Vnde et rabanꝰ ¶ompeten
ergo exemplo ſoluit queſtio
nem eoꝝ. ut eoſt oſtendat ſab
batu violac̄ my ope cupidita
tis quy eu violare aigunt
my ope ſanitatis. legem ma
le vitergtantes. quy dicut
m sabbatis a bono ſeruandu
m quo a malo tm ſeruandu
eſt. Vnde opus ſeruile non
faciens m ed. id eſt pecm q̄
quy fiunt pecm ſeruus pec
eſt. Dic m eternla requie a
malis tm ſeruabit nom a bo
nis hec rabanus. ¶Secudo
ſoluit queſtione facto. homi
habentē manu arida ſanado
¶ut em aut illi. extende ma
nu tuā. et cu extendet ſtati
restituta eſt ſanitati. m quo
patet pfectio ſanitatis. ab
¶ipoſitoꝝ. Ut groſtud legis
quam inde non intelligunt.
ſanitas manifeſtat. Si cu de
offendit² in ope ſabbati. ſi
libro miſericordie non frang²
quia non poteſt murmur de
benuolentia ſequi. Iſte mā
cus ſcdm ieronimu in ewa
gelio quo vtuntur nazarei.
rementarius ſ'bitus. iſtruc
modi hoibus aduersus pec
catis. homo rementarius ea
manibus vestru queritur. pro
te ihu ut mecu restituas ſa
nitate. ne tu pter mendice
cibos Dns ihs in sabbatis mavi
me docebat et op'abat² virtu
tes homo ut oſtendēt pe
nafelicu et ſpiale sabba
tum melius et ſi uetuſto
veteri sabbato ſuccedebat.
ſecundo ut sabbato plurib⁹
conscientiis plenibus p
fitet. et saluator mudi
miraculor virtute mani
feſtus fieret. tertio ut dns
legis et sabbati pbaretur.
quarto ut matu intellectu
iudeoꝝ de obſeruatia sab
bati auferet. dim bene
operando. sabbatu ſe non
violare. pbaret quy in sab
bato curabat et in hoc eoꝝ
plurib⁹ legispeitos confu
tabat ¶cuta quod scendu
q̄ aliquē fuit actus homi
ne extis. quy ty mse no
habent bonitate in gene
more. sicut edificare domu
et lymo. et talia non erant
lecita in die sabbati. aly
autē fuit actus hom in ge
nere moris scdm se sicut
fuit opera virtutis. et ta
lia licita fuit in die sabbati
de quibus erat sanatio ma
nus aride. quia erat ope
pietatis. et cum hoc erat
ad gloriam dei manifestā
dam. manus arida fiebat mi
raculose et supra naturā
et ideo talia possut fieri
in die sabbati non solū
licite sed et laudabiliter.
¶Dicit scdm bedam et
rabanū. homo qui habe
bat manū aridam cuida
nu genus nidorat. in bo
no ope artificio pio ma
nu primo pcurte ad pona

petitu extensa · sed mistim
me dm saluti et bonozo o
peu fructibus per moten
pis xpi manus in cruce ex
tensas est restituta et bene
manus in smagogis erat
arida · quia vbi magis do
mus scientie ibi transgressio
malor scribatur culpe · et
quanq; est peculiu inevitu
bilis nobis · Secundus
manus arida habet2 ex
tendi quia infructuose de
bilitas huc nullo meliq
oidme qm elemosinazo
largitate curat2 · habe
bat aute homo dexteram
manu languida qz ab
elemosinis retrahebat sinis
tram suam · qz sue vtili
tati intendebat · sed pre
ente dno dextera sanat2
ut sinistra · quia quod ex
gregandat alude modo dis
tribuit caritate · Exponit
etiam in hoc infirmo do
ctr quatuor necessaria pe
nitenti scilicet qz subgat a
culpa per penitenciam · qz stet
in gratia per psecutionem
qz in medio pec bonoz ex
emplu endeat · qz extet
dat manu per bona opa
tione · Extende ergo ma
nu primo ad pauperes in e
lemosinazo largitione ·
sdo ad deu in feruenti
oratione · quia sdm gre
gonid · frustra pio petis
rogatus ad deu manus
expandit qui eas pio pos
se ad pauperes non extendit
Secundus homo habens

manu arida est peccator habet
etiam quidam cor aridu qz
sine bona affectione sine cho
passione · quidam linguam
aridam · qz sine bona opera
tione · Per haec tria possunt
dicas significatur exercitium
dne arboris aride · qz tuc
est vere arida · qz est sine suco
sine foliis sine fructu · Qui
habent aridu iniudi · linguam
maliloqui manu audaci · iste
ex obedientia diuina debet
manu extendere ad proximu
per elemosinazo largitione
ille lingualoqui ad deu per
deuotam oratione · alius qui
leuare ad celu per sanctam
meditationem · et sic sanatus
peccator · Tertius stans theophi ha
dam dexteram habet ma
nu · quisquis non operatus
que sue dexte partis · qua
talis est impotens ad bona
sed potens ad mala · Ex quo
em manus constituta in
operibus prohibitis · extenditur
at in operibus bonis · Tertius
vero restaurabit2 qui in vir
tute sancta operatus · per ma
nu em que est organum or
gano2 gouernent intelligit2
opus meritorum · et ideo manus
est arida · que est ad hoc o
pus mundi · sed cu ad ver
bum dei surgit per gram
tue manum extendit ad sanc
tam operationem potest etiam
per hominem manum aridam
habentem significari piger
et ociosus · quod ad operandu
est maledictus · sed cu ad ver
bum dei stat in medio vir-

7 bona locu2 ps dei laude quidam manu aridam quod sine

tutus · manus eius sanat². et
in bonis opibus decet retur-
¶ Speraluret tamen et perpue
per hunc horem quasi signu
fiat². cuius manus ad opa
pietatis et largitatis finali
da ꝛepitur. huius manus
sint quidē digiti · primus
inordinati desiderii habe
bendi · secundus labor ac
quirendi · tertius sollicitudo
conseruandi · quartus studiu
multiplicandi · quintus infide
litas dispensandi ¶ Sed tu
sanctus ei per opm dicit²
extende manū tuā · quia
cum ea dei dono ad opa
pietatis extendit². tuc tamut²
unde ambrosius Audisti dm
verba dicentis · extende ma
nū tuā ¶ ois ista generalis ꝑ
medicina est · et tu qui putas
manū habere te sancti · caue
ne auaricia · caue ne sacrile
gio contrahat² Extende se
pius eam · extende illam
ad pauperem qui te obsecrat
¶ extende ut prodesse incipias
ut vidue pdicū ferat² et
pias tuis te que vides iuste
talia me subiacere ¶ extend
ad deū pro peccatis tuis ¶ cu
manus extendit². sic sanat²
hec ambrosius ¶ igitur o ava
re qui manū aridā et con
tractam habes · non vis dare
vis accipere · non vis largi
vis prędari · extende manū
tuas ut tribuas indigentibus
quia in hoc tibi ipsi prodebis
et thesaurizabis in celis dn
crisostom⁹. ¶ Item sic facias

et ne despiciam⁹ a fame cor
ruptos · ¶ Item tibi ipsi bene
facies Nam hyis quide pa
nis porriges tibi ipsi vero
futura gloriam pdepones
hec crisostom⁹. Int' omnia
ergo opa misericordie p-
rogatiuam habet elemosi-
na qua toties et tam attente
nobis miserat dnus ut
scriptū pdicauerit aut re
pleti misericordia ideo ra
tionabile tractandū cum
magis debeat esse gra
de diuino beneficio · ex
euntes de synagoga et de
conspectu dei et a lumine
recedentes · statim cū hero
diano principis secularis
satellitibus · consilium fece
bant aduersus ihm quo
eum perderent · dicit ambro
sius · quo vitam perderet
non quo vitam inueniret
Iam ergo de d morte ipius
tractabant · et hic primo lo
quitur de peruersione mo
tis xpi · pro qua tuc primo
consilium faciebat ¶ magna
misericordia dei nec eius
tractat² · cuius beneficiis
pluribus indigebat quos
etiam ad hoc non eligeba
pa sed luor· monebat
¶ magna etiam fuit eo
obstinatio · qua nec ver-
bis xpi nec factis reple
erut a malo suo · sed am
plius studia pmoti · re
manserut in malo obsti
nati · unde crisostom⁹ ibi
ripsi aut conpatiū actepe

ret stulicet a diabolo ut pde
rent eum ¶ mudentes dn
po · nolebant eum face
signa ne gliam acquiret
et discipulos congregaret
sd tli putrudme mundie
sue sabbati defensione te
nebant ut my ꝑmta quide
facie vndeceretur sabbati
lustria defende · Reuca
ute suam exequentur
sundid ¶ hesus aut sciens ma
chinatiões eoꝝ qua m
chil eu latebat recessu
mde cum discipulis suis
et ad maie recessu ¶ cessa
sit aute mde ꝑ mulcta
mo ut eis pareret et oc
casionem impietatis auf
ret · maiorq; hrilitatis et
dese se ostenderet · ¶ secudo
qz hondi veneratꝫ tepꝰ
passois sue prefinit a
patre necdu mplete e
rant ꝓphetarū sptture ·
¶ tertio qua non lacebat
locus stilicet ihrusalem
extra qua non erat lo
cus passionis eius ¶ Quar
to ꝓ ꝑ dandu suis my ꝑ
cautione fugiendi exem
plu · ne fuga eoꝝ impu
tarꝛetur in perm ¶ Quito
ꝓter humilitatis et pacie
tie mditiu eu posset ad
uersarios suos inuitu dei
rege in abyssum ¶ Sexto
ad ostendendu vere hua
nitatis signu eu liceret ipe
mortem non timeret · ity
tamqua homo fugit a
consilio malignantiu in
quo eram nos docuit ut
ab illis recedam⁹ quos bonis
motiis semp deuitare fuge
rem⁹ · homines em my mira
bis obstinati vno possut per
ratione compesci · Vnde ch
sostom⁹ ¶ Hereses aute duas con
stitui eccl̃e · non diu contedit
sed vna reddita ratione ꝛe
cessit · ne magis insaniam
eoꝝ excitaret · quia non po
test fieri ut malitia ratione
placetur · ¶ Ignorantia quide
ratione placet · malitia aut
amplius excitat · ¶ Hereses er
go paratos illos esse ad ma
le faciendu secessit non qua
timidus subtrahebat se ab
eis · sed quasi insentios pas
cens eos · ne eos ad opus im
pium amplius irritaret · ¶ Qua
tus em quis patus est matu
rare apud deu iam facit ·
ty qui intelligit paratu esse
aliquem opus matu facere
et irritat eu · dans ei oc
casione ut compleat matu
re ptrepe est pena eius · ut
quid em tres mala per te
xerit suis inuenit · Et qui
sme te fugat pernitus aut
quatus ad voluntate sua iam
ꝑditus erat · ut quid pena re
mpleta est ꝑditis eius · hec
crisostom⁹ · ¶ Multi insipi
entes secuti sut eu · exo ea q
videbat predictu hominē
curatu · et curauit eos omi
remuneratis fidem ipoꝝ sa
tisfactam qz omia digna fuerat
curatione ¶ Docti ergo viros
virtutibus ꝑsequi · indocti
opinione ceci ducti amando
sequi · et ideo curari meruer
unde remigius ¶ Que pha

risci vnanimi consilio pdice
ciuent turba indocta vna
nim dilcone sequnt. Vnde
mox sua desideriu consequtus
effectu. Ait vis et tu ciuitati
vis sanari. si vis a mor
pernicio liberari sequ et mi
nistre ihm xpe cui nemo se
pellit. omes qui eu sequun
tur sanat. per plateas ysrl qui
buss nec ptrant. discoli qui
dissensiones facium signifi
cant. per herodianos vero
superbi qui gloriosi in pelli
bus incedebant. Si vero
consiliu suu contra ihm
qui tu humilibus et cari
tem habentibus comoratur
et ideo recedit ab illis se elo
gando. et humilibus eu sequ
tibus beneficia beneficia sa
lutis impendendo. Et pcepit
eis qui curari erat ne eu
diuulgarent et manifestu fa
cerent. et manem gliaty
et gloriandi de se iactan
tiam declinaret. et ut no
bis exemplu vitandi cam
daret. Non phibuit dns mi
raculor predicatione ad
vtilitate audientiu. sed in
beneficiis vane glie appe
titu. Vnde ambrosius. Vic
mistice instruit nos ne cu
magnu aliquid facim? laudem
foris quesiam? Vnde
et crispinus. Vbi quide ppt
alios alij cucurrisse. nosti
pcepit eis ut nemo diceret
hodie est vbi oculos certima
ti appuit. et paralitico tri
ginta et octo annis iacenti
crediit. Vbi aut non ptri

alios. sed ppt mentu ipg
cui at hoiem pcepit ei ut
nemo diceret sicut et ipse
mandauit deo et ispi
cepit ne pulgaret eu
q ppt ipsos solos cura
uerat ebr. et non estra
nemem homini miraculis
venabatur. sed credentiu
desiderabat salute. hec ra
storm et veneru in
bnie quanda ad hospi
tandu et conuenit iteru
turba ad audiendu dei
verbu et tue ista fecit
intendebant predicatori
ip xpe et discipli eius no
habebat tempus panem
manducandi. hoc e con
tra illos qui dimittut o
pus pdicatois. ppt cura
et sanitatis comestois
vbi beda. O qm solue et
cupare saluatoris qm
beata frequetia turbe co
fluentis. cui tantu stu
dij ad audiendu verbu
dei. tantu fuit cure ad
obtinenda salute. ut aut
tori salut cu eis qui seco
es at ne vescendi quide
horam a solacio vite mi
seris impendere libeat ma
neret. Anima dne ihu et
in nra temporibus cu tanta
gratie tue fidelibus lar
gris qui doctores suos
assiduitate distendi hoc
stu ab appetitu carnis
lus voluptatu teneru
non nulla ab ipa quaq
panis cotidiam pcepto

154
165

pediant hec beda Et ad
illu scilicet iudeu · qui ex pte
matris de cognatione sua
erant videntes m̄ solutum
femore m̄ eo · et audiret
altitudine diuine sapie
e qua capē non vale
bant · estimabant eu me
te alienatu et m̄ furore
versum · sensu pōto loq̄
et ḡolere ut tenē eu et
ligare ne sibi vel alijs
posset nocē · Ubi beda ·
Vere sicut ipe dicit alibi
Non est ꝓpheta sine hono
re nisi in patria sua et
in domo sua Quem em
exteri quasi auctore vite
et sapiencia dei audire
adire vidē et audire des
derant · ubi nec ꝑpter qua
s mentis impotem esse li
gandu decet · sed allego
nte aute m̄ eo q̄ turba ad
illum conuenēte frequē
ti ut furiosus a suis te
temptē · salus credenti
de gentibus ap̄bat · et iu
dea iudeor ꝓfidia notat
de quibus act̄ Johannes
in ꝓa vent et sui eu no rece
perunt hec beda · Immuta
et hodie illi qui ad seque
du dñm sut fernudi a mu
danis hominibus m̄sami re
putant · et per eos quasi
possut a dono retinēt · ·
quantu ma non duo men
sura · sed gratia huius vim
valēt · que sua m̄sama mdu
cere · seleres qui sua labo
rat m̄sama ut de illis di
ci possit illud sapiens Nos in
sensati vitam illoꝝ estimabā
insaniam · Ita ad et ego m̄ser
vulus de illis meritat fiei · ut
cum eis inter filios dei com
putari et inter sanctos sortem
habere ·· Gradus ··

Oremine ihu dñe rogo te
per viscera m̄sericordie
tue · ut me mancu · ad faciendu
opa bona sualidiu · dignet
m̄serando sanare · et ad
omne opus bonu fortem et
aptu face · fac me stare in me
dio virtutu · ut te iubente
et faciente extendam ad ultio
nem non ad inquitate ma
nus meas · mecū in bonis exē
cendo tuu beneplacitu in
omnibus faciam et in malis
arcendo ab offensa tua om
nino abstineam · Da precor
bone ihu ut p̄ce omnibus di
ctis et dictis secuti inten
dam verbo dei ac mee et a
liox salutī amen De demo
niaco ceco et muto Capitm
Septuagesimumterti[um] ·

Post predita oblā
tus est ei homo
demonid habēs
cecus et mutus
sed lucas mutu
tu non cecu dicit
tacitus quod ma
theus expressit Ver talia
fuit in demonio formaliter
sed solu effective · q̄ effecerat
hominem cecu et mutu · et ideo
ipo erecto vidit et loquebat
homo · unde sequit et cura
tus est eu in quo notatur a de

momo liberato ita ut videt
m quo cecitas illumino et lo
queret. m quo loquele restr
turo Ubi Jeronim. Una sig
na simul m homine ppetra
ta sunt. cecus videt mutꝰ
loquitur. possessus a deone
liberatur. Ad hec quidem
carnaliter factu est. sed con
die complet. m eductione
fidelium ut expulso demo
nie pmum fidei lume accipi
ant. deinde m laudes dei
tarencia pus ora laxent.
Unde et augustin. Demonium
em habens cecus et mutus
est. qui non credit deo et di
abolo est diabolo. qui non
intelligit et non confitetur
ipam fidem. uel qui non
dat laudem deo Unde ora
crisostom. Ne aliquis putet
quid sufficiat hoc fideli cog
nosse deu. et est necessarium
confitei deid deo et tecum
et mundu cur aut. oculos
ad cognoscendu. os ad con
fitendu deu. Cum cognos
cit et non confitetur. ille et
s oculos mentis habeat cu
latos. m adhuc mutus est.
Cui ergo vides non facit
precepta dei et qui loquens
non loquit. laudem dei aut
graciam. ille et s loquitur
et videt. quadri ad deum
m et mutus et cecus est. Ho
em ille videt deu qui scit
deu. sed qui timet et dili
git deu et qui orat et psallit
et non facit que laudat. ille

corpe loquit. Hic autem ta
cet. Hec triplex. Epna
luter demoniu. ille habet
qui m pcto mortali psue
rat. Demoniu em peccato
m homine regnat tamdiu
victus et captiuus a dia
bolo possidetur et vex
atur. Habeat autem demo
nium triplex supbia m mem
concupiscencia m carne
cupiditas m rebus. p oc
quod est m mundo concu
piscencia carnis e et con
cupiscencia oculor. et
supbia vite. Hoc autem
triplex demonium. fant
mutu nam cu loque
la data sit homi ad lau
dandu deu et gratias
agendu. ad loquendu
veritatem et edificandu
proxim ad confitendu
pcm et veniam de eo
petendu. Prima loquela
lucifer supbia. que quod
dei est subtrahit laude v
surpat sibi. secunda au
fert audiencia que sibi p
tinentur non proximo
terciam auferit humilia
et maxime contra na
tura. Unde sodoma mi
ratur silentiu sue mu
tu. Item fant cecu. ut ad
salutem sibi pficua non videat. et
eam fugiem que aut. ego
sum lux mundi. non se
quatur. sed m tenebris
ambulet. Hinc demoniacꝰ
cecus et mutus s dno of

15-5
166

ferat. ſ ad pemteria co
uertatur. nisi ihesus cu
rabit eu uta ut eiecto
demonio videat et loqt
habundat demonis mali
ca suphabudat diuina
clemencia In isto demo
nio malicia demonis
multu habundaut qua
eu tenebat obsessum ipm
fecerat mutu ac ceu. et
sm crisostomu. cena sur
dum. sd dei misericordia
m ipo suphabudaeut qua
demonid ab obsesso eie
cit. loquelam sibi restituit
lume repauit et auditu
restauit. Per hoc igitur
homines sit curatiu mirel
ligere possum? petrum
iustificatu cu deo spiritu
inter quatuor beneficia
supradicta concedit primu
est qd diabolu ab eo ex
pellit. Pctator em dia
bolu m domu ait sue m
ducat. sd opus eu expel
lit et eam habuit. ido
mus aut anime tria habet
solaria. vnu superius stu
luet spm. aliud inferius
stiluet corpus. tertiu me
diu stiluet aiam. Deus m
supion solario. stiluet m
spiritu habitat. et ipe est
contemplator veritat. ha
bitat m solario medio id
est m aia. qm ipa intendit
interne meditatioi et mu
danom. habitat m solario
inferion id est m corpoe
qm ipm corpus exercitatur

et intendit mortificatione
Secudu beneficiu e qd deus
petri lingua aperuit. Docuit
deus hom linguam ad tria
stiluet ut deu laudet ut pxim
edificet ut m confessione co
ram deo se reprehendat et accu
set. Peccatoe aut qua lingua
tria ad ista tria non vtitur
ideo recte mutus dicitur.
Cui ergo deu meruit laudare
proxim edificare et se accu
sare. tuc loquit et lingua
ad debita officia vtit. Ecce
cui beneficiu est qm deus
petri lumen restituit. Dign
luce qm ipe sit illuminatus. est
qm videt et ante et retro a
dextris et a sinistris. Ille
habet oculos retro qui cons
derat et cogitat peccata sua
que fecit. qm multa. qm
turpia. qm grauia. et inde
habet dolorem. Ille habet
oculos ante a dextris qui
videt et cogitat mundi pspera
qm sint caduca et vana. et
ad ea non allicit per amore
sed replet per aspernatione
Ille habet oculos a sinistris
qui videt mundi aduersa qm
sint breuia et vilia. Et ideo
in eis non frangitur per impa
cientia. Quartu beneficiu
est qm deus petri auditu
restituit. Est em petri surdi
tas quia non audit deu mispa
tem amonentem. nec deu be
nefaciente nec deu mispa
tem. nec deu commatem. Cui
autem surdus auditu recepit
qm deus m hymni audit. Et stu
pebant turbe stiluet simpli

Ille habet oculos ante se
qui videt et cogitat de
dextris iustos se
inde habet timorem

ces dnum̄ virtute m̄ dispo
admirantes et dicebant Nu
quid iste est filius dauid Qua
si dicret sic. quia hic est p
nobis p̄missus de semine da
uid Mordlue exurgit demo
nio m̄ contrarioe. loquetur
quy p̄us erat mutus m̄ con
fessione. admirant̄ turbe,
satisfactioe. stulticia qy videt
bene opari. quy non solebat
nisi malū facere Scribe aute
et pharisei stulticia et ira
et maiores. mundie negcia
plen. audientes turbas sta
bilit ip̄m confitentes esse dp̄m
p̄ter euidentia facti diuce
tur m̄ rozde et cogitatione
m̄ beelzebub principe demo
niozū. exire demonia. et sic
m̄ spū sctm blasphemabat q̄
spiritu sancto cuius opus
est demones eiic̄ et sanita
tes p̄fic̄ contrahant misere
bant Cruia cū factū mira
bile negare non poterat. ideo
modu faciendi calumpniatu
calumpniabant. et sic factu
infamare conabat. dicetes
ip̄m ihm̄ per aliquē demo
nem superiore sibi esse fami
liarem. et p̄inde eū demo
nes infestos de corpibus ob
sessoz. Nam ut aut crispinus
inquit non querit quid di
cat sed totū ut dicat Cur et
hodie multi cū non possūt
aliozū verba uel facta dure
reprehendē. conantur mentem
et modū eoz infamare. vbi
beda. Turbis aut que mira
cula fierē videbat dns facta
miraculis simbe et phan
sei uel negare vel simula
re p̄ pretatioe puerte labo
rabat quasi non diuina
tanis sed immundi spus opa
fuissent Secundū eade
dem Ysaiā ydolorū
a belo habuerūt origine
Rimus enī rex conditor
uel potius reparator imi
ne. belo patri suo. qui fuit
primus rex assyriorū
statuā post mortē eius fe
ceraut ad quā confu
gientes qui sibi fecerat
remā mererentur. Inde
ip̄am statuā cepere ve
nerari et tandem instigante
diabolo diuinos honores
sue ip̄i statue attribuere
et sic inceptū cultus ydo
latrie Cuius simulachri
conspectu idem chaldei sus
cipientes vocauerūt bel.
palestini baal. beelphegor
idem. Moabite baal. beelphegor
inde. Assyrii autē primus dei cul
tores m̄ persone gentiū
beelzebub appellabat q̄
sonat vir seu princeps
muscaz̄ ip̄t̄ multitudi
nem muscaz̄ que tem
plo eius erant. inter
fordes immolari sanguis
quem muste sequi sole
bant In hoc simulacro
dicebat inde principe
demoniozū habitare. In
quo m̄ eo fiunt principia
ydolatrie. tm̄ q̄ milliā
ydola inuenebat illo
efficacius. tm̄ q̄ cultus

156
184

cuius erat generalis apud eos
gentes. licet eni quelibet
natio habet aliquos deos spe
ciales. hunc tamen tanquam
uniuersalem deum venerabat
omnis itaq; in virtute spi
ritus demoniaci. qui in ho
ydolo habitabat. plurimos
dum fate miracula dite
bant. unde semiramis. re
debuit. unde nec est beel.
et baal. et beelphegor. beel
fuit primus rex apud assy
rios. baal deus est. qui
in cretsa colebatur. beel
phegor. a loco. unde a monte
phegor. zebub secundus fuit
abimelech filius gedeonis.
qui occisus. liber. Iudicum
edificauit templum baal.
et constituit ei sacerdote
m ipso ad abiciendos mus
cas que ibi congregabat
ppter immundiciam more pecu
liari. Zebub nanq; musca
dicit. beelzebub ergo vir
musca. interpretat. Pu
tat fortissimum ritum
colendi. dicebat eum esse
principem demoniorum
Nichil ergo sordidius in
uenientes quod deo obi
cerent. dicebat eum regem
zebub cuius demoniaci
pennugines deos aut totum
ex nuda fabricabat de qua
hic dicit crisostomus. Et ale
quid est emulatio. quam
non prius erat materiam
alia detrahere. Fecit em
peiores quorcite et demo
nes nativa mala. ita et
emulator primum letatus

malus et que ad medicinam sanita
tem nutrientur stercore. ita et
hic alios infortunium hec ex
positoris. sibi notandum qd de
monia habent sua officia
valde ordinata in malum
Est enim unus demon qui
dicitur superbie. et vocatur leui
athan. et iste multos habet sa
tellites qui sibi astant. et mul
tos subiectos quibus primo
patet. scilicet omnes scelestos
unde iob. ipse est rex super
omnes filios superbie. et hic
expellitur per veram humilita
tem cordis. Alius est qui pec
catum luxurie. et iste vocatur asmo
deus de quo dicit in thobia. qui
interfecit septem viros sara
iste enim odit legitimum ma
trimonium. et ideo per diuersa mo
dia volebat habere puellam
ad fornicandum pluri
es. Et iste demon multos habet
satellites. qui sibi assistunt
et multos habet subiectos. qui
omnes luxuriosos. et hic ex
pellitur per veram et mo
destam confessionem. Tertius qui
dicitur auaritie et vocatur ma
mona. unde dicit in matheo
Non potestis seruire deo et
mamone. et iste multos habet
satellites. qui eis ministrant. et
multos subditos sibi. quos ita
mat scilicet omnes auaros
et hic expellitur per temperan
tiam abiectionem. que fit aut
totaliter. sicut fecit qui om
nia dimittit. aut partiali
ter. sicut fecit qui de sua ha
bundancia pauperibus largi
tus. Quartus dicitur qui preest mun
di cupidinem. et vocatur ba

et nudus et malus affectionibus
et vocatur beelzebub · id est vir
musca · dimittit enim muscas
id est cogitationes · immundas ab
a et voluntates malas que di
cuntur muste · quia et ad alas
cito volant et ipsam comitan
tur · iste autem demon multos
habet satellites qui eum adiu
vant · et multos subditos q
bus pest · et expellit per ea
fessionem et satisfactionem
illi solutione · Hesus autem vi
dens cogitationes eorum dixit plu
ribus rationibus q non in beel
zebub sed in digito et spiritu
dei eiicit demonia et q malitia
que faciebat non poterat
attribui spiritui maligno ·
sed oportebat ea attribuere spi
ritui diuino · Comparat autem
ipse suis digitis tres tria pri
mo ipse percussione et sanitatis
mus et brachium pcedit de sp
sanguis · corpus · et digitis
de manu et brachio · et ideo
a corpore ut a filius a patre et
spus sanctus a patre et filio
Secundo propter proprietatem · quia
sicut in digito sue plures ar
ticuli et distincti · ita diuer
se et distincte sue dona spus
sancti · Tertio propter operatibus
quia sicut manus et brachium
operatur per digitos sic filius
per spum sanctum · filius autem
humanum et brachium patris dei
est · quia cuncta per eum ope
ratur · Ad cogitationes vero
eorum respondit · et in hoc de
tatem illa ostendit · et solo
deus cogitationes scit · ut vel
sic compellerentur credere in eum
huius cordis occulta videbat
Nam sedm crisostomum · cum

20 supponit in rationabi
esset timetur multitudinis
non audebant eum diuulga
re probabat ergo primo ra
cione tali quia si per demo
nem aliquis eiiciebat alios ·
sequitur q diuiso esset re
gnum · et sic non posset diu
stare potestas diabolo · et
ideo bene sequitur aduentus
dei · per que ptas demo
nis debebat auferri · Pri
dicit · Omne regnum in se
et contra se diuisum desola
te per diuisiones primi
pum contra se alternatim pug
nantium · desolabitur · et de
spatibus · et omnis ciuitas
uel domus diuisa contra se
per contrarias voluntates
et operationes non stabit sed
dissoluet · Nam sedm iero
nimum contrarie dissentiones
creant · discordia magis
dilabuntur · Inductionem
facit in tribus · in regno
in ciuitate in domo · sedm
triplicem vnitatem sub
quibus vnum homines · Alig
etm vnum tantum sub vna
lege uel iure et hm per reg
num · alios sub vna conscientia
domus · et hm per ciuitatem
alios sub vno ritu et socie
tate et hm per domum se
a regno ciuitate et domo
simul exemplum idest a
magnis · mediocribus et
paruis · ut per hoc ratio
nem quia ostendat sentio
rem et sufficiet · Vnde in
fortis · Nichil enim est in ter
ra regno potentius sed hm
per altercationem perit sed
aut dicendo de ciuitate

vel de domo Siue magnū
fuit pacem fuerit contra
regnū pugnās penit hec
ciuitas Sed si sathanas
per nos et ad meū impe
tum expellit et eicit sathā
nam. Demonū regnū di
uisū est cōtra se et diuisū
sbz. quod contra se pugnant
et ergo regnū et potestas ma
lignoz ipoz stare non potest
et ita finis mundi erit qua
uis ad finem mundi stabu
it ad temptandū nos Ecq
quid arbitrāe est q malus hō
bus quos sbi subditos tenet
quod ante finem mundi no
cessabit. tum ppter diuine
iustitie ordinatione et hoz
ad hoīm excitatione. tum
ppter ppheticā nondū im
plionem Vnde Crisostomus
Dicas dicet regnū contra
se metipsum bello diuisū nequa
quā desolabit. quod et in domo
et in ciuitate videmus Euo
cata et sathane regnum in
simum diuisum est. ita q̄si
dicat ab hominibus sathana
expellat. desolano regnū de
monū appropinquante Regnū
autem ēcōtra. i. hoc est q̄ ho
mines subditos tenent. et
iquum. ab hominibus pellun
hoc non est aliud q̄m regnū
eoz dissolui Et ante adhuc
in hominibus potestate tenet
manifestū est q̄ regnum ma
lignum adhuc stat et non e
contra regnum diuinū hec
crisostomus Moraliter reg
num diuisum est animus hoīs
malis cogitationibus re

bellat ratione. et hoc regnū de
solatur. quia postq̄ gratia est re
tracta inde recedit et diabolus
magis editur Item per regnum
se diuisū significat omnis
congregatio carens concordia
et pace in qua siue duo sathā
ne quoz quilibet nititur pte
suam ampliare. aut si possit
alteri parti guale. et talis
congregatio desolabit. et dis
cordia dissipabit. quia si mul
a se diuisi per contrarietate
affectuū non potest durare
sed deficit domus et congregatio
hoz Sed heu nos inuenimus
aliquos homines qui tantā concor
diam habent in bono. quantā
mali spūs habent in malo
Quamplures sunt infirmi et multi
tudes omnes tamen in eo concor
dant q̄ nichil nisi malefacere
desiderant Et prima sic homines
in bono concordarent et ad fa
ciendū bonū se mutuo iuuarent
Deinde q̄buit hoc idem sub ra
tione que talis est Eiusdem
potestatis est eicere demonia
per me et per filios vestros
sed illi sdm vos non eiciunt
demonia in principe demoniorū
ergo nec ego Vnde dicit Si
ego in beelzebub id est auctori
tate principis demoniorū ei
cio demonia a corporibus obsessis
filii vri similiter exorcistę sdm
beda et rabanū. vel aptā de
eis natā. sdm augustinū et
hieronimū. in quo id est in qua
gratia eiecti estis quasi diceret
Cum non possitis attribuere
eiectione per filios vestros sancta

ms̄ virtuti dñne · per conse
quens nec electione facta pri-
me p̄ deo ipsi induces vestri e
runt stituet exortiste vos con
dempnantes de mendacio q̄d
dicitis contra me quia s̄ m
virtute dei eiuit multoplu
et ego eiuis oppositu menda
citer affirmatis hoc demon
attribuendo · vel apti de eoz
stirpe genit · qui sibi bene
tenten sint mihi male arti a
p̄o dicasse · erut induces eo
m̄ futuro stituet assessione
et appbatione indigne q̄ sed
bunt m̄ duodecim solidi · in
dicantes duodecim tribus
israhel · Deinde eius falsitate
pharaonis · astruit veritatem
quia hoc quo non erut virtu
te diaboli scripturu · q̄ erut vir-
tute dei · cum aliud medium no
possit dari · Dicit ergo Chr id
est quia m̄ digito et stru dei
eicio demonia et sic de pello
regnu diaboli ut conclusum
est eo preductis · et exp̄lspo
nunc contrarium est nutrodu
no alterius · p̄fecto puenit
in vos regnu dei · id est ego
d̄ps · qui deus deo regnat
in vobis · quare ergo me blas
phematis · vel regnu dei id
est tempus gratie ad merendu
regnu glorie · quod vobis
offertur · si vultis recipere
quod offert · dum per verba
veritatis et miracula potestat
p̄dicatur · vel puenit in vos
regnu dei · id est aduius reg
in cele · pacefactus est vob
et credentibus p̄batio ergo
q̄ demon non est auctor · intra

eius de inde consequens p̄bat
d̄ps multiplicitez q̄ spe
non est minister diaboli · et
prima ratio talis est an
minister non est potentior a
rore · sed d̄ps potentior est
diabolo ergo d̄ps non
est minister diaboli · hoc aut
sic ostenditur · Nemo enim potest
quisquis intrare in domu
fortis domu suam custodi
entis · et bona eius diripe
re nisi prius tamquam fortior
alligauerit fortem · et tunc
eo victo domu et vasa ar-
ma et spolia illius diripi
et auferet et distribuet ·
Diabolus fortis est fortitu
dine naturalium bonorum de
quo scribitur in iob q̄ non
est potestas super terram
que ei comparetur · Arma
eius sunt astutie et dolo
negotiorum · ornatus et ope
rimenta · Dominus
et alii eius est multi
tudo primitiuorum · ipse ad pal
matoias adiecentur · papa et
spolia eius sut homines ob
ligati vel decepti a diabolo
Hic custodiente atria sua
in quo stulte in domo domi
habitabat · in pace fuerunt
omnia sua q̄ nemo sibi re
sistebat · et adhuc in pace
sunt ad eu omnia que pos
sidet · id est omnes peccato
res qui ei obediut et fauet q̄
sicut gregorius · illos fal
sare negligit quos iuste
iure possidet · sed fortior
eo · scilicet dñs ihesus

mens id e desuper de celo
vemens. Vnat eu temptan
ombus eius virtu resistēd
passionem ab eo perpatiēd
patienter sustinedo. cogn
inferni vulgato et sub pe
de dm contrito Vnusa eius
arma id est callidissimas
versutias neq̃ue spūa
lis in quibus confidebat
abstulit. eis compestendo
vel detegendo. et vasa eius
diripuit id est peccatores dia
bolo subiugatos a potestate
eius eripuit. et spolia eius
distribuit. id est peccatores pius
a diabolo captos diuersis
officijs ecclie strias assigna
uit. qua quosdam apostolos
alios euangelistas. hos pphe
tas illos pastores et docto
res ordinauit. Secundu
bedam distribuit spolia in
regno ecclie tum inuisat
gm triumphantis in diuis
dignitatibus et primis. et
qua opus ysa fecit sequit
q potetior e demembrauit
ideo non est mister eoz. in
tutte eoz egis ad credēdū
Eo quo etiam concluditur
q ipe sit vere opt. qua i
aduentu xpi potestas deo
mis erat diminuenda et
extenda Non ergo debem
esse securi. quia aduersarius
noster fortis victoris q
pcibus compbatur. nec de
bem desperare quia prin
ceps in fortior illo non

dubitatur Unde crisostomus
Non debet hostem timere fortē
qui habet principem fortiorē
Sed vigilemus et laborem
ne ni fiducia principis fortioris
contemptus aduersarius ruat
Nam si contendim contra eum
fortiores illo sum. si autem
negligim ille fortior inuenit
fortem in diabolu nostra
negligentia facit. non illius
potencia. hec crisostom Unde
et gregorius Diabolus cui ei
resistit est debilis sicut formica
cui vero eius suggestio resistit
est fortis ut leo et hieronim
Et emptamenta si ad te respiciat
grandia sunt si ad deu bellato
rem fortissimum ludus et um
bra sunt Unde ponit stadium
rationem que talis est non
minister et actor concordant in
voluntate. sed opus et diabolus
habent contrariat voluntates
ergo opus non est minister dia
boli Et hoc est quod dicit Ruy
non est mecu in bono concordes
mee voluntati contra seu ad
uersum me est. et minor est
diabolus. quia opus vult
animas saluare. sed diabolus
vult eas perdere. opus vult ho
mines a peccatis retrahere et ad
virtutes reuocare. diabolus
ad peccata trahere. et per vitia
distrahere Unde secundus
Diabolus qui cui deo non est
contrarius est. quia ille vult
quas tenere captiuas quas
opus liberare desiderat Dein
de ad idem ponitur tertia
ratio talis Eadem sunt opera

actoris et mistri sed non cade
dpi et diabli ergo dpis no
est m operando diaboli mister
et hoc est quod dicit qui
non congregat seu colligit
mecu stituet m fidei vnitate
m ecclesie sinu m oule sup
nd spargit sue dispergit sic
cut lupus et hic est diabolo
qui diuersas sectas et here
ses ac scismata quatu potest
introducit Ducta em sue
opera dpi et diaboli quia
dpus colligit dispersa sed
diabolus dispergit congre
gata Ille predicat rdola hic
vnus dei noticia ille ad alt
ad malu hic reuocat ad bonu
hinc ergo et alijs modis diabo
lus est contrarius dpo et non
est secu per concordiam uo
luntate et facto et ideo no e
secu nec cooperatu sibi m ei
tiendo demones et dopellen
do Vnde exposto Qui ig
non mecu est negs mecu con
gregat non erat michi coo
perator ut mecu demones
ejiceret sed magis que mea
sunt dispergere desiderat De
inde post instructione veritas
subdit commatione damp
natois Qua em eos midu
catos sermonibus q̄ suasibi
les videt ad commationes
et terores se conuertit ut blas
phema spus sancti per qua
pecrabat directes opus spus
sancti m beelzebub sicq di
cat omino cave vema et m
hoc seculo et m futuro mtel
lige tame msi penitencia de
pcto Vnde exposto Qua

dns pharisei excusando
respondeat iam cos terret
est em hec correctionis no
pua pars non plu ex
cusando respondi sed et co
mmai Dicit ergo Qua
non vultis atq̄ esse tam
omnibus nec operibus mo
blasphematis ideo dico
vobis veraciter et pro cto
q̄ omne pcm et blasphe
ma stituet predens ex
humana infirmitate uel ig
norancia remittet hoibus
per penitencia id e remissi
bile pcm est de se quatuo
obuiat directe principio
per quod fit remissio pcto
rum obuiat pcm m spm
sanctu Qui ergo sue spei
stituet desperando propio
obstinato finalis m pe
tencia inuidencia fraterne
gracie impugnatio ve
ritatis agnite Vnde sub
ditur Quisquis aut blasphemie
non remittetur id e diffi
cile et vix remittet quia
vix aut nuquam tales pe
nitent quia hoc pcm tu
non habet aliquam sue ex
cusationis rationem Et hoc
patet differencia int pcm
blasphemia et spm blasphe
mie quia duo prima sunt
remissibilia tm Qui no pc
catu est m se uel m alteru
blasphema m deu que si
est ex ignorancia uel in
firmitate dicit simplicit blas
phemia si ex certa ma
licia dicit spus blasphemie
Vnde blasphema erat m
turbis sed spus blasphemie

m phariseis · qm stricte sc̄ṫ
tutis · eo studia mpugna
bant opa dñi · et eo certa
malicia blasphemabat dm
dicentes falsa de ipo · qm
mracula diuinitus facta
attribuebant diabolo quod
erat mpugnatio veritatis
agnite quedam species pec
cati m sp̄m sanctu ¶ blas
phemia quippe est · per
quam de deo falsa dicut̄.
sed sm̄ augustinu · nō
tam inuenit̄ qui blasphe
mant lingua · sed multi
puta ¶ cudam aut blasphe
mant eo coactioe et qm
pecant m patrem per m
firmitate que est contra
patris potetie · quidam eo
decptione et qm pecant
m filiu per ignorantiam
que contrariat filij sapi
entie · quidam eo studio et
qm pecant m sp̄m sanc̄m per
malicia que est contraria
spūi sc̄i bonitati · ¶ Omnia
et sm̄ dimittet̄ digne
pmitentibus · quia eo ali
qua circūstantia remissioe
digna est silicet quia per
infirmitate uel ignora
ciam commissum est · quia
pena attenuat · sed tertia
non remittet̄ ide remis
sione digna non est · ex
circūstantia eo excusante
non habet · ne excusabilis
eis meretur supplicium · qui
si voluisset potuit vitare
pena · unde bernardus
potencia ad patre · sapi
entia ad filiu · caritas per
tinet ad sp̄m sanc̄m · hoc est
quod alibi dicit̄ peccare in pa
trem · peccare in filiu · pecca
re in sp̄m sanc̄m · ¶ qm enim ex
fragilitate peccam⁹ in patre
quasi contra potetia peccam⁹
qm ex ignorantia peccam⁹
in filiu peccam⁹ · quasi contra
sapientia · qm vero ex mali
tiosa malicia peccam⁹ in sp̄m sanc̄m
peccam⁹ · quasi contra dilec
tione ¶ et ideo peccare in patrem
et filiu hic siue in futuro
remittitur · quia ex fragili
tate uel ignorantia peccatū
statū aliqua excusationem
habet in culpa ita etia aliqua
remissione habe debet in pena
siue in hoc seculo si penituerit
ut facilius consequat̄ indul
gentiam · siue in futuro secto
si in malo p̄ueneat ut to
leabiliore sentiat pena ¶ qui
vero ex malicia peccat cō
dilectu nullam excusatione
habet · et ideo pena dimis
missionem habe non debet ·
quia si penituerit in hoc se
culo plena satisfactioe mulc
tandi fuit · si non penituerit
plena dampnatoe in futuro
seculo · non quia penitentib⁹
pena denegetur · sed quia
pleno pro plena retributio
debeat̄ hoc bernardus ¶ ps
ergo blasphemia non remit
tetur homi · non q̄ ei neget̄
remissio si penitet · sed q̄
hic blasphemi⁹ exigentibus
malis meritis · sicut nulla
ad remissione · ita nec ad pe
nitentiam puenturus est · vñ
aut johannes · ¶ est peccatu ad

mortem non pro illo dico ut ro
get quis eodem gregorius Per
catum ad mortem est petrus usq
ad mortem pro quo non est
rogandum · quia stultus petit
quod hic non corrigit² cuius
vema frustra postulat² Pec
catum ergo in spm sctm est ob
stinato uel ptmacia malicie
in nequicia obduratc precedes
eos presumptione uel despe
ratione Cuius enim presumit
de misericordia dei p̄mittes
sibi impunitate putas ita deus
peccata impunita relinquet · eo
ipso obstinat² id est ptmaciter
in peccato obdurat² · peccata
peccatis superaddes · et ita peccat
contra iustitiam spus sancti
qui ita misericors est in iusti
cia q̄ est et iustus in misericor
dia · qui oleum habet cum vi
no et viceversa Cuius autem ppt
magnitudinem sceleris de
speratat de misericordia dei
tanquam magnitudo peccati
sui excedat magnitudinem
misericordie dei · inde obsti
natur peccata peccatis superaddes
de peccato in peccatum effrenata
libertate ruens · quousq; ad
cumulum damnationis veniat
Sed quadruplex tota ecclesiastica
peccata remittat · minora tamen
peccatum ideo specialiter attribuit²
spiritui sancto · quia sps sctus
amor est patris et filii et
benignitas utroq; Cuius
autem desperat vel p̄sumit
specialiter facit illi iniuriam
huic benignitati attribuit²
remissio peccatorum · quia putat
eum misericordie uel iustitie
cui sicut eius misericordia per
cata remittit · ita eius iusti
cia ea impunita non relin
quit · Unde ergo de misericordia uel iustitia spiritus
sancti sentit · qui desperat
vel p̄sumit Sicut ergo mor
bis medicabilibus dicit² qui
directe tollit remedia per
que expellit² morbus et
curat² · ut qui tollit virtu
tem nature · vel operatione
virtutum naturalium · deus ty
cum est super omnia potest
curare eum · sic peccatum in spm
sanctum contemnit
et excludit illum per que
peccata deberet pelli et cu
rari ut timore diuine
iustitie et spem veniae et
honoris · et sic eo ipso natura
dicit² ut re impossibile deus
tamen sua benignitate omne
peccatum peccatoribus remittit
Unde dicit² ut re impossibile
quasi de difficili et vix
remissibile De hac mate
ria sic dicit augustinus Duo ca
pitula vestre · forte in or
bis sanctis scripturis mul
la maior questio nulla
difficilior inuenit² in eo
quod aut · qui blasphemauerit
in spm sctm non habet re
missionem meritum · no quo
cunq; modo blasphemauit
reus erit huius irremissi
bilis delicti · sed modo quo
dam que nos qualitercunq; in
telligere voluit qui hac
sententia veram tribuit
deprompsit In spm enim sto
quidam in unum dei populo
congregat² erunt² spus in

mudus qui in semetipm
diuisus dicit. Contra hoc
donu gratuitu contra ista
dei gracia loquit cor ipe
mens. Ira ergo i penitencia
est spus blasphemie q no
remittetur neq; in hoc se
culo neq; in futuro. Con
tra spm enim sanctu quo
baptisant quoz peccata
omia dmittut. Et qm
aceptu ecclia ut ciu dmit
tit peccta dmittatur ei
uerbu valde matu et in
mis impiu siue cogitatioe
siue ecclie lingua sua dicat
quem paciencia dei ciu ad
penitenciam adducat. ipe
ditu duricia cordis su
et cor impenitens thesauri
zat sibi iram in die ire et
reuelationis iusti iudicij
dei qui reddet unicuiq; se
cudu opera eius. Hec ergo
omnio impenitencia. non
habet remissione neq; in
hoc seculo. neq; in futuro
q; penitencia impetrat re
missione in hoc seculo. que
ualeat in futuro. Sed ista
impenitencia uel cor impe
nitens. quidiu quisq; in
hac uita uiuit non potest
iudicari. De nullo enim de
sperandu est quidiu pa
tiencia dei ad penitencia
adduat. nec de hac uita
raptu impiu quis non uult
morte impij quatin ut
conuertat et uiuat. Deo
aut omne prius peccm et
blasphemia remittet hom
bus. qua ubi hoc peccm
non fuerit cordis impenitentis
contra spm sctu quo in ecclia
peta soluunt cuncta alia dmit
tut. Cui autem hoc dmit
tetur. quod ecclia remissione
impedit alioz. Omnia ergo
dimittut eis in quibus hoc
non est quod nusquam dimittet.
In quibus aut est quin hoc nu
quam dmittat nec alia dmit
tuntur. qua omi remissio un
culo istius impedit. Deo pec
cato hmane atq; omni blasphe
mia dimittetur hominibus
in hac congregatione qui
in spu sancto. et non adue
ro semper diuso congregat
populo. Cui aut spus illa
blasphemia qua sit in corde
impenitenti huic tanto dei do
no usq; in finem uite istius
resistat non remittet. Primo
ergo suffugiu est ne sit ue
nenosis blasphemia. cor
impenitens blasphemat cauc
atur. nec aliter penitencia
posse credat. nisi ut tene
atur ecclia. Ubi remisso pec
cato datur. et societas spus
in patris unculo custodiatur
per aug. Deinde ad refel
lendu et corrigendu phaa
seu errorem. inducit simi
litudine arboris. Ostendens
quia miracula sua. non
sint a uirtute maligna et
diabolica. sed a uirtute bona
et diuina. Inde dicit aut
facite arborem bonam et fruc
tu eius bonum. aut facite ar
borem malam. et fructu eius
malu. loquit uulgariter.

facite id est dicte. sdm q dicat
iste facit bonu. id est dicit ar-
bor autem hic accipit primi
pud ipos opend. et fructu
pro operi pt' arbor vero
et fructus semper est similitu
do qua arbor bona semper
fructu bonu et arbor mala
fructu malu p'dicit. ergo q
o pcd maculosa que dps fa
ciebat non erant mala et ui
na sicut que fuit aute magi
ca. sed erant bona et salubria
concludit q principio per
quod talia faciebat erat stim
et bonu quasi dicat dns
de ate fructu arboris bone et
fructu arboris male. ut ex
fructu cognoscatis utrum sit
bona an mala. quia ex fruc
tu arbor cognoscit. similu
considerate opus actoris utr
sit bonu an malu. q opus
bonu procedit a bono principio
et malu a malo et sic ex bo
nitate operis que ego facio po
testis p'hendi. q virtutis p quia
ego facio non est mala. sed bo
na. et ex opibus que fiunt p
arte magicam. ex qbus fiut ma
la et iuda. potestis p'hendere
q fiunt virtute maligna. u
plus ergo q facio extendo de
nomia cu sit bonu et no ma
lum. non est a malo principio
quale est demonu. sed a bo
no principio quod e spiritu
scts et tale ei go dicitis. quia
ego in beelzebub eicio demonia
ubi augustin in hoc admonuit
nos dns ut bone arbores su
mus. et bonos fructus habere
possimus. ubi enim aut. sante

arborem bona et fructu ei
bonu est pceptu salubre.
cui obedientia necessaria
est. aut dicat. facite ar-
borem mala et fructu eius
malu. non est pceptu ut fa
ciatis. sed monitu ut cau
eatis. hec aug. Deinde qua
si explanando et optando
dicta similitudine phari
seis. ostendit falsitatem eo
raditem. radix enim ista e
rat iudia et odiu. quo li
cet pharisei et legisperiti
prius cognouerunt opm.
tamen quia cepit reprehen
di' uita eo ideo tota
penit odiu et mundum
contra dpm. ex quibus
exortam cecidit ut a prima
notitia in errore. q talia
p'suasit iudicium rationis
rectu. et exortus incepit
omia facta eius interpta
in malu ad diffamandu
pm. ostendit ergo illos
esse malam arborem ex ma
la radice et malos fructus
dare. cui in intentione cor
dis erat malicia habuit
iudie dicens. progenies
seu gemmina viparu
id est venenati filii vene
natoru iudeoru. quia ve
nenu iudie. ex uris pen
tibus traxistis. qui p'stiti
sti ypocrite ex iudea. et vos
ex eadem ratione p'sequi
mini me prem dpm. et ma
trem ecclam. quo potest
bona loqui cui sunt mali
cuius dicet. non potest
de me bona loqui iudea
p'hibente. cui enim sunt ar-

Chor

dor mala non potest̄ fruc
tu bonū ferre Verū ia qu
dem aliqs possut loqui · sed
non meritoria sbi · vbi ch
ostom⁹ Non potest frei
ut alia germina p̄duat
mst qualis fuit radix ny
tra voluntas em hom
radix est verba aut et o
ped fructus sut voluntat
deo quale cor vnusquisq
habuerit talia et verba lo
quat̄ et oped facit · hec ch
ostom⁹ Et ideo subdit̄ Ex
habudancia em cordis os
loquit̄ · quia verbū exte
riꝰ ē sgnificatiuū interi
oris conceptus Quasi di
cat Cor vtiq plenu est de
reno et eructuat de pleno
A parte aute totu intellige
scilicet per locutionē oris
locutione cordis · et locuti
onem operis · per oris em
locutionē vniuersa que ac
tu uel cogitatu vel sermone
de corde proferunt̄ dns sig
ficat Nam verbū pro re
quib⁹ ponit̄ · vnde ysa
ias de ezechia Non fiunt
verbū quod non ostendet
eis · id est res dignū verbo
vbi crysost⁹ Et vide ad ma
iorem accusationē malo
et ad maiore laude bonoꝝ ·
quod dicit Ex habundancia
cordis os loquit̄ · id est cū
homo locutus fuit verbū
bonū vel malū · ne putes
quia tantū bom uel mali
habet in corde quātū osten
dit in verbo · sed multo am
plius Ex habundancia em
bom uel mali que est in corde
sermo procedit Quod em exte
rius dicit̄ est superfluencia eius
quod intus est In quo eos re
hement̄ tetigit · Ex em quod
dam est ab extra est malum
excogita · radix verboꝝ qm̄
est magna hec crysost⁹ Et
ideo ut dicit greg⁹ · cauendū
est et om custodia mens ser
uanda · non em ante oculos
dei transuolant cogitatiões
nre · et nulla momenta temp⁹
per animū transeūt sine stu
dio · et butrioꝝ Et quia ex ha
bundancia cordis os loquitur
ideo hꝫ sequit̄ Bonus homo
de bono thesauro suo id̄e de
bona intentione et voluntate
que latet thesaur⁹ abscondit⁹
latet interius in mente · profert
bona cogitatiões · locutiones
et operis · et malus homo · de
malo thesauro suo profert ma
la · quia contrarietas culpe habet
contrarios effectus Ac si dicat
vos mali estis · ideo de thesauro
cordis vestri non mst mala
proferitis Tenendū glosa Thesau
rus cordis est intentio ex qua
deus iudicat opera · vnde aliqn
mora maiorem et maiorē
minorem habeant meritū dem
Sepe em maiora in genere ·
minora fiunt caritate et eroues
so Fiunt sepe aliquis maiori
caritate dat elemosyna qm̄
alius cantet missam · ideo ch⁹
hic magis meritum de elemo
syna qm̄ ille de missa · Vnde
paupercula vidua dabido duo
minuta pauperata est diuti
zacheo · quia deꝰ non pensat
quātū sed ex quanto De pdra
similitudine arboꝝ et aliis

iam tactis·habes etiam supra
scripta finem sermonis dñi
in monte vbi plura de hijs
vide poteris ꝓsequi aute
ꝑcessit ꝓbandi et diffinedo co
sequenter ꝓcedit commando
ne credamus puru virum male
loqui et mala verba non pu
nire ita ergo malus ꝓfert
mala verba·que quidem no
sut pupendenda·qm de omn
verbo ocioso·non tm pmcio
so reddent homines rationem
quod erit valde difficile·qz
locutu sut sine ratione uel
reddenit rationem id est soluet
in die iudicij pena·quod in
dictu erit terribile·qz sme ꝑ
peme Si aut dicat qz ver
bu ociosum est quod ratione
vacuu est·ergo de eo non de
bet queri·nec ꝑt ratio reddi
respondendu qz licet ociosu
sit ratione vacuu·tamen quia
verbu debuit habe rationem
ideo de ipo exigit ratio stri
cte obmissionis rationis Et ex
hoc patet qz longe magis ver
bu nociuu et crimiosu acut
punctur·et reddet in die iu
dicij homines condempnabiles
quale est verbu ex quo opera
factus spus sancti caluppni
atur et blasphemat dicentes
in beelzebub erat demonia·
Et est sensus secundu ieron
Si ociosu verbu non est absq
periculo eius qui loquit et in
die iudicij reddet unusquisq
rationem sermonu suoꝝ·qua
tomagis vos reddituri estis
rationem calupnie vestre Ca
ueant ergo sibi detractores o
pera ꝓximoꝝ imminentes

vel infamantes·dicendo illa
esse facta in ypocri·uel pro
pana glia uel aliquo mo
bito fine et ita in beelzebub
demonia ꝓpterea Exem
pla iudicat dns de verbo
ocioso·quato magis de no
civo et crimioso ꝑt autē
dicit Jeronim·Ociosu ver
bu est quod sine vtilitate
et loquentis dicti et audien
tis obmissis seriis de rebus
frivolis loquam·et fabu
las narrens antiquas ce
teru qui scurrilia replicat
et cachinnus ora dissoluit
et aliqd ꝓfert turpitudis
hic non ociosus sermonis
sed crimiosi tenebit reus
ideoqz in verboꝝ ponder
ꝓbatio constitit humane vite
Et uterius dicit qz non edi
ficat audientes in periculu
pertitur audientiu·Unde
et origenes Inanis est ois
sermo in quo non e mirm
fructus aliquid pro deo uel
pro dei mandato·Unde etia
Gregorius Ociosu verbu
est·quod aut ratione iuste
necessitatis·aut intentione pie
utilitatis caret·Et si de ver
bo ocioso et cogitatione mi
nutissima reddenda est
ratio in die nouissimo·pen
sandu est quata pena se
quatur·multos fecit em de
mirustruusq vias conside
rat sic gressus enumerat·
ut nec minutissime cogita
tiones aut tenuissima ver
ba·que apud nos vsu ne
cessit·eius iudicio mdis
cussa remaneat·Unde et

chrisostom⁹ · Scio⁹ verbu
mtelligitur · non malu⁹ sd
bonu⁹ quod non operatur ·
id est quod non edificat au
dientē Et ergo pro bono
verbo et ocioso ratione su
mo datum · quid speramus
de malo Et si de malo ver
bo rationem datum sumus
quid speram⁹ de opere malo
hec chrisostom⁹ Et ideo cauen
du est a verbis ociosis et ma
lis Et verbis eni⁹ tuis iustificā
mur bona ac bonorum meritis
condona · et sub debitis cri
stanis plura · iustificabe
ris id est mereberis inde tumē
iustus remuneraberis · et e
verbis tuis condempnaber
is fuerint mala et predictis
contraria Scriptu est enim
m⁹ publicis qi mors et vita
in manibus lingue Et ideo
ex sermonibus tuis iustificā
beris vel condempnaberis
quod omni est iustissimu
dem tu dns es et distendi
et non distendi · Unde chris
tom⁹ · Pauescendu iudiciu ho
em ex quibus alius dicit
de te · sed ex quibus premet
occultis et calculationes
inde feret et tu dns es di
cendi Et iterū · Unusquisq
hom ex voluntate sua sola
aut peccator aut iustus con
stituit⁹ condemnat⁹ aut mg
nunciat⁹ proprie voluntas testi
monii tribuis id est cogita
tionu verboz et operu Ita
chrisostom⁹ · Vide ergo docem
ut os meum custodia⁹ ne ver
bu ociosu vel mala loquam
quia scriptu est · Vae quib⁹ non o
peruit cito in medio fit · et
quidq est miserius cito frigescit
et est et de corde mali os quod
est cuius operi ad tenebat⁹ · cum
districta custodia claustri et ui
dui⁹ gregis ab omni retinendis
statu peremut · quis pei nocua
verbi dilabuntur⁹ Et ideo frequen
ter⁹ dicetis pone dne custo
diam ori meo et ostiu circumsti
cie labiis meis · Unde chrisosto⁹
magis virgi virgine aliquia cus
todi imgina Equius est rega
tis imgina Et igit⁹ imperfecti
frenu et decuerit ambulare
in bona compositione · quesit
super eam · et desuper predebu
erit Et aute infrenata dmm
cetis fenu · et saltare diaboli
et demonia cessio fit hec chri
sostom⁹ Unde origenes ex
quis verbi dei loquunt⁹ os dei
aperit · illoz quis loquunt⁹ men
dacia falsu testimoniu simu
lates · tui prudenter fugiu rone
quoq et detractoz et eoz qui
ociosa loquunt⁹ · diaboli⁹ aperi
os · Magnu ergo periculu est
loqui de secularibus et remis cu
multa sint diuina et utilia
de quibus loqui possim⁹ · Un
ambrosius Non mediocre pe
riculu est cum tanta habamus
eloquia dei et opera · que sunt
nob⁹ promissa loquis que secula
sunt Et mdenme a verbis de
tractoribus caue⁹ debem⁹ ne ma
le loquam⁹ de alio⁹ · Unde aug⁹
Unde quo magistris · si quis de
te male loquat⁹ caue magistra
alteri · qui de te male loquit⁹
sit magister tibi qui de altero
male loquit⁹ Et non solu
caue⁹ debem⁹ ne verbis detra
toria loquam⁹ sed etia ne au

dianus · qua si non esset audi
tor non esset detractor · Unde
bernardus detrahe aut de
trahente audue quod horri
dampnabilius sit non facile
dixerim Et utend' imgina
detractoris et auris auditor
diabolus sedet super verbis
Cauendus etiam est valde a
verbis contentiosis et inuo-
sis qua occasione dant multis
malis · Unde augustin' Conte
cio est alterius tonsa Rasti
tus aute ea vana gloria que
dicit · amor victorie Nemo en
diu contendit · nisi qui inue'
concupiscit Studium tibi pu
tas esse si uerius · sed occidis
ti amicu · et amicitia cuius ni
hil et ideo quasi de amico or
diso dubius ? utrobique Nam si
homines non occidisti forte gla
dio amicu tamen occidisti gla
dio contentiosi sermonis hec
augustin' Multu nisi precau-
cione debes ne prem verbo
vel cogitatu iudicem' Unde
augustin' Hec sermonib' tuis
condemnabere aut Non au
dis quis et pharisei vera lo
cutus est · sed tame vltima
dedit vindicta Item habet
iudicem qui delinquit Re ugit
capias dignitatem ministerii
ille iudex thronus costituta
est Quod si vis iudicare est tibi
iudicium multu iustu habes
Quidete fac in conscientia tua
intellectu discretione · et affec
in medu animi deiecta tua
et tuos iniqua quera animo tuo
et exquire eis diligentia noxas
et dic apter quid hec tu fac'
ausa es Et si hec quidem
fugient omia · que autem
ulciora sut nec fugient de
ad eam Non pro hys te iu
dico · non pro hys nutrias
te accusatrix Quid enim
ille doleat cui tu hec et hys
deliquisti Exercitantem te
accusa que tuipsius sunt
miserez · non que alioru
Et continue eam in hanc
deduc agoniam Deinde si
michil habe dicat · sed et tibi
datur · Diuina flagella ea
veluti grandem ancillam
elatam et formosam Et hec
sedens quaque die consi
huc iudicium et subscribe flu
men ignis per medium consi
encie penetrans cinctentem
et alia loca tormentor et
ne dimittas eum esse cum
Diabolo Et si doluerit · hec
audiens nec subito alias ma
nu Non enim moriet' si p
cussit a morte aute' ani
et ipsa Et quo magnas
noxas expetzerit nequi ipe
magna delebunt Et hec
fecerit sedm quaque die
tum libera palatio stabis
secus tribunal illud terri
bile Ita paulus factus est
pius · apter hoc et dicit
Si nosmetipos iudicaremus
non utique iudicaremur · hec
cuius' mos aliter aut
m verbis sue m loquendo
audiendi sit quisp' sci
luet quid cui vbi quado
et qualit' dicat · Si sit que
quisq; digitu m meu im
pone Quid detrimenti apis
Dicens Sermo vester sit

161
1.7.4

semper m gracia sale con
ditus ꝛd est gratius vtilꝰ
sine ocosteate Onosꝰ su
bma que aut nutria aut
mhonesta aut nocma sut
fmalia sut que nec loquen
tibus nec audientibus p̃sum
phonesta que nec dignata
n loquens nec audiens
nec audientis conuenit Ro
cma que uel ad erroꝛem
uel ad prauitate ducut Cuꝫ
dr̃mnt sapiꝰ dicat Cu
stulto ne multu loq̃aꝝ
Cuꝫ ergo cu alio loquitu
consid̃t an p̃ntiꝰ uel p̃te
rita loqui habeat si p̃te
rita vtꝝ sit talis que sua
correctione indigeat uel qu
correctione non indigeat vtꝝ
quedam em sunt loca vbi
nullo modo tut m sanctita
te quedam vbi raro tut
m cotinuo quedam vbi
moderate tut m locutoꝛio
est loquendu Cuꝫ dr̃mnt
ecclesiastes dicens Tempꝰ
tacendi et tempus loquendi
Tacendu est aliqn p̃ audi
tol infirmitate aliqn p̃
uitandam p̃petratione ali
qn p̃ter p̃sone alteriꝰ ne
cessitatem aliqn p̃ audi
te indignitatem Cuo
aute loquendu ꝛd est quo
finis quo somo qua signi
ficatione fit ergo qui stus
simplex et humilis sanctus
mitis et suauis significatio
nem ad dulcis compo
du autem oim predicte
bor esse videt̃ q̃ tarde et ra
ro quis loquatur Unde se
nec Cuma sumat hec e
tardiloquu te esse ubas Et
ꝛo Eiusdꝫ dictꝰ est ante
qua alius diuersis tibi magna
tes est votis et silenci tempꝰ
mentu Et ite Quod tatu
esse vis nem diuersis qua no
potens ab alio exigꝫ silenciu
si tibi non p̃stat Unde seneca
Sed heu sit aliqu non solu
scolastis sed et religiosis qui
quis etiam sine causa ratio
nabili alios nati torues
oculos et vultus ostendunt
ac mi super dentibus stridendo
voces furioses emittut et se
demonem qui mitis cor pos
sidet alius exterꝛa pdunt hoi
tales hi m hoc Luciano m
beate memorie senecam as
smulantem de quo m̃ sermo
augustinꝰ sic dicit̃ p̃ furio
sas eius dictiones voces per
truces oculos et minaces vultꝰ
et tocius corpis motus ille
habitator eius interior mon
strabatur et per hec signa
visibilia tamquã per suu vas
culu quod impleuerat evapꝝ
mutatas videbat Hec auꝫ
Cales erat quod suos linguas
acutus premit et se abstinen
tes tacitur mentis instituit ac
silencii quod bonu est religio
nis obedientia deo sacrifi
cant ipi ex puersitatis ma
teria demonis et non deo mi
molant Unde m collatione
Abbatis Ioseph de cimiteriꝝ
sic de talibus dicit̃ Illud nõ
fugiale est q̃ mendax patrem
esse non credim̃ quia tm̃on
dꝫ contemptum̃ lacrymet
sed ita comotos fratres amaꝝ
ra tristitia videmꝰ quos
mendacio subplantatos est cõs
matis ad penitendu vultu
tacito pudorem̃ q̃ confunda

potuissent meritare coniuga-
lo nos existimates mihne a
pud deu rebs · quia michi est
stulmo · quod nos notare ho
minud iudico aut condemp
nare potuisset ita igit tacere
michi pdest · si ibarco nobis
indicemus silentiu ut quod age
dum coniugio fiscat · hoc tant
mutate faciamus · assimulates
quosdam gestus · quibus et ille
quem cupiate nos oportuit
vehementiore mundefiat ira
cundia · Atq; ego talis silentu
erit equalit' nocuit · qt sinu
euangelio at m altero crede
tristicia · ita m sic non prmit
tit extinguit · Nonulli quoq;
cu tristificati fuerint uel in ali
ab spe ecia pmanet · abstinet
cibo · in quo plane sacrilegii
crimen cludent · meritu · ne
mina similiter · que sic deo pio
placatione cordis et puncta
none prior · sic salutem · esse
tenda · pro diuturno tumore
tolerantes · Quod tale est · ac si
orationes atq; sacrificia no deo
sed demonibs defert · illam
quoq; mosaicam meretricu
nem meruisse audire sacri
ficauit ne demonibs · et rio do
mus quos ignorabat · hec vbi
supra dic ego predicti miseri
tam pueros lusurando q̄ ma
nifestacrido demonibus
seruitus · qui vt obtrectes se mate
riendo est illudiu · Sacrosa
illusiones non meretur · si ne
fictam sed veram humilitate
et caritate haberet · quia ne
hic ad tanta impudentiam
deuenirent · et quod admi
nens est · tales sepe absq; ha
bita esset reconciliatione

ad altare accedet · et sic accu
detes iudicium sibi maducat
et bibut · Et insup a diabo
lo excecati · quis se excu
sando dicut · quia michi ad
huc sup alia habeut non
intelligetes quia stdm ea
quod attende debet · si alq
aduersus eos quid habet
aut per bone obsequiu talem
prior · a religione seruo

Oratia virtus est tuor
a me denomu per o
tationes · obsecrabi pa
tris · sana vulnera · per confes
onem · o nutrita hec illu
minata cecitas per satisfactio
nem · et tu proterue ne magnus
me non possideat · munec
sa regna celor sibiret pura
lumine mee mentis roges et cu
pores ut simus extraneos mun
dane abrenutiare · Apro ea
et desidero · de altissime
ut qui execrentur maledicunt
pres abhominandas cogitu
tiones blasphemie michi
immisere · totoes ea pro
pium desiderio meo · mise
bilis labis et gra · actro h
bi sit in petuas et imitates
et blasphemia sua secum sit
in pditionem · Amen · De
uadeus signu de celo quos
tibus et de spiritu immudo
dum electo lib eis Cap. lxvii

Firmius ante pectus
dm aduersus blas
phema scribas
et phariseos · qui
dam ex eis pe
tierut volentes
experiri potestate dni et
capte eu dixerut · magistr
volumus a te signu videre
sibiret non quidq; sed

164
175

de celo reputabat em mi
culá dñi farisæi eo q̄ erant
cum ut certa infernū ut pu
te circa sanctarū cōpara et
similia. ideo quēbat ab eo
signa fieri circa cōpa celes
tia. forte manna descendere
ut tempe moysi. uel sonā
tonitrua. sicut tempe samu
elis. quod magnū fuit in
palestina tempe estatis. ppt
defectū materie. et potestia
agentis. scilicet solis. omnes
vapores consumentis vel ig
nem de sublimi descendē. ut
tempe helie. uel solem stare
sicut tempe iosue. uel tetro
tonā ut tempe ezechie uel
alia hmoi quasi non posset
et illa calūpniari et dicere
eo occultis et parvis actis
passionibus actendisse. Nam
qui calūpniat. cui que ocu
lis videt manu tenet veri
tate genet. quid fructus de
de hīs que de celo venerit
xp̄s respondebit et magos
in egipto multa signa fe
cisse de celo uel calūpnia
bitur. alio modo vide ori
gen. Cū multa signa vi
derent. tamē si nullū vi
derent. ita signū petebant
pro eo quia nullū videbant ut
corporali aspectu viderent. no
spirituali affectu. Ubi sciendū
q̄ aliqui malignantes de
habebant miraculis xp̄i du
plici modo accidebat
ea virtute demonū ut pos
est supra precedenti capitulo
alio modo reputando ea pua
ut dicit hoc loco Ille enim
ut si signa eius non vidisset
vel quasi que videant pua ut
nulla fuissent. temptantes eū
de celo signū querunt non ex
deuotione. et ut eo hoc ce
dant sed magis ex curiositate
et ut facilius ppm̄ p̄mis con
tradicat. Adulatores aute di
cunt magr. ut blandiores alli
ciat. quem convicijs blasphe
mauerat. Unde crisostom⁹
hmōi quos oportebat admiran
et obstupescē et credē. nul
a nequitia non desistut. vide
aute verba. et adulatione
et vanitate sut plena. puta
bant em allicē per hoc Et
nul quidem coronatus. nul
adulant². nul aut demoniū
cum vocat. nul magistrū.
veraci a pricipio consilio.
et si contraria sint que dice
bant. ppt hoc et cōtra vehemē
tenent. nec ipsos. Et q̄ male
querebat. ideo non dat eis sig̃
sed respondet. aut illis Certe
hanc mala in ope. et adulteri
in fide. qua relicto ppio viro
sponsi deo idolis seruiebat
et si idola non colebat. tñ a
vero sponso deo se alienabat
signum de celo quierunt ad ca
lumpniā contra me. quasi
alia que videbant signa non
fuerunt. Unde quo cū iudei
deo conuiciabant² dicentes.
in principe demoniorū eiicit
demones. mansuete eis res
pondit. per rationes improbans
eos. hic vero cū
laudando adulant². magrm
vocantes. aspere eos tangit
demonstrans sēm crisostom⁹

ꝑ vtraq; passione erat supe
rior et neq; contrist; in iram
conduxit² neq; adulatione
mollitur in quo ostendit am
plectenda esse obprobria et adu
lationes vitandas nam ut
ait ciprianꝰ. Vir sapiens in
furie tredit². ejy in furie lau
datur. Non sic multi mano
res huius temporis faciunt, qui
bona suadentes contemnunt
et eis tamquam contrariis
nascunt² sed mala suggerentes
audiunt. et eoꝝ adulatione
mollitur². Vtinam ac tederet
consilium sapientis, qui dixit
cholus e a sapiente corripi
q̃m stultoꝝ adulatione decipi
Deinde subiungit et signum
non dabitur ei scilicet potes
tatis et de celestibus, quale
petit ad catum̃ mam. nisi sig̃m
ionę pphete quod fuit hilu
ritatis et abiectionis contra eos
superbia Quasi dicat tu ge
nerationis prauę petis signum
celeste. et signum potentie ut
quid de sublimi. et tibi no
dabit² nisi signum tremendi et
signum passionis et infirmita
tis, significatiu signo et facto
ionę pphete. Jonas enim fuit
minutis signum duplicitꝫ
scilicet verbo et facto. Verbo
quia vnica voce eis sig̃ficia
uit q̃ perirent nisi conuertent².
facto eo q̃ fuit in ventre
ceti tribus diebus et noctib⁹.
Vbi fuerit tria. scilicet absco
dio detentio sepulture² enormi
o resurrectionis Et sic da
bitur eis signum. id est sig
nificatio in facto ionę ut
scilicet colligant² et saluet²
Non est hoc dem quasi a
lia signa an mortem dñi
non fuerint data. sed quia
mors et passio dñi fuit sig̃
perpetui et eterni et signum
signoꝝ. in quod omnia sig
na dirigebant ideo specialiter
dandum iudeis dicit² qua
si illi crederet², saluarent²
si non crederent damnarent²
sicut ionas fuit signum mi
nutis ut si vellent credere
saluarentur. si maturę subue
nirent² Non ergo dat eis
signum diuinitatis de celo
quod querebant. quia ꝑ tri
coꝝ truculentiam et malitiam
vide mdigni erant. sed
de abisso maris et pfundo
miseriarum. quale ionas ce
to voratus. sed de abisso mor
tis lubricis. et accepit et
dedit. signum videlicet in
carnationis non diuinita
tis. passionis non gloria
tionis. Discipulis au
tem suis signum de celo dedit
quibus et ne beatitudinis
gratiam. et p̃ius figuraliter
in monte transfiguratus
et post veraciter in celo
sublenatus ostendit. Quia
enim iudei et trem infirmi
erant. ideo de terris et in
firmis. signum habere debe
bant. Vnde dat eis signum
de vmo sue passionis et
sepulture dicens. Sicut

detento sepulture² enormi
o resurrectionis Et sic da
bitur eis signum. id est sig
nificatio in facto ionę ut
scilicet colligant² et saluet²
Non est hoc dem quasi a
lia signa an mortem dñi
non fuerint data. sed quia
mors et passio dñi fuit sig̃
perpetui et eterni et signum
signoꝝ. in quod omnia sig
na dirigebant ideo specialiter
dandum iudeis dicit² qua
si illi crederet², saluarent²
si non crederent damnarent²
sicut ionas fuit signum mi
nutis ut si vellent credere
saluarentur. si maturę subue
nirent² Non ergo dat eis
signum diuinitatis de celo
quod querebant. quia ꝑ tri
coꝝ truculentiam et malitiam
vide mdigni erant. sed
de abisso maris et pfundo
miseriarum. quale ionas ce
to voratus. sed de abisso mor
tis lubricis. et accepit et
dedit. signum videlicet in
carnationis non diuinita
tis. passionis non gloria
tionis. Discipulis au
tem suis signum de celo dedit
quibus et ne beatitudinis
gratiam. et p̃ius figuraliter
in monte transfiguratus
et post veraciter in celo
sublenatus ostendit. Quia
enim iudei et trem infirmi
erant. ideo de terris et in
firmis. signum habere debe
bant. Vnde dat eis signum
de vmo sue passionis et
sepulture dicens. Sicut

165
176

3. ita erit filius hois in corde ere tribus diebus et tribus noctibus

em fuit ionas in ventre ceti tribus diebus et trib⁹ noctibus ⁊ per hoc videtur aliquem prendo scilicet parte pro toto fere et totam diem pro parte sabbati et partem diei dominice resurrectionis pro tribus diebus et noctibus positos qui querebat signum de celo significatus cum ostenditur superbi qui supra virtutes celestia firmamenta et omnia humane diuina structura de celo et celestibus ac secretis diuinis disputaret uel de reuelationibus et responsionibus presumentes obmissa lex scilicet precepti et completis quibus veniret ad illa ꝑpter quod oppugnat⁹ a ꝑfa. quia per hoc aliqui labitur in erronea documenta vel quia in peccatis spualia et carnalia ꝑpter quod diuinus eis generatio mala et adultera et cetera. et que nunquam non fuit scribula nec ad fidem nec mores vtilia et ideo non dabut eis signum nisi signum ionae ꝓphete. quem deglutiunt cetus. et sic deludit et deglutit eos diabolus ¶ De inde iudeos malitia qua obstinata et obduratam dns ꝑpendit exemplis quibusdam condemnat qua conuerso minuetur. et facta regine austri ostendit istos in iudicio quo omnes tam boni qui mali surgent grauius punien dos et condemnabit istos id est ostendet condemnados quia ex illoꝝ facto apparebit iusta ipsoꝝ condempnatio unde dicit non minuite quin sint assint surgent scilicet in resurrectione generali in iudicio futuro cu generatione ista scilicet inducta que similiter tunc surget et condempnabit eam id e condempnanda ostendet. scilicet primo ex comparatione ꝑpte ad ꝑpte. qr ibi minuite gentiles et barbari hic in dei ꝑpte dei secundo ex comparatione ꝑdicatis ad predicatore. quia ibi ionas ꝓphetam puto homo hic dns ihus ꝑpletans deꝰ et homo. ibi ionas peginus. hic dns tertius finis ꝑcepto ex comparatione ꝑdicationis ad predicationem. quia ibi ionas tantum tribus diebus. hic dns tribus annis ꝑdicauit. ibi ionas nullum miraculum. hic dns multa fecit. tertio ex comparatione effectus ad effectum ꝑ illi egentes pmanent. isti neq non. sed eciam addiderunt blasphemia ubi exposto illi ꝓphete receperunt. isti ipsum dnm ꝓphetarum repulerunt illi nec in lege instructi nec ꝓpheticis admoniti ad dnm conuersi sunt cognoscentes suum ꝑcm. isti tot ꝑceptis extra dicti legis et ꝓphetarum a dno recesserunt illi qui semper fuerunt ꝑpti diaboli instigatores dicti facti sunt ꝑpte dei

ista que semp videbat ppls dei
nisi a tres dies facti sut cu
ciphro dpo ppls sabbatine de
inde subdit regina austri
id e regina saba cui regnu
erat in australi parte respcu
ihrlm que non dubitat dr te
electa. et sdm quosda dice
bat sibilla. surget. id e resur
get in iudicio cum
generatione ista pessima et
condempnabit ea. id e os
tendet condempnandi hoc
est eo facto sub ostendetur
iusta istoz condempnatio
q venit a finib⁹ terre. id
est a longinquis ptib⁹. audi
re sapiam salomonis qui in
non fuit nisi solu figura dni
Ex his aggrauat iudeoz
malicia quia illa mulier
ista vir illa a remotis venit.
ista priem habuerut. illa ad
labore. ista sine difficultate
illa laudaut alienigenam
ista condempnauerut pprium
terrigena illa ad ipm venit
quem sola fama cognouit
ista pbata miraculis contemp
serut. illa ad puru hoiem
ista ad deu et homes. illa ad
munerib⁹. ista ad obprobria
et vulneribus dr ecce plus
q̃ salomon hic fulget xps
preciat⁹ posteris. qua hic
deus. ille homo. ille sterca
habuit terrestrem. hic om
ille edificauit templu defec
tibile. hic indefectibile. ubi
crisostom⁹ regina austri.
cui esset genealis et mulier
ob tantu longitudine uiarum
venit ad eu nec pt' infir
mitatem sexus est impedita
concupiscentia eius sapietie
infirmitate dabat veritatem
ista aute vir et sacerdotes &c
ppter eu esse debuerat amatie
sapiam ante oculos suos et
in medio gremio sapiam
postam contempserut.
Illa ad homes cultu ut
ista a deo recesserut. Illa
munera multa obtulit ut
audiret eu. ista aut nec
prima regni munera offerre
pere voluit ut credant
Et ideo regina austri
venit a finibus terre ad
audiendu salomone. et
sapiam noluit venire de
plateis ad audiendu xpm
multa erad de ecclia ejecti
et sibi xpm solu reliquu
het crisostom. Mystice hic
dampnata plebe iudeoz
ecclie mysteriu secretum
explicat que i minimis
et in regnis austri de to
tius finibus orbis con
gregat. et in illis fides
gentiu. israheli anteferr
Due eni sut partes ecclie
vel duo gnia hoim in ea.
unu quod peccauit. sed
desistit per penitentia. et
hoc significatu est per
minutas de quoz pcto
legit. alteru quod nulla
liter- non peccauit. et hoc
significatu est per regina
austri. de cuius pcto non
legit. unde ambrosius
ecclia fidelium ex gentib⁹
collecta. que in min

uias per pmam ptenta p
cata dlet. et m regna hui
pl que electa esse no du
bitat per sapiam cauet
futura m iudicio condep
nabit generatione hanc
nequa. dampnabit autē
non sentencie potestate. sd
compatiois exemplo. qr
pferē ecclia synagoge tpe
duobus igit constat ecclia
ur aut petare nescias. aut
petare desistas. pemteria
em petra dolet. sapietia
cauet hec ambrosius poe
nitentias eciam sic fiat
petores ad voce predica
tois pemteriam agentes.
et per regnum austri sm
plures. sapiencia dpi de
hoc qrentes. quoru
salus scdm sententia sal
uatoris pbemē saluti e
orum qui sibi vidēt
iusti uel sapietes. et de
sul iustitia uel sciencia
psumetes. nimirū quoq
mīptant germina plu
ctitudinis. ideo ecia signi
ficat possit iuuenes ex
istentes in statu potissimo
illuctuis qui solent de fa
cili ad vicia declinare et ad
bona mone de facili
pemte. ppt quod subditur
q fecerūt pemteria ad p
dicatione bone qui colum
ba mīptat. et ideo per eu
simplicē admonet signi
ficat per regnum vero
austri significat pdicatio
rationalis. que si bene re
gat vires inferiores per
dictamen legis nature. di
cat regna. Sed si hoc facie
eo caritate feruore thu dicat
regna austri. eo q ab austro
uiuent feruor caloris. signi
ficat feruore caritatis et hec
regna uent ad veru salomonem
ihm. dpm per deuotione. af
fectu et auctu sapietie et ge
mas virtutu et aromata bo
ne fame ipius uendo ad diui
nu honorem. Eo facto igitur
iuuenu predictoru. obstinati
senes et eo facto die bene et
eo caritate se regentis. aia
frigida et negligens codep
habiles ostenduntur. qui per
generatione iudeoru signifi
cant. post hec dns contra
iudeos nolentes assimulari
minutis. quia eo pemteria
pdicante non pemtuerunt. ut
regnum austri. qua ea docete
non didicerunt. inducit exem
plu ad arguenda mgr atitu
dinem eoru ostendens eos
similes homi. prius a de
mone obsesso et post liberato
et utero pprie negligentia
plenius possesso. Ra primo
diabolus habitauit in eis
qui erat in egypto viuentes
scdm ritu egyptioru. qui ex
pulsus fuit ab eis. dpi in fi
gura dpi mactanerunt ag
nu. et sangine eius linti sut
ipi et legem accepere ut. que
excludebat cultu demoniu
et mducebat ad colendu vnu
deu verū. et sic erectus transijt
ad possidendū plenius gen
tiles sine lege et pphetarū
oraculis viuentes. et ideo eos
teriebat in ydolatria subiectos
Sed aduemente dpi pdica

tione et aptoz · inde pro maio
ri parte incredulu remanserut
gentiles vero deuote fidem
xpi acceperut · et sic diabolꝰ
electus a gentilibꝰ reuersus
est ad possidendu populu iu
daicu ex hoc exectatu · et fa
ctu est nouissima huius ppli pe
iora prioribus · qua peiori
e modo qm a principio an
legem datam fuerut statuꝫ
eiusꝫ · unde aut dicit mundus
spus scilicet diabolus mundi
ficet et mundicias diligen
vel inhabitas · demones em
dicunt spus mundi uel affec
tione qua diligut mundi
vel persuasione · qua suadet
munda · uel inhabitatione
qua inhabitat corda mundo
rum scilicet a
pto iudaico · qua sdm am
brosiu in uno homine totꝫ
iudaicu ppli comparatꝰ est
a quo uiuente adhuc sub le
ge nature mundus spus eo
rat per susceptione legis
mosaice · ambulat per loca
arida et inaquosa id est co
da gentiliu · priuꝫ humore
gracie et uere fidei · ac pm
quedme spus sancti careria
ritu idolatrie · et maculas
criminu ab emittendo · que
rens in eis requiem id e
quietua mansione · appetes
ibi finaliter manere · per mis
delitate et dominatione · et
non inuenit · qua aduemente
xpo et predicatibus apliꝫ sus
cepta xpi fide inde erecto
fuit · Cui dicit intra se reuer
tar ad domu meam e ad
populu iudaicu unde exiui
eos dimittendo et reme
niens eam vacante ab ob
seruacia legis · et operibꝫ
iustitie per negligentia
ac fide et bonis operibus
vacuam et xpi hospite
non habente · et scobis mu
datam ab opibus virtutu
superficialiter et sdm appa
rentia · qua ppli mundici
habebat quanda exteriore
rem mundicia · sicut enim
scoba non tollit tenaces
sordes · sed superficiales · ita
xpi · quod deforis e scope
bant et mundabat · de mu
dicia exteriore querebat
sed nitius splendidi remanebat
et ornatꝰ exterius per ipo
crisim et bonu simulatione
pter legis apparentia et
traditionu pharisaicaꝝ ob
seruantia · Cauguit ergo
tria que dat locu diabo
lo · scilicet otiositate · sanctu
tatis presumptione et inu
tili simulatione Similit
hodie timenda est ecclie
ne olim expulsus ab ea
diabolus inueniat ea mu
catem ab observatia ma
datoꝝ dei · et scobis mu
datam sdm exteriorem
apparentia · et ornatu pe
exteriore cultu et obsi
uantiam iudaicam traditi
onu adulte em hodie plu
rimi attendut ad cultu ecclie
corporalem qm spualem · ip
parietes ecclie · et altaria
ornantur · et de electione
ministroꝝ parui curatur-

Sed ecce alio ny certia fuit
primitua · maior em vis
fiebat ny ornatu spuali
et interioi · qm ny mater
alt et exteriori. Et ideo sm
tu distat nec certia ny hoc
tempe malo a statu suo
pristino Unde Jeromin⁹
Xpi certia pus nata et
post adulta · ppecutionib⁹
celut martiriss corona
ta est Et postq̃m ad ppia
nos principes vent po
tencia quide et diuicijs
maior · sed vt turbi⁹ mor
est facta · Cui ut fur mig
possideat iudeos vidit pa
tiarch et assumit septe
filios spus · plr quos tmd
stas demonu et vicios
qubus temptat mtelligit²
qua ministrus hoc numer⁹
epe designat² · hoc sue sep
tem gentes pugnates con
tra filios israhel Iste aut
septenari⁹ septem dom⁹ sps
sancti expellit² Et addit
hequiores se · vel ppt² mu
mehu · vel ppt² cognatum
vel ppt² effem · que mduxit
quid eos ad qubs redeut
hequiores q̃m ante fuerut
Et mtrantes seu mgressi ha
bitauit ibi et sit oma cumu
lant² ny eis vitia · hec est
ny mterno demonu · ut
non transeant ad horam
vel tempus modicu · sed ut
moriant² vsq ad obitum
Et fuit nouissima horum
illius scilicet ppti mduxi
peiora patribus · qua inde
ante legem data fuerut
peiis inuenti · et a diabolo
possessi · sed post aduentu xpi
in pcto suo obstinati sunt
peiores facti · hyena ecclia fra
ctr magnitudine sue quasi
duplicatu · Detractor em sue
israhelite blasphemates xpm
in couenticulis suis q̃m olim
fuissent in egipto ante noti
fradegis · qua maior infide
litas est vemente non suspe
q̃m venturu non credẽ de
inde similitudine dictu · et
quo tendat pabola exponit
ipse hic quasi de vno homine
per similitudine dictu de toto
pto iudaico mtelligat² osten
dit dicens Cui cete generatio
ni hmr pessime scilicet
iudaice · plr supradictu est
de vno homine Mala fuit
generatio hec in deserto · qm
vitulu adorauit · qm contra
dnm murmurauit · qm terre
pmissois detractit · sed pe
tor in terra pmissois · ante
aduentu xpi qm filios et
filias demonio immolauit
sed pessima post aduentu xpi
qm dei filiu ad ea missum
crucifixit Moraliter expo
nitur istud exemplu de ho
mine qui post gram baptis
malem vel penitentialem
recidiuat in tulpam · sicut ra
ms reuertit⁹ ad vomitu Dia
bolus em ab homine exuit qm
in baptismo pompis illius
et pdentiu petrax illecebri
bo abrenutiat · uel qui per
penitentia et confessione a
peccatis mundatus · ppenes q ab
eis abstineat Ille erectus am
bulat per loca arida et ma

quosq; · qua corda ustorio ad
omn carnalis concupiscecie
amore stricta · et iniuria rep
tando explorat si quos ibi
nequire sue gressus figere
possit · Sed m ei tamqua
per gram dei soldatis re
quiem non sinent · qua q;
prauis cogitationib; et actib;
pascit m metibus fidelium
omia sua temptamenta ex
sare pendit · et volens re
luceri m domu priore peccat
em ei dom diaboli · scrip
ustus templu dei fuerit
cum vacante a bonis actib;
per negligetia · et sedibus mu
data a sedibus vitioz sidm
apostolu · et ornata simu
latis virtutibus seducer exteri
oribus et apparentibus non
interioribus · et vere · Tunc
assumit septem alios spus
nequiores se · id e vnusq;
vicia diabolo nequiora · qua
diabolus solu suggerit malu
habitus aut vicios mentem
cu quada violentia ad ma
lu mouet et ingressi habi
tat vacante · et torpentem
a tot ei demonibus ho no
possidetur · quod vicios subi
cetis · singulis ei vicios sin
guli demones psidet dicit
Et fuit nouissima hominis
illius pior priorib; · et hoc
pter ingratitudine dom
et gracie precedentis · gauiad
ei fuit crisma post bapt
mu vel penitentia · q; melius
id e minus malu est viam
veritatis non agnoscere · q;n
post agnitam retrorsu
volueri · id e leuius est
comittere aliquid peccm
cu ignorantia · q;m idem
cu scientia · quo ad pena
mbrem ei; pro illo pa
cietur pene vindictam · q;
per contemptu gre quod
de se male vnendo pel
lit detenoa supplicia me
retur · et vulnus iteratu
tardius sanatur · vnde
crysostomus · Nec aut non
solu ad illos sed ad nos
lecta dicta esse rationem
habent · si illuminati et a po
nibus eruditi malis · iu
stis ab eadem possideam
nequicia · Erem difficilio
ram erit pena posteioz
peccz · q; quod paulo
ante dixit · Esse sanus
factus es noli peccare
ne deteriu tibi aliquid
contingat · Et iterum cu
semel aliquis liberatus
a malis non sobrius ef
fuat multo difficilior
patietur poribus · Erem
difficilior iam erit pena
posteioz peccz · hinc
autem non pena exco
gita solu · sed erga mfim
tam dei longanimitate
Sed ne confidam · sed
timeam · Erem pharao
si m p̃ma plaga crudus
fuisset non vnq; attempsset
exoriencia posteriora
non vnq; postea simul
cu xpo exercitu subm;sus
esset · Sed non subitum

mue iam pterisse me est
ad pelagꝰ est ignis · peli
culꝰ non tale neq; talibꝰ
sed multo maiꝰ et pluresqꝫ
deap rogo ut cōfundatur
pimbet ichemie audietes
Nichil em delectabilius est
disputatione hac · qua re
hal' michi amabilius cōm
uertu em duas m as et en
gu mittem · et pciosa
conciqristenus captiua
cione plui et meditma
nobis hec fit & cogitemꝰ
iqtur · et inuetamꝰ primi
pu vel nuc et ostiu pe
tente · et tangamꝰ vndam
dctam & sequeque lasciua ·
psequeque tentasse dcm
impleri sumꝰ pfrigratores · de
ndetes · laudates dcm eade
nu sus erut mensa · et sa
tuatio et suphabundantia
et pcium · et possessores
et fabricatores · et quis fi
nis · finis et pulueris · et
sepulchra et hermus · ad
tendamꝰ vtiqꝫ nouia · qui
dam vsum · faciamꝰ terra
celu et omnio assimaꝰ
vntute ut fiuuiis pcia
mur bonis · & trasformur

Oamme ihu xpe ma
qister bene fac mecꝫ
signu gracie tue in bonum
ut me misericordiam quem cernus
et dicas ille magnus absq;
biut pensꝰ spualibꝰ et car
nalibus tanqua diebus
et noctibus · et hac tribus
qua consensu et ope & co
secundum tu misereoidu
de fauentibus eius degnetis

liberare · fac erga me pientia
pena plange · et futura cauē
& nostra me abhumane · con
cupiscentie ut quiete no m
nebilu me · munda me scibus
confessionis a pcto · sedibꝰ
et ornia me veris stitutibus
ne me a bonis vacante mue
mat · et vtilia detrimꝰ per
caue fanat amen · De mu
liere vocem & tubi extollēte
ad de matre et dm eiꝰ querētibꝰ
Septuagesimatertii Capitm

Factu est autem cum
dns ihs hec diceret
respondes blasphe
mus nudeꝰ extol
lens id est ex cor
de tollens ac costan
ter et alte pferens
vocem in dm emendationem
et nudeꝰ blasphemandū con
futatione · quedā mulier · no
bilis · non potens · non nobilis
sed pauper de turba · et de co
plebe ac populanbꝰ solem
em popularibꝰ denotioresqꝫ
esse maioribꝰ · prupte in lau
dem dm contra detrahentiū
nudeꝰ · et dixit · Fiuisse sancta
maricella · ancilla beate marthe
que non potuit amplius blas
phemias nudeꝰ contra dm
iustum · et contra blasphemios
hec extulit in laudem dm
ac mis sue · comendatis eq
concepta et pcreta corpalem
et dicis · Beatus est ventꝰ
qui te beate portauit · per que
omnes beatificam · et beata sut
vbera que suxisti · patrem
beatificat et laudat · eo filio
et non erroneo · sua gratia

et gloria pueint principatus
ab xpo. Non apparet magna
confidencia laudaria & fi
des & deuocio istius mulie
ris duobus p̄mis ꝯ eo q̄ no
silent et m dure loquebat. sed
exattollens vocem m alid cla
mat. non timuit. suauiter
cm verbo. sed attenta fiut
et ideo se ab eius laude cohi
nere potuit. Secundo m eo q̄
scribis et phariseis dñm tem
tantibus simul et blasphemā
tibus sed magnia fiducia dei
filiū confitet. aut et pntes
iudeos calumnie et furio
hereticos pfidiam confudat
Nam sicut illi rudes blasphemā
tes. ei cū m beelzebub dyce
demonia dicentes. negabat
eū esse dei filiū ita postea
quidam hereti negabat eum
esse verum hoiem. dicentes
eū non vera carne ex ma
tre virgine assumpsisse. sed
corpus etherea attulisse. Ita
ille mulier vtrosq; confutat
qua et verū dei filiū patri
consubstantiale. adhuc ipsis blas
phematibus confitet. cum ma
trem ex filio tanquā ex pri
cipio ratione diuinitat bea
tificat. et verū. non fantasti
cum hominis filiū matri con
substanciale testat. cū eum
ventre portauit. vberibus p lac
tatū significat. & paulo ante
mulier iste sancta ecclam sig
nificat. que mites tuba fi
delium pugnas. et hereti
cā dulia voce. dimi. illud xpm
confitet. cuius ventera voce
uentre. marie virginis btus
q̄ dicatur. quis totius mudi
redemptore potuisse meruit
sicut ipa de se aut ex hoc
beatum me dicent omes
generationes. vbi beati
nos ugit. & tollam vocem
cu ecclia catholica cum
hec mulier typu gessit. &
tollam et meme de medio
tuba. dicam q̄ salua
tori. beatus ventr qui te
portauit. et vbera que
sta. vere em beata pcessi
que sicut quidam aut emed
est puerpera regem. cuius se
cu tem dnm regat. p secula
cuius nomen ab eterno
complectes omia gyro.
imperiu sine fine manet
que ventre beato gaudia
matris habes cum virgi
nitatis honore. Nec primum
similem visa est. nec habe
sequentem. at ihesus con
firmando verba mulie
ris et comendando laudem
matris. at fidem et constan
cia eiusdem mulieris dixit. Cum
vltro beati qui audiut ver
bu dei et custodiut illud
per quod significatur be
latam virginē se cepisse
felicius per fidem et dilio
cionē spūalit. q̄m corpāli
ter. Et si dicat. Iuxta tua
sentencia pncipaliter beata
est illa. que venter me
portauit. sed non solum
ipa beata est. vmo etia
omes beati sut. qui pter
qui sic. et qui futuro tpe
qui audiut verbu dei. et
de credentes. et custodiut

illud ope adimplentes. Be
ata quidem et felix est mr
mea que me portauit et
lactauit. sed magis ideo fe
lix atq; beata. quia verbu
dei audiuit. audiendo cre
didit. credendo custodiuit.
hoc em mr fecisset nec felix
nec mater mea esse potuisset
Unde elyzabeth. ad eam au
dita que credidisti. qm
perficientur mte. que dicta
sunt tibi a dño Beatior. ex
go fuit. quia verbu spus
tualiter cepit. deinde
fidei susceptu. memoriter q7
de studiosa operatoe custodi
uit. quia contepno spualis
qui dños in corde concepit
felicior est qm caro. nullis si
bi em per dilectionem operis
beatitudinem et mod pperet
non aute concepto vel pa
rto sine fide. quia impos
sibile est sine fide placere
deo. Unde stdm augustinu
Beator fuit maria p fidem
fidem dñi qm concepit
trinem dñi. et felicius co
cepit deu mente. per fide
qm cepe per cuius assump
cione. Nichil em mater ma
terna propinquitas p fuisset
mr illi felicius corde qm
carne gessisset. Unde crisos
tom. Regis concipe dñm
nec inmerabilem ritu fetum
pati habet aliquid vtilitatis
in trute non existente qm
nulla vtilitas huic ei si non
premissa que oportet fieret
et michil postius ei p fuisset
mr valde bona et fidelis si
set. Si vero mare michi
fuisset. sine ea que stdm

mam est in tute genti esse
ab ea dñm multo magis nos
et si patrem et si filiu habue
rim hm tuoru et nobile. ip
vero cm longe a tute
illius nobis pdesse potest. hec
crisostom. Unde et beda poul
chre attestatiom mulieri tam
mut. non eam tm modo que
verbu dei corporaliter genera
meruerat. sed et omnes. qui
verbu dei studiose audiu fidei
concepe et bom opis custodia
vel m suo vel m proximo
corde pare. et quasi alere stu
duerit assueruit esse beatos
qua et eadem dei genitrix et
inde quidem beata. quia verbi
mandati mstra est facta
tempalis. sed inde multo bea
tior. quia eiusdem semp amandi
custos manebit eterna. Sua
sentencia sapienter videtur ta
lem dñm indicasse hanc beatitudine
illam p tulit qui verbu dei no
audire et custodire. sed negare
et blasphemare querebant.
hec beda. Et stdm eudem tota
vite celestis p fectio duobus
hns comprehendit. ut verbum
dei audiam9 et faciam9. que
ergo beatudo delectat verbum
dei libenter audire et custodire
studeat. et beatus erit. qui sic
em verbu dei libenter audit dñi
concipit. si aut ope impleue
rit dñm parit. et que maia
portauit corporalit ipe portauit
spualit. Unde augustin9. Cui
corde credit ad iustitia concipit
dñm. et qui ore confitetur ad
salutem parit dñm. Unde et
bns alibi. Et quis fecerit volu
tatem patris mei. ipe meus

Nota

frater soror et mater est hec
laude Xpi matrisq; eius. cum
se audiret laudari a quadam
muliere non betus fundat et
edificans monasteriu dimon
strauerit. aut ei Et maledicta
tu. et que tibi suxerunt ubera
dominus et laudem eius in me
mistum retorqueri. que enim
indigna laude capi consue
uerant. verbo dei debet au
diri reuerenter ppt p̄cepta
tem Et ex hoc habeis et
ptm̄ de veste dñi uel
lacrimam que exiuit de oculis
eius uel stillam sanguinis que
exiuit de carne ihesu valde
reuerenter suscipere et seuua
ri. multo fortius verbu dñi
quod non solu expedit de o
culis. sed de intimis cordis
nr̄is Item patienter. non tu
dio uel murmure et detra
ctione. Item obedienter ut fa
ciat. quod quis audit operi
mpleat mali libenter debet
audire verbu dei ut cotra
gant nam verbu dei e me
dicina animе contra morbu
peccati Rom ecclia que sit in sta
tu triplici libenter debent au
dire verbu dei Increpetibus
enim hoc conuenit ut erudiat
et illis verbu dei est tur
bulentibus ecclia conuenit dei
verbu audire ut dirigantur
in via p̄fectus spiritales per
fectis ecclie conuenit audire ver
bu dei ut amplius p̄ficiant
quibus verbu dei est solidus
cibus est enim verbu dei manna
celeste et saporem cuilibet pro suo
velle. Unde origenes Nunc
ergo festinemus celeste manna
suscipere Illud enim manna pu
erum desiderat tale
porem; iubet in ore eius
Tu ergo si verbu dei quod
in ecclia predicat. tota fi
de et tota deuotione susci
pias. fiet tibi ipm verbu
quodcunq; desideras. Ver
bi gra Si tribulatus consi
latur te dicens. Noli contri
ri et humiliatus deus non
despiciet Si letatus pro
spera fortuna cumulat tibi
gaudia dicens. Letamini
in dño. et exultate iusti
Si uarijs mundi es inuolut
te dicens. despice ab ira et
derelinque furorem Si in
doloribus es sanat te di
cens Deus sanat omnes lan
guores tuos Si paupertate
consumeris. consolatur te
dicens Deus allenat de ter
ra inopem. et de stercore
erigit pauperem Hec ergo
manna verbi dei reddet in
ore tuo saporem quecunq; vo
luer—. Hec origenes Adhuc
aut dno ihesu p̄dicante
et que supradicta sunt ad tu
bas loquente mater eius et
fres ad eum consanguinei ve
nerunt querentes eum. luret en
pharisei esse mirati cum
turbis tamen permanebat
predicabat inter tubas eru
diendas Et ex facili eum
audire pre turba non pos
sunt. et ecclia ne fidem diu
m verbi impedirent. foris
stabat et miserum ad eum vo
cantes ipsum fratres h̄ vo
cantur. Contabi-mi dñe
secundum morem scripture. que

hoc no

spē consanguineos solet fieri
hominē et ea dñs erat oc
cupatus in officio predicandi
primo vnus et post illud plu
res de turba dixerunt ei ecce
ce mater tua et fratres tui
stant querentes te loqui tibi
dias rendebat. ac malicio
se et impudenter hoc dicebat
scilicet ad temptandū et
deplorandū si carnis af
fectu predicatione meā tam
minuere vel impedire ut
spuali operi presumeret car
nem et sanguinem aiunt
ipm esse purum hominem
motu proprio affectionem
carnalem. et ut ipse videt
q parentes carnales habet
ipm dei filium non credebat
ad deus carnaliter non genitū
et ideo multas implicant
calumpnias que ipm move
potuerūt ad cessandū dicen
tes ecce mater tua q per
putat honorari et fratres
tui post quos et mutuo et
eos iubet diligi. foris stat
exspectantes te in loco exte
rioris vbi verecundū e stare
quererentes te quasi spectare te tm
venerint et ideo debes me
cum ad eos egredi vbi cū
starent. videns diabolus q
persuadebat ipso ipse esse
filius dei. dicens. et certe pla
cuit salomoni hic. timens ne
si dei filius cognosceretur. q
putabat homo ipe deitatem
quereretur. ab omnibus ad re
linquendos sui mores eius
subintroduxit parentes ipius
carnales. ut per illos ei
temptationem diuinitatis ei

obscuraret naturā. Ecce venit
aliquis quasi diabolus aduo
catus. qui quasi ore verba
diaboli ita loquatur. dicens. ecce
mater et fres tui foris stant
volentes loqui tecū. ac si diceret
quid gloriaris o ihe de re
lo dicens te defendisse. qui
radices habes in terra. ecce
mater tua et fratres tui. Ne
potest esse filius dei qui horis
hominū. Non potes in te
ritu abstondē que natura
communit. hec tripsonā. Ecce
et hodie multis plagis pre
rat diabolus ypocrisos mul
titudinem. ut in carnali af
fectione obscuret eorū dignī
tatem et sanctitatē. Et bene
dicit foris stat. ad significandū
q carnales animi cleri rectoris
debet esse remoti ab eis vel
saltem a cordibus eorū quātū
ad carnalem affectū. et ty
pi multis videmus hodie con
tra[illegible]istere sedm beda
mater et fres ihu possu
dia synagoga et inde ecce
quibus sedm eum est dictū
qui foris stare dicuntur depo
sitū ante. quia gentibus depo
sitis credentibus synagoga cui nu
dus extra fidem mansit
pro maiori parte. Et notandū
de vocata vulgate q ratiōn
pia mater filium quęrebat
primitus. quia eius absentia
non sustinebat. scilicet q
eum amiserat. quęrebat adultū
quia eius sanctā non pote
rat ut hic patet. querebat
magnum factū scilicet ecu

aſtygou qua iam eius prima
admittebat · ſcilicet qñ ch-iste
ſtabat ſed inuenit p̄mo in
medio doctor̄ meritę ante nuc
in medio ꝑlator̄ ꝑdicante. vltimo
in medio latrone patiente
Primo in templo · ſecundo in
domo. tertio in pactibulo ſibi
cupiebat ſuccurre et ideo la
mentabat et dolebat in querela
ſilud · hic cupiebat vide' et
ideo ſtabat foris exſpectando
eius aſpectu · ibi cupiebat ſi
mul crucifigi · et ideo ſtabat
iuxta crucem uſq; ad finem
ſiud Ihesus igit' ad reclusione
hem matris vocatus ꝑdica
cionis officiu ꝑt̄ matris aſſum
ſicut eam ſubrie diligat et ho
norauit vel inquē vel inter-
rupē noluit · q; nobiliora ſue
opa miſericordie ſpualis q̄
corpalis et vtilitas matris ec
clie · ꝓferendu eſt vtilitati
matris ꝑticē In quo feruor
ꝑt̄ apparuit quē in ꝑdicado
habuit Inde miſſiones con
futauit · et ſicut qui minus pra
uam intentione vidit · malig
nū ea verbu rationabilit'
repulit · oſtendes q; ſpualis
occupatio carnali affectionem
et opus dei · negocijs ſanc
tis alias ꝑſonas poni debet
et dicens Que eſt mater
mea · et qui ſunt fres mei ·
ſi dicā matri et p̄dictis
Restio vos in ope ſpuali ·
et patris mei ꝓdicatio
non eſt ꝑt̄ vos dimittenda
ſed eciam minime pendenda et
quaſi ad ꝓteſtandū veritate
extendes manus in diſci-

pulos ſuos qui in circuitu
eius ſedebant · dicit Ecce
mat' mea ſcilicet hec qui
me in corde ſuo concipiut
et me per predicationem
in cordibus auditor̄ pa
riunt et fratres mei qui
opera patris mei faciut
et michi coheredes in re
lo erunt Quasi dicret
in tantū eſt michi alios
p̄ximus in quātū eſt
ſpualibus actibus mitius
et ille eſt michi magis ꝓ
ximus qui ſpualibus
opibus eſt magis mitus
ſpuales p̄mos ꝓpter
carnalibus et vtilioꝝ opi
nionibus vtilibus · adeo vt
ſpuali ope patris omne
carnales postponda aſſer
Dns ſe noſſe matre hꝰ
ſimulat · et per cognatos
hec p̄mbs detens ſibi
p̄mios eſſe per ſpiritu
iunctos Tuo exemplo
nobis monſtrauit quod
verbo docuit · ſcilicet qui
amat patre aut matrem
plus q̄ me · non eſt me dig
nus · id eſt qui ope ſpi
tuali carnales ꝓpter
affectus Qui ergo in con
ferendis beneficijs et dig
nitatib⁹ ecclaſtic ꝑſonas
accipit · ꝓferes carnem
ſpiritu · et opus minus
vtile vtilioꝝ · forma adno
ſtre ꝓfic̄ꝰ relinquit et magis
deū offendit · Vnde ieron
Non matre negauit ne ma
tris de ſancta ſimplicitate putaret
ſed apoſtolos cognationi

prulit ut et nos in compa
hone dilectionis carnis
spm offeram⁹ Vnde et
Ambrosius Nec tame⁹ iu
nos refutat² partes sed
religiosiores copule meliu
docuisse esse q̃m corporis
Nec puter aliquis offen
ditu esse precepti. vbi ma
dato legis implet² Vnde
etiam Crisost⁹ Non esse per
nens generationis carnale
nec erubescet humana con
reptione tale dedit respo
sum. sed volens ostendere
qua honorenda est cogna
tio spualis carnali. Ide
mde dns ihs quasi ratio
nem dicti sui reddit quasi
dicendo Nec solu discipli
paluer. sed etiam quicuq
fideles et iusti generaliter
sut mater mea et fratres
mei Quicuq enim fecerit
coelestis ore et ope voluntate
m̃ precepti ac consilijs et
complis. patris mei qui
in celis est. hic mei⁹ frater
et soror et frater est. in
est frater et soror credendo
quia filius dei est. dedit
eis potestatem filios
dei fieri hijs qui credunt i
nomine eius. Frat quippe
est soror dicit⁹ propter vnitate
fidei. qui ad fidem in christi
Quis alit opis frater est
et soror est credendo. mutue
cuius sit hortando. et in pe
de proximo ducto uel exe
mplo eu generando Mater
qui filij et filie ac heredes
dei sut per grām. Fratres
et sorores et matres ac re
heredes dei sut. qui ex deo fi
lius per natura. hinc etiam
eos et fres et sorores ac matres
vocat. qm quasi fres et soro
res ac matres diligit. Hijs
quidem verbis aptissime mon
stratur. q̃ carnali amore
spualis amor debet p̃ferri
p̃inquitas carnis p̃ inqui
tate conuersationis. Ita enim
amore et matre et fratres
omnes q̃ p̃inquos nostros
diligere debem⁹. quo opꝰ ma
trem et fratres suos dilexit
Diligebat em ebs non q̃
magis eam carnem p̃inq̃
erant. sed quia voluntatem
patris eius magis faciebat
Ille ergo est opꝰ p̃inquor
qui est melior. quis ut dicat
Hieronim⁹ non in scribis sed
in factis discernit et ut aut
gregorius. aliud dnus elegantior. sed vite
meliorꝰ actio comparat. hac
autē sententia dns mundum ut nullius de
genis nobilitate aut sanctor
pagine siue virtute confi
dat. docens nos in nulla cog
natione confidentes virtute
negligere. Et enim mater michi
p̃desse matrem esse nisi vir
tus adesset. quis vnus alius
per cognationem saluabitur
vna enim nobilitas sola est
voluntatem dei facere. et hec
nobilitatis modus. e illo
melior. et principalior.
Omnme ihu tope da mi
ut verbu tuu audiam
fide credendo et custodiam
ope adimplendo. fac me

spualiter per audiru portare
et per custodia nutrie' idipm
dei verbi ¶ Da mihi dne
deus meus ut ocrupatione
spualem omni affectior tur
bali et opus dei negocijs
cyuadns ac mundialiter utili
ora minus utilibus te itore
et dure pficiam semper et
ponam. fac me cride ore
et ope tuam in preceptis cog
nosc et exemplis sacre volu
tatem ut meream seruitor
tibi gratus fiei. et tandem
inter dei filios et hereder p
tuam gracia compluam
De increpatione phariseor
et legidoctor hoobj tali

Quum autem dns ia pe
missa loquer. ro
gauit eu quidam
phariseus ut pra
deret tu allo mu
tubat phariseu do
mum. non ut refiteret. sed
ut reprehenderet. accusaret
et pderet. Unde ad domu pha
riseor non intrabat inspo
gitus. sed ad cenam plu
rimor bene ibat non muta
tus ¶ Supponendu est q dns
post sermone exterius de do
mo in qua hospitat fuerat
et docuerat locutus e matu
derente honore exhibens ei.
et deinde iuit ad domu pha
riser magis intendes refice
ri refici. Unde cyrillus ad
versus quy phariseor nequa
quam uerat dispensatiue con
descendit. satagens eorum ac
eor ad similitudine optimar
mediorum quy grauius insir
matibus assenit remedia
sue industrie et ingressus
domu recubuit et q cu
cunt. id e ad comedendu
se posuit. Ubi insit aute
lauacre manu ut illorum
errorem corriget. quy re
debat q illa loco ad salu
tem necessaria esset. et p
eam interior mundicia
a peccis fieret. et ut demon
straret. q non lotis ma
nibus manducare homine
non coinquat. Unde pha
riseus intra se mirabatur
et reputabat magna esse
culpa. q sibi tradicones
uideor non esset lotus ad
prandiu. Arcta stultitia
filiu dei arguit. q precepta
homy non seruat. q tra
ditionibus homy subiectu
non erat. Dns autem co
gitationi illius respon
dit ostendes per hoc se
esse deu cui nuda et ap
ta sue secreta cordia. et
arguit hypos phariseos q
quod foris erat a peccatis
exteriorib9 mundabant
et quod intus erat a ma
culis rapine et iniquitat
ac fraudis non mundabat.
Et de mundicia exteriori
in vasis et corporibus suis
erant multum sollicti et
diligentes. et de mundicia
interiori parum memores ne
gligentes. Et non curates
cum tamen merito debet
esse curiosus. quia inte
rior mundicia e necessa
tior. exterior autem

modo honestatis. Vnde no
interioi. sed exterior. ſ
pro obtinuit potest. et
ideo opus exteriore lori
one obtinuit. ut haberet
occasione arguendi pha
riseos de exteriori mundi
cia tm curantes et inte
riore negligentes. exteri
ſmutates ustiria et ſame
ritate. intus retinentes
nequitia et iniquitatem
Sed o pharisee. munda
prius quod intus e ſtili
cet cor et animam a fraude
et malis desideriis. ut
mundu fiat quod e deforis
ut foris per opa veritat
ſanctitate ostendere possis
Tm cum vitiaq hominis
naturā ſtituit corpus et
animam sicut vitiis mundū
despicerat. Vbi beda hor
tatur illos qui corpalia
pena formidatione fidelis
cet immundicia libidinem
furtū rapinā et cetera
talia quasi grauissima de
testatur. ſpualia vero q
non minus damnat. apls
hoc est amaritudine ira
indignatione clamore
blasphemia superbia et a
liis vitiis que est ydolorū ſer
uitus ut leuia totomittat
Ait beda. Per hoc erat arguē
dum. illi qui de minoribus
magna iniuriā fiunt. et de
maioribus parū curant. Si
cut aliquis religiosus plus
pondet ac fractione ſile
cij uel aliquid eiusmodi
qm iustum gravamen
proximi uel alia transgreſ
ſionem preceptoꝝ dei phari
sei etiam ſimiles sue etiā
qui bene tonso capite uel
vasa corona in veste alba et
munda et loris manibus ante
dut ad altare mitus plena
nequitia et iniquitate abyſſi
immundicijs multiformi ac dei
legem postponentes. et tm
diuinos hoīes in exteioribus
solliciti custodientes. Deinde d
mīm quasi bonū preceptor do
cet qualit nrā conuersationē
corpis mundare debeamus
dicens. Verumtamen do vob
ſalutē consilium. ſtituet quod
ſuperest. id est de eo quod
ſupest post alienoꝝ restitu
tione date elemosinā. et
primo debet fieri restitutio et
de eo q remanet elemosina
largiend. Vel ſtm beda. de
eo q ſupest victus et vesti
tu necessario. Nam cum un
ſaciendā iubet elemosina
ut tempa cōsumas inopia
sed ut tua cura corpis copleā
ta inopem quatu vales ſuſ
tentes. Ut ergo omnia munda
ſint vobis. quia elemosina
magnam habet virtutem
ad peccatoꝝ remissionē. Vnde
m Daniele dicitur. peccata tua
elemosinis redime. Vel ve
rumptamen consilium et reme
dium. quod sup est et restat post
tanta ſtelata do vobis. hoc
ſtituet date elemosinā. mun
dando se interius ſtituet ap
dmate. ut incipiatis a vobis
ipsis. deinde ſic est intelligendū
ut pius homo sibi faciat ele

mosmam mudando se me
rus per fidem et baptismu
crededo in dom et si post
baptismu mudicia inbecille
fuerit sedata · emundet con
strenend per penitenc Ruy
em vult ordinate elemos
nam dare id e misericordia
fiat · a seipo debet incipere
et eam primo sibi dare · est em
elemosina ome opus misc
ricordie · Unde dicitur in ec
clesiastico miserere aie tue pla
cens deo Nullus em homis
opus deo placet nisi ipe opus
placeat · Unde in genesi legi
q deus pius respexit ad abel
z in munera eius Et huc
sensus est ut qui ipe subuenit
miserie subiecerat et alieno
dando elemosina prudente
eo fide et caritate · et sic pec
misericordia fiu et plenu
oia munda fiet · et multa me
tem mquinat et mundam
facit Ergo misericordia et
abolico pec primitur omnib
misericordia facientib Quod
uulgo hic dicitur · date elemo
sinam · ad omnia que utili
misericordie fiut valet Non
em solu qui dat esurienti pa
bu et cetera huiusmodi · uerum etia
et qui dat uenia peccanti · atq
orat pro eo · et qui corripit
et aliqua emendatoria pe
plectit · elemosina dat Unde
augt · fac elemosina est fac
misericordia Intelligis
a te incipe Rem em et mi
sericors alteri · si crudelis es
tibi Audi septuagesimu dicere
fac aie tue placens deo Red

ad constrictam tua quecuq ma
le aut infidelit uiuis · et
ubi uicinos mendicantes
animq tue uicinos egete
paupem et ruinosam · mue
tus forte nec egenu · sed
egestate obmutescentem tm
iuuenes talem animam in
tus in corde tuo · illi fac
pius elemosinam in iudicio
et caritate fac elemosina
cum aia tua Quid e iu
dicium Displicet tibi Quid
est caritas Dilige deum
dilige proximum · hanc
elemosinam si pteris inimicis
quatuor his amicis nichil
facis · qm tecum non facis ·
ser augi Et qua plani
sei eo uocem non solu
quierebat sed etiam appetentem
ulcisci ac decimas dabat
et elemosina faciebat · pu
tauerut dom manu lo
qui · quasi eis qui elemo
sina non faciut et cum
hi credibus suis dendebat
non solu em tritico uinu
et oleu · sed etiam res con
temptibiles · stilicet · emun
mi · lutam · mentam et hui
modi decimabat · et de
residuo elemosina face
bat · quod non sterile fac
aliquis operamur · ut per
hoc appareat et nos quib
volentes implere mandata
de decimis addendis etia
cuncta munera ut per hoc
crederemur multu volun
tarii ad implendu diu

na mandata cui tamen
essent transgressores ; ma
ribus et ut de eis dicit
a videtibus Quo omnd
decimas dari qui erad ole
decimas dare non negli
gut Dns vero cogitatu
eoꝝ sciens subiunxit dices
Ve scilicet dampnationis
vobis phariseis qui decimd
tis mentd et rutam et oe
olus scilicet minuta et con
temptibilia fructuu pro
et relinqtis grauiora legis
scilicet iudicid et iustitiam
subuertendo ac caritatem
et opa misericordie obmit
tendo Hoc est hoc facere ele
mosinam hoc em scilicet iu
dicid et caritate oportet
facere primo loco quia hec
precepta sut ad dei honore
et illa scilicet decima non
obmittere que sut ad sacer
dotd et premiu necessitate
illa facere et ista promitte
non em per elemosinam
emittitur impunitas iniu
quitatu maxime tribus Decima
tes igit et elemosinam fa
cientes exteriora mundabat
sd quia iudicid et caritate
relinquebat interiora non
mundabat Sequitur autem
continuatur iudicium et cari
tas quia iudicium sine cari
tate vergit in crudelitate
caritas sine iudicio in remis
sione caritas cui iudicio
inequitate Istud aut de de
cimatione pdupliciter intel
ligi Uno modo respectu sui
qua licet mistici templi
accipies et decimas a populo
tamen de illis acceptis a deo
et de hijs que habebat ex la
bore suo decimas reddebat
sacerdoti primo et ideo ad sumu
lationem sanctitatis reddebat
eis decimas de minimis hoc
erad faciebat ratione cupidi
tatis ut per exemplum sui
inducerent ppinquos ad reddem
das sibi decimas de omnibus
usq ad minima Alio modo
potest intelligi respectu alio
quos per doctrinam suam in
ducebat ad decimas stricte
sibi soluendas Illud etiam
quod de obmissione grauio
legis addit similiter dupliciter
intelligi Uno modo respectu
sui quia ista que erat magi
stre nouitatis facere obmitte
bant Alio modo respectu alio
quia alios ad talia obser
uanda minime negligebat
Similiter hodie faciunt sacer
dotes ecclie et prelati qui
solliciti sut circa subiectos
de reddendis decimis et pri
mitiis que eis debentur et pa
rum curant si in maioribus cri
minibus tuoluntur Et quia ho
nor est premium virtutis et
ex appetitu apparentis iustitie
sequitur appetitus indebiti
honoris ideo consequenter ar
guit arrogantiam et ambitionem
phariseorum commendo eis ve
et pendet etiam primum ve
id est etna dampnatio immi
net vobis pharisei qui
diligitis primas cathedras
in synagogis Non dicit qui

habere cathedras · sed qui dili
gitis · has em appetit ambire
omis est · Fluctras suscipe can
tatis · in quo repmit omne
indebitu appetitu honoris
et mstruit nos ut ambiose
caremus · et pmatum in ecclia
non ambiamus · De ergo impri
ad quos phariseos · vitia trans
ierit qui pe- breue et mise-
te huius vite sue curriculu
quo pena humiles · plangere
debuerut ad portatu appiare
vel pro eo certare non me
tuut · Et non solu volebat
esse doctores et magri in sy
nagogis · volebat vocari ab ho
minibus · rabi sed erat gerebant
salutationes in foro causarii
vel negotiorii · eo quod videt
q idem erat in synagogis ma
gistri et in foro aduocati · sed
non comicent ut turbus mten
dent qui diuino officio man
cipant · Nemo em militans
deo · implicat se negotiis secu
laibus · Unde habemus · Cul
pa non caret · si in foro turbi
intendat · qui in cathedra
moys et synagoge magri au
ctoritate appellari · Et qua vana
heresulta punnetur · addit gra
uius · quato pitores tales
volut hic alios pferri in ho
noribus · ideo post hec redar
guit eos · simulatione com
minado eis ve pene et ne
qua erat quasi sepulchra
que non apparet · foris erate
riora · quasi ha sut interiora
aligi exteriora ornatur · et
fetore interius replentur ·

et homines ambulantes su
pra nescitut qualia sut in
tra · Sic quitidie decepti
per phariseos et ypocritas
sentencias eos mittut · qua
si supra sepulchra ignoran
gradiuntur · Et bene compat
eos mortuos sepulchris ·
qua aia mortua est in
coepe ypocrite et pitoris
vide sepulchri dicit qua
si sempulchrii · et tales
sut ypocrite · exteriius
hendi · et interius fetidi · Ta
les non sue filii sponse ide
ecclie · que dicit mgra sa
lutet exterius · sed forino
sa saluet interius · sed ish
exteriora sut disposita dicere
phendit · quelibet sanctita
tis simulatio falsa ut absti
nentia ab ea · Unde et illos
per ea quibus illos reprehen
dit nos sant meliores · Vul
tum nos ambitiose care · et no
plus venia apparentia · ci
tra iam existentia · quod fue
phariseis agebat · Unde et
crisostomus · sed q tales exoti
tericuntur pharisei · non est
mabile · Et dicut nos digm
reputam fieri templa · ia
mius repente · sepulchra
solu fetore contingentia · hoc
est extreme mserie · Vau
dam legisperitis dicta a
xpo · contra phariseos
in columniam legisperito
retorquet dicens magistet
hec dicis · non tm phari
seis · sed etiam nobis legis
peritis qui maiores sum
contumeliam facis · hu-

legisperitus ignorabat impe
ritus legem veritatis · quia
tedaguno culpe non est
conscientia persone · et qui
erubescit redargui · cessat
a culpa · nec offendat cu
correptus castigatus · sed pha
risaicus · Vbi beda ·
mperia constricta que au
dito verbo dei · sibi contrue
ham fieri putat · et come
morata pena pfidoru · se
semper intelligit esse damp
nanda · Vnde nnchi meipsu
simbus · vnu superest suffu
gu deo cu ypocrita supplica
re vtma dirigant · vie mee
ad custodiendas iustificatio
nes tuas · tue non cofu
dar · du respicia mandata
data tua · Hec beda · Commu
ter scribe et legisperiti e
rant doctores legis · questi
ones legis soluentes · pha
risei vero studiose sacerdotes
ut decet ut iuuaf ab alijs ius
religiosi videbant · Dns
autem liberrimus uitioru
corrector · nec legis peritia
alitudine verebatur · sed
eos erga redarguit · et pua
ces publica et manifesta e
rant · et ideo publice eos ar
guendo correctam eis non
faciebat · prout iste legis
peritus sibi inponebat
Sed non sic hodie nostri
maiores fecerunt · qui in cor
rigendo personas attendunt
Vnde Sermo · Nostri pre
cipes cu pauperes delinquen
tes publice arguat et cohi
beant · duabus maiora
peccatibus · nec unum faciunt

qua ppt amendagerat leges
principu · reliqt arancarii eo
pabat que mora arabia ca
put et manera transmittit
Vnde et exactor · dei possibi
le esse in diuites inditta
prede videres ex eis replei
tatres vinu ds · sed cu om
nibus suis hoc malu habet di
uicie · qp in malignitate per
catis ab ultionibus eruunt · In
eciam valerio maxim narrat
qp socrates videns vnu duci
ad suspendiu risit · et interro
gatus cur rideret respondit
Video magnos latrones du
centes parua latrone ad sus
pendia · minuta sacrilegia
punitis sed magna triumphis
& tolluntur · Vnde et auct
remota iustitia quid sut regna
nisi magna latrocinia · et
latrocinia quid sut nisi pua
regna · deo elegante et vale
rio alexandro magno qu
dam pirata comphensus · cui
ab eo interrogaret · quid tibi ut
mare infestu habet · ille libera
voce respondit · quid tibi ut
orbem terrarum · sed qr ego
exiguo nauigio furo · latro
vocor · qr tu magna classe im
perator · Et renera sic hec est
et hodie · nam minores et pau
peres pro leui transgressione
grauit puniut · sed maiores
et potentes erga pro enor
bus nichil patiut · sed non
gloriet · qr in pnti sit impunit
manet · nam in futuro pe
nas debitas cu usura recipi
ent · Iur potentib · qua hic
per uim pauperes innocentes
uexabat · nullu erit cossonu

Nō.

Nc

nulla tribunal sed cora illis
tur iudico stabunt quos hic
sic puerse iudico ne du iu
dicabant · sed et scripa codex
nabu · et quot illustre fuit
hodie in vna ciuitate · de qbo
non esset mirū · si ipa et tota
patria rediget in nichilum
aliter em iudicat extraneo
qm domestico · aliter minori q
maiori · aliter per cetne con
iuncto qm remoto · aliter pau
peri qm diuiti · quod omino
et manifeste est contra legem
dei altissimi Nullam quippe
legem statuta in iudicando re
stituit · sed sūm affectiones
varias · quas ad diuitas psonas
habent · sententias varias pferut
dicentes sic vel sic michi videt
ne diues sit vel sic in lege sit
tum habetur Quanta autem
mala iniustitia induxit · patet
ex bonis q iustitia fiunt · de
quibus expiandis sic aut iustitia
regis pauperē protexit tutamen
patrie · miratus plebis inum
merum gentis · crua langue
faudiū homi tempestas ma
cerus serenitas · torre fecundi
tas · solacium pauperū hereditas
filiorū · et sibi metipi spes
future beatitudis hec cogita
mus Nec omnino contra iniq time
da et expectanda sunt de iustitia
tia · quia in lege veteri et euā
gelica legitur plus plumbus
pter mala inducta et heu
iustitia et malos consuetudo
in multis locis iam tm ex
creuit q vix extirpari possit
unde quia mala consuetudo
multa mala inducit · ideo
apud lumbardos consuetum
est q melius est ignem in
ciuitate poni qm mala con
suetudine induci q ad ip
sum extinguendū omes
currunt · ad mala cōsuetu
dinem ampliandā omes
intendūt Sed vtina se
quent doctrinam et consi
lium senece · qui sic dicit de
consuetudine · bona cōsue
tudo excutienda debet · quod
mala instruxit Et primo
redarguit dns legislato
tes de inmoderata dotium
cione · et inordinata auste
ritate · commando eis re
dampnatois · quia alios
onera importabilia impo
nebat · et ipse nec vno di
gito tangere sarcinas iuva
bant · id est alios imposita
nec in minimis pferebat
alios erat seuerus · et sibi in
nullis ppicius · contra illos na
turale in alios frei volebat · quod sibi nolebant
dicebant · et non faciebat
docebant grandia · et non
faciebat minora Ish du
ra ponderā habebat · alios
em facta ppria · et alterius
aliena ponderabat · Ubi
theop Cuncta em doctori
fiunt que docet alleuiat
fastem · tradens ad exem
plū sempm Cū vero mi
nuit eorū que docet tunc
graues fastus videntur eis
qui doctrinam sustinent ·
Ut pote que nec a doctore
possit portari Per istos
significatur plati alios im
ponentes magna et grauia
et pauca facientes aut nul
la Unde greg nyssenus
Tales sui modo multi in
diuites seueri peccatrices et de
biles agonistē intoleibiles

legislatores · et debiles po
sitores · nec appmquare vo
lentes · nec palpare vite
honestate qua ut remedia
bilit' exigit a subjectis.
Deinde reducunt legispe
ritos condempnando eos de
simulata deuotione et falsa
religione · qua ob fraudem
vulgi captandi · simulabat
se horre · et condempnare acta
et dicta ac psidium patru
suoz · monumenta pphetaz
quos occidebant patres eoz
per ypocrisim et non ex
pietate magnifice edifica
bo · quasi de morte innoce
ntu pphetaz dolentes et
dicentes · si fuissent in di
ebus patru suoz in · no essent
socii in sanguine pphetaz
ut videretur iniurios
patribus suis · qui occide
runt illos · sed ipso ope testi
ficabant quatu paterne ne
quitie consenserint · prequa
bo opus dicit pphetaru
est promisse · et ab ipis p
phetis plurimu differ
alioz · videbat et no suos
quia ut dicit hic exposito
dicit alteri culpa facile
intelligit · sua difficile.
Eodem tenore sensu hoc
faciebat ut videret horre
fraudulentiam patru suoz
et simulatam sanctitatem · qui vera
verbis detestant · ut ab eis
immunes ab ignominiis
videant. Deinde redarguit
legisperitos condempnando
eos de prava et puerta in
tuitu exposito · et glo
riabant se habere notitia
legis et pphetaz quia soli vo
cat clauem scientie · quia p
hanc notitia potuerunt in fide
et veritatem legis intrare · sed
ipi malicia execrati hanc cla
uem abstulerunt dicta legis
et pphetaru · uel tractando ut
puerse intelligendo et expo
nendo ac ipi dogmata et
opa denigrando · ut ipi ad
intellum veritatis et fidem
non intrarent · nec alios qui
intrare desiderabat · intrare
permitterent · quia principatus doc
trine sue phibebat clauis q
scientie est auctoritas docendi
per quam debet intellectus veri
tatis interius aperiri · et ipi
econtrario claudebat puer se
ipsum decipiendo et alios in errore
ducendo · ut patet contra precep
to de honore parentu · quod per
sua enarrabat doctrina · et ita
contra plura alia dni precepta
Sedm bedam · omnis et iam
doctor · qui auditores suos
verbo edificat exemplo scan
dalizat · nec ipe regnu dei
intrat nec eos qui poterat
intrare permittit. De promissis
reddargutionibus scribarum et
phariseoz habes Ianuis mira
feria tertia post palmas · ubi
ponuntur multa similia · sed
non sub eadem et diuersis tem
poribus dni · Ultimo exag
gerat phariseoz et legisperi
toru nequitia et obstinatio
ne · qui ex verbis ipi non
fuerunt emendati sed magis
peiorati · quia cui dns hec
omnia ad illos direxit veritati
offensi ceperunt doctorem
veritatis pequi et dolose

spbr mspdiat quia ceperunt gra
uiter mspste · id est resiste et in
stare · et ob eius coprimere
id est sermone eius m plui
bus mtrumpe seu verba or
eius calumpniad · de mltis
mspdiantes ei · et multa ab
eo mspdiose quereres ut eu
terreret et stupefaceret qi
contubat mimus putent
et ste ex variis questris et
obiectis · aliquid calumnia
bile de ore eius extrahent
et m verbis eu capere ut ac
cusare eu possent · Doctrina
ergo veritatis docebat deten
ores · qui mde debuerat fieri
meliores · unde beda dicit
vera p fide simulatoris et
mpietatis sue crimia audie
rmit rpi testant' qui tanto
tomate turbme non rpi re
spuste' · sed doctore veritatis
hijdeus molimtur aggredi ora

Domine ihu dapa mecu
ante prandiu spuale sa
cret mte pceptione ste
eukaristie per confessione
puram spualit' baptisad et
lauat · ut ab immundis mspi
bus et atrupatiombus te pte
gente valeat liberari da mi
hi ut ame omes ypocrisin et si
mulatione · omem arrogan
tiam et ambitione · met pec
cem in te uel in pximu meu
per mendatem usurpatoes
pfectionis per exotollentiam
singularitat · per temeritate
hums iudicij · uel per prau
tatem cuiuslibet mendacij
ne cum phariseis in vanitate
ptripem · sed te veritate me
durante per te vita · ad te
vitam misericordie pueniat
amen

De duite volente
horrea adiple' et apliare et
de frē petēte diuidi hēditatē

Quidam aute de
turba cognos
cens ihm esse
iustu dixit ei
magiste · dic
fratri meo ut mecu diui
dat hereditate · Non fuit
iste exoptus · qui bonu et
qui iocundu habitat' fres
in vnu inuenit' aut
petebat · quia ner tempus
hec locus erat · et vpb te
palibus non intendebat · y
mo ea contempne' docē
bat · qui eciam tm colligē
et no dispergē' veniat
et ideo respondit eis dicēs ·
homo stituet eu rialis et
terrenu · hmoi sapies · et
sedm homines ambulans
quis me constituit iudice
stituet · unu aut duos de
stituet · facultatu · super vos
stituet · qui fres estis inter
vos · non iudex sed pietas
debet esse sequestra · Qua
si dicat · Non sū missus in
hunc constitutus ad iudicia
terrena · vel possessiones · sed
celestia · Non sum diuisor
bonoꝝ dei · sed collectionis
panis et veritatis · qui vem
homines paritis ad cu deo
et angelis · et ut multi cor
vnu et anam vna habeat
non ut dividant per di
uersa · sed ut colligatur et
habeat omnia communa

ſt aliquis egens miser illos
ſed dubitatur ſingulis put
tmcuq; opis fuerit ſcie
qui non colligit mecu est
ſpārmatis Dnusor et dis
ſponis autor. Ubi bedā
ſup magro ſup ne pars
gaudia comendauit ter
rene dnusois vult myser
molestia. merito homo vo
cat. ſcdm illud cu ſit mt
vos zelus et contrio no
ne hoīes estis. Ubi et am
brosius Dele ergo trena
dcrimat qui ꝑter diuina
defendēat. mer indeq; dig
natur esse lucud. et arbitri
facultatū. Duos habes
mortuos q; iudicū. et ar
bitrū meritorū. Non solu
ergo quod petas sed a quo
postulēs minuendū est mer
moribus mtento duo. pu
res moribus obstrependū
unde non imerito refuta
bat frater. qui dispēsatorē
celestū gestebat corrup
tibilibus occupare. her am
brosius. Vel hoc q; dpts
nollut se mtromittē de di
uisoe hereditat terrene
ostendit q; pdicatores eua
gelij et spualibus dedi
non debent se mīmittē
de negocijs scularibus. ob
que immus sollicitū fuit de
spualibus Cur et apls. ut
possent vacare verbo dei.
turam templū a se ab
cerent dicentes. Non est
equū nos derelinquere verbū
dei. et mēsas ministrare Ex
heu hodie prone ecclastice
tribus et causis eousq; oc
cupant ut hijs solummodo
vacare videant. vnicoā posspo
nentes et legem dei. auaritia
ad hoc tracti et tutati ꝓmo
quidem floruit ecclia ꝑ stra
ge martiū. sed creuit ꝑ
ꝑsecutione hereticorū. nun
lutem corruptione falsoꝝ
fratrū lutibus et turbulibus
data. decreste non desmit
Ruadus ergo dns poterat
tamen diuide nolebat. ne
scut multi faciūt spualia ꝓ
tēpalia mīmisteret. et ne
fraudē videretur auare cupidi
tati potentis. qui ad ētrahe
mendū frem hoc petebat.
et quem non tam lucꝰ q; res.
et amor habendi trahebat.
quicq; terrena et non celestia
sapiebat. Quid ītrem mīet q;
timor zelus et contrio diui
dende hereditarie esse solet
Unde ego hoc consequentur
auaritia que a deo separat.
Statim reprehendit et cauere
docuit. dites tam ad turbas
q̄m ad discipulos. quia aua
ritia comune vicium est tam
clericoꝝ q̄m laicoꝝ. tam
religiosoꝝ q̄m secularium ta
mmoꝝ. q̄m maioꝝ m. quia
omes auaritie studet Dy
cos sēm bedam. occasione huius
stulti pentoris aduersus ava
ritie pestem que radix om
malorū est ꝓceptis piter
et exemplis mīmie sarcuit
dicēs Cauete ab oi auaritia
studet tam interioꝝ q̄m exte
rioꝝ. que consistit m cupida
atq; inīoe temploꝝ. et te
nacī retentioe eoꝝ. Unde be
da Dicit aut ab ome. q; non

nulla simplicit ab hominibus ge
ri videntur sed niteris arbit
qua intentione fiant · et cum
diuidicat vel sdm eu illud di
cit ab om stulticia magna et
parua ¶ Nuda non in habem
dancia diuiciaru cum spes
pura eius est spualis stulticia.
per quod contingit deu qz no
in solo pane viuit homo nec
etiam corpalis · qua tempa
lis vita diuiciaq; multitu
dine non protenditur · immo
frequenter eo sollicitudinib
luxurie et deliciis corpis
minuit · Vita hois tempa
lis non consistit in habudan
cia rerum · qz quis plus mi
nuitur et abbreuiat vita
in prosperitate qm in aduer
sitate · Vita eni spualis no
consistit in habudancia · imo
frequenter periclitat in ea
Vnde cassiod Regis enim alio
lu sed et ipi corpi sui noci
ua deliciae do qz eo fortis fit
debilis · eo sanus egrotat mult
eo agilis grauis · eo formos
deformis · eo iuuene vetero
su Vnde et Seneca potest
mra pudicia longiore pro
rogare huic corpusculo mo
rtem · si voluptates quibus
maior pars pent · poterim
regi et teneri · Iste Seneca
potest habundancia quoq; et
superfluitate ciboru et potuu
mortis plurimu accelerantur · plu
res enim ex repletione · qm ex
attenuatione morium Vn
dicit ypocras · qz ex plenitu
dine queruntur egritudines
generent · Vite eni pauper

nullus struit insidias diu
tes aut in om loco timent eas Vnde
theophilus hoc dicit dns re
fellens auaroru mentes
qui videnr coacernare di
uicias quasi diu victuri ·
Sed multiplicate oputeria
longeuu estimet · Quod
igitur manifeste sustines
mala incerte causa quiet
Nam dubiu est an debeas
attingere senem · cum gra
the thesauros et ad detestan
du auaritia et ad studiu
prosint declarandu indu
cit similitudine Vnde
subdit · Dicto qz eo affluen
tia opu non pretatur
vita hiana · ad huius si
dem parabolam subdit · ho
minis cuiusdam diuitis
ubertas fructus ager attulit
id est habundantes et multo
plures · qm soluto cursu
temporum · et cogitabat
pre sollicitudine · quia ha
bundancia diuiciaru mul
ti sollicitudine · qz et p
consequens ad auaritiae
qua non supplent indige
ciam · cogitabat inquam
intra se dicens · non extra
se petens · ne audiretur
dicens eu auarus omes
homes timet Nam sum
augustinus videt diuite
et estimat predone · inde
pauperem et suspirat · fur
Quid faciam · qua non
habeo quo congregem fruc
tus meos angustiabor

177
188

iste dueb ego opulenta m
fidue m pnibb boib mfe
lucr· m futuris· ager· em
ei non tam pdditis q̄ ge
mitis attulit gr auores·
et sollicitudo mmia creuit
ei ex auaricia et angustia
ex sanctate· Destrua hor
rea mea· et maiora fiaba
Non oportebat eu horrea
dilatare· by erat horrea
parata striuere pauperu e
furentiu venturi est· sed no
memmit coib natuie· nec
sebat cogitare· mst de con
gregatone templi· non
de celesti· cuus horrea sue
pauper repr et illuc in
quit congregabo· cui econ
trario debuit dici· dispegam
pauprib omia que habeo
mihi id est ppt me solum
vel meo labore et bona mea
m quo dicat mendacio qua
ex inquitate dem est meu
et tuu· cu omia sint natu
re essent communia· bona
sua reputat temporalia· cu
tame homis ut homo est
sint bona spualia et non
terrena· Unde gregorius
Non est homis terrena pos
sesso· sed celestis Et ambr·
Non sut bona homis que
seu ferre non potest· sola
misericordia· comes est de
funtoru· Unde dr ut qdā
philosophus qui de mpen
dio cruciabat Ego mihil
pdidi· bona mea mecu sut
animo· cm illa porro non
habuer· Bona mea bona
mecu sut· Unde Seneca
Et quidam Sapies mtra

se omne bonu trnsmittit Et dicit
idem Seneca q quidam capta
patria et liberis amissis cu
ex incendio publico solus et
tam non beatus exisset mtro
gantu victori· nuquid aliquid
pdidisset· mihil inquit pdidi
bona mea mecu sut Et dicit
anime mee id est dialectici mee
vel mechinetrici stdm q toty
homo denominatur a parte
digniori Sua habes multa boa
vno habebat ab ea posita id
est reposita et congregata ad
obtinendu quare· non ad
erogandu libere· m annos
plurimos Ubi cicilius Dunes
legit non pauat pmanebia hor
rea· sed cadura· et quod stul
cius est vite longitudine sibi
tractat Sed o dues fructus
quidem habes in horreis· sed
annos plurimos unde poter
odtmo hoc arguit habentiu
redditus sibi sufficientes rep
hensibilis detentio et collectio
supfla annu· cotra que smgulis
animis redeut et immoratur· Et
subiugit Requieste stiuet a
labore· Non pest audire· pes
tem iudicat desidie· ut nec peb
temporalibus deu mpellat· ecce
ociositas· comede· ecce gulositas·
bibe· ecce ebietas· epulae splen
dide et supbe magno delitia
rum apparatu· Ubi pdictis
malis etiam lasciuia et vo
luptates addit· ecce comessatio
omis celebritas· Hec ergo
quatuor exprimuntur mala
que euenire solet ex diui
tiaru habundantia· Hec fuit
iniquitas sodome· superbia

m epulatoe · saturitas panis
m comestioc et habudancia m
ebetate · et onu m requie vbi
beda ¶ Cui smile est quod m et
clesastico legit · est qui locuple
tabur parte agendo · et hec e
pars mercedis illius m eo q
dicit · imuem requiem michi et
nuc manducabo de bonis me
is bonis solus · et nescit q ipe
pterat · et relinquat oma a
lys ¶ Secundu eudem bedam
non reprehendit iste diues m
eo q terram coluerit · et fr uis
seruare voluerit · sed q omne
vite sue fiducia m sua habu
dancia posuerit · fructusq na
tos · suos fructus et sua bona
computans · ml palmbus e
rogare constituerit · tuota im
penu dm · ductis · quod sup
est date elemosinas · sed sle i
futuru clemosine reseruar
studuerit ¶ Sed ut dicit Basi
lius ¶ Dum ry abstonduto loq
eloquia eius exdamnat · vy
sibi responsa puenient ¶ Sequit
ur ¶ Dixit aute illi deus id
est contrariu sue cogitatoi
serit · dice ny dei fare est · sdm
illud psalm · ipe dixit et fac
sue · ¶ Stulte qui non cogitas
de dei prudentia et iustitia
¶ Ubi basilius · audi coclemes
tibi · stulte nomie · quod tibi
milius imposuit hom · sed ipe
deus ¶ hac nocte repetet · scilicet
exactores et demones a te
aiam tua · tanqua sua · et
sibi per pcia venditu et obli
gata · ut de cetero tempi no
habeas emendandi et te redi
mendi · Unde m ecclesastico
¶ Nichil iniquius q̄n amare
pecuniam · hic ny anima
sua venalem habet · ¶ Ubi be
da ¶ Ny multa nbi delin
quu tempa pmutebas pce
ma hac nocte morte pre
reptus abys congregata
relinques · ¶ Per a deo ad
hominem dicit est · prauas
eius machinationes subita
animadūsione cōpescere
¶ Dies ny cautus tamqua
fur ny nocte comprehendit ·
¶ Ny stultoru aias futuna
non premeditates cernit · ¶ Ny
et greg⁹ ¶ Eadem ny nocte
sublatus est qui multa suc
cessu pstolatus ut scriberet q
ny longu sbi subsidia col
ligendo ꝓficeret · subseq
tem diem · vel vnu minime
videt ¶ In nocte aut ablata
est aia que ny obscuritate
cordis est cumulsa · In nocte
ablata est · que cōsideratois
lucē habē nblunt ut quod
pati poterat ꝓuidere et · Per
gregoy ¶ Que aut parasti
cuiq erunt ¶ Quasi dicat
non erunt tua · quia no por
tabis ea tecu · solas ny di
uitias virtutu portat ho
tecu · Unde cassiod · Hic
ny ea deseres · non solu
mittu inde propries como
du · sed etiam sarcina pec
catoru portas super hu
meros ꝓnos · et que qui
dem a te congesta sut · ple
rudq ny manus inuidu
puemet · a te vero supet

178
189

hns ratio regret unde et a
brosius · frustra ch congre
gat opes qui se hns nesciu
rsum regi ch mra sui q
non possimus asserre nobis
ad Gola virtus comes e
defuncto · sola nos sequitur
misericordia que taberna
culi defuncti arquuit et
na hec ambrosius ibi qsto
stituet que parasti cuius
erut · potissime pt fieri
ptes ecclesiastes qle no
bosset relinquere bona
ecclesie heredibus suis · Ho
mo ecclastes · homes e et
sdm non habet · non filiu
non frem · et tm labor ei
non cessat · et non satiat
culi eius diuicijs Et ap
plicando ad ppositu subdu
git hoc est videlicet stulte
luet stultus · et ad similes
finem ventura · at mo
te et spuse a diuinis in
diuis rapiendus · qui sibi
id est virtuti private
thesaurizat stituet bona
tempalia · non distribues
pauperibus ut ab eis reci
piatur m et ina tabernacu
la · tales em m morte pau
perimi erut qua thesau
rsat et ignorat cui ea re
gregabit · an fures effodient
an hostis diripient · an ign
devorabit · et non e duces
m deu · qua varijs bo
nis spualibus et spualibus
thesauro meritorum · cuius ex
pectatio non est dubia · nec

apud deu est substatia eius
in deu nam qui duces e qui
transitoria contemnes pau
peribus tribuit · cuius expec
tatio e dubia · cuius substantia
id est constitutio fidei et pos
sessio qua sustentat et pascitur
est apud deu · non in patribus
et matribus terre huius Sed
ut dicit Greg · tanto quis q
minus dolet q despit eterna
quanto magis gaudet q assue
tempalia · Ubi beda Dicit
qui sibi thesaurizat et non
est in deu dives stultus est
et in nocte rapiendus · ergo
qui vult esse in deu dives ·
non sibi thesaurizet · sed pau
peribus possessa distribuat si
enim sapiens et fidelis iuris
esse merebit · unde bene et
psalmista cui de auaro quo
libet dicitur qui misisset · sed et
frustra conturbatur · thesau
rizat et ignorat cui congre
gabit ea · moro ubi cordis
sui thesaurum locasset apostol
dicens Et nra que est conver
satio in celo mea · nonne dns et
substantia mea apud te hec
beda Per istud ergo discite
intelligere omnis homo con
gregans et cosernans bona
tempalia · ut inde ornetur in
uat et delectet · et frequen
ter ingrue · q tales subito mo
riuntur · et sic a proposito suo de
fraudantur · cum isto em di
cunte multi hodie diues apud
se epulare letare · quesie ·
plenus es bombis vere letus
eis · non curo qualia sint post

me tempa. fiat tm pax et
fertilitas in diebus meis Et
timeat tales ne subito et in
pruisa animam ab eis rapiant
demones exactores Unde
bene de talibus et similibus
ait dns augustinus Gaudet
piscis. qm hamum non videt
stagnum devorat Sed tu pis
cator cui adduci cepisti.
vistea eius torquetur primo.
Deinde ab omni letitia sua
per stagnum spiam de qua leta
tus es ad consumptionem tra
hetur Cur sup omnes qui
de bonis temporalibus. beatos
se putat. hamum eius arripe
ruit et cu illo vagant. Ve
niet tempus ut sentiat quid
tu tecmeta cui audiuisti de
nouauerunt. hec dicit Cui
intelliges hec ne diuitijs spem
suam ponet. cui et diuitie tu
facile annectat. et homo tam
subito moriat Cui ergo ista
bene attendet de facili ab
auaritia cauet Nam ut ait
Jeronimus. facile contemnunt
homo qui se semper cogitat
morituru Diuitie ergo si
affluant noli cor apponere
et si non affluat noli solli
citus pro eis esse. ne inmo
da peste maculetis auaritie
Nam ut ait. ambrosius. oes
cupidi. omnes auari. grezi
lepram cu diuitijs sub pos
sident Et ut dicit crisostomus
Cui auaritie seruit et pe
dibus compedibus constrin
gitur et futuris meritis
spoliatur Dicit tamen malu

esse in futuro inferno q spi
ritant et nullum sacietu
hanc penam aliud habent sustin
nent. qua tamen cupiditate
tem acquirendi diuitias
habent. ut nullo modo pa
cient. Unde dicit basilius
de isto diuite q hordea q
dem crepabat pre copia
conditoris. auarus tame
animus nequaqm imple
batur Cui iste et auari
tus homo cui pre belue
modu habeant Cur em
belue rapiut qm egerunt
parcut vero prede cu sa
turitate sentiut Inexple
bilis est auaritia hom. sem
per rapit et nullum satiat
nec deu timet nec homi
reuereat. nec patri parcit
nec matri agnoscit. non
fratri obtemperat. non aui
ditem seruat viduam oppri
mit pupillu iniuriat Cui
est in suma hor. acquirere
auru et pde rolui. ut di
cit petrus damian. dua
rida quap turpis est co
luber. vtroq; conspuen
ore mordet. vtrisq; pesti
fera virus influit. dum
aut aliena res queritur
aut habita delectabiliter
possidetur. Aliena etiam
sibi rapere condemnatur. quia vitra sibi
necessaria tetine pbatur
Unde dicit hic basilius Au
fustus e deus inequaliter
res nobis distribuit Cur
tu habuisti. ille vero ma
ledicat. nisi ut tu bene di

179
190

ꝓsumoms merita consequ
ille vero paterne bravuꝫ
decretus. At tu nomne spo
liator es. que dispensanda
suscepisti ꝑna reputado te
panis familiem que tu tenes
midi trimea qua m concla
u conseuas. distahiam cal
ceus. qui penes te marcesse
ndigentis argentu quod pos
sdes. Quocunq tot muni
ris. quot duc valeres fm
et bernardus. Clamat nu
di. clamant familem con
queruf. et dicut diuitibus
Vobis fame et frigore m
stabilet laboratibus. quid
conferut tot mutatoria
vel extensa m partibus aut
plurata m mantricis. Ver m
est quod effinditis nobis
crudelit subtrahitis. quod
manuꝫ exprenditis et nos
em dei plasmatio. Vpo nos
sangne redempti sumus
Nos igitur fiet vester. In
dete quale sit. de fraterna
pcione passe oculos vos
tra ma tedet vobis m sup
fluis copias. Vris necessi
tatibus detrahitis. quicqd
attedit vanitatibus vestris
Duo deme mala de vna
prodeut radice cupiditatis.
Sed et vos vanitando pec
tis. et nos spoliando pmit
tis. Pide et crispos. Dma
que nobis deus dat per nos
dns dat. ut de eo quod acce
pmꝰ partem m potentibus
famamus. Gradus

Ne reuocet me dne m
dmidio dieꝝ meoꝝ.
nec morte impiusa
me venire pmittas. sed pro
ua prece ac fructuose et
tibi grate penitere michi co
cedas ut sic valeam transitoria
contempne. et digna satisfac
tione m hac vita pcm delere
quatenꝰ post hanc vitam me
reas te sine impedimento vide
et ad te letus ac securus pue
nire tu es dne em exspec
tatio mea. et apud te e mea
substantia. tu es pars hereditat
mee. qui restitues hereditate
mea michi. vbi cu fratribus
meis electis tuis quietem. e
pules. et rotundes. m coopert
tu tuo meteremi. Amen.

De pentecosten prima et paraliturgia septuagesimi octauum capitulum.

Hec est hec astendit ihc
m ihrlm ad die festu
dedoꝝ scribet pen
tecostes. et hoc dat
festu nouoꝝ qua
m hac solempnita
te merisis primitiuoꝝ
offerebat primic frugiꝫ. Vbi
notandu qꝫ apud iudeos erat
propie trina festa. m quibus de
bebat quilibet astendi ad locu
a deo statutu. sicut erat tunc
templu scribet m solempnitate
tabernaculoꝝ azimoꝝ. m so
lempnitate ebdomedaꝝ
et m solempnitate tubiacu
loꝝ. Prima solempnitas scribi
bet azimoꝝ que vocabat pha
se. fiebat annuatim m primo
mense. hoc est m martio. ad re
memoradu beneficiu liberatio
nis de egipto. quia placet nu
quat transitus scribet festum
spualiter phamus. qm iam di
missis vitiis ad virtutes tran
simus. Secudu festu scribet
ebdomedaꝝ. hoc est pentho

costes fiebat m memoria legis
date · que data fuit quinqage
sima die ab exitu de egipto
hoc festu nos celebram⁹ cu
legibus obtempamus · Tertiu
festu stilicet tabernaculoꝝ · hoc
est scenophegia · fiebat ad re
memorandu diuinu benefi
ciu ptectionis et deductionis
per desertu · Vbi m tabnacu
lis habitauerut sub umbra
ramoꝝ · ad sig̃ificandu q⁹
per aridam terra desertu eos
duxerit ad terra promissois
Hoc festu nos celebra⁹ · In
hac medio quasi peregrini
transimus et sic transeundo
uirides ramos habe⁹ · et de vi
tute m uirtute p̃fue debem⁹
Ad dies festus uidelicet dnicos
cendit · homo ad oim⁹ so
mnitates celebras · et cu eis dies
festos agens · ne legi cotrage
uidet⁹ · et ut plus uidet⁹
tue confluentibus fidei doc⁹
na annunciaret et impleret
salutifiq̃ misteriu panderet
et ueritatis lume ostenderet
ac uirtute sua manifestaret · et
eos per doctrina et signa at
traheret · Erat aut m iherusa
lem iuxta templu pha tica
pistina · in qua [illegible] aque
pluuiales a [illegible] templo et
edificiis templi stillates col
ligebant⁹ · Et dicebat⁹ pistina
q̃ua aqua non habens pisces
m aliqua cotractate collecta
erat pistina quasi per cotra
riu diu solet · Et a phato gre
ce quod est ouis latine dicitur⁹
pbatica · quasi ouina seu ou
aria uel peculialis q⁹ mistn
stilicet natiuitatis qui aque
baculi in templo eminebat
et cadauera pecudu et pe
cipue ouiu que ut plurimu
in sacrificijs offerebat⁹ in ea
ad sanctificandu primo lina
bat · et postea in lauacris
in atrio sacerdotu existen
tibus · cuius mutationem
ponit in hebraico dicens ·
huic cognominatur hebraice
bethsaida id e domus pecoꝝ
seu peculialis · qua ibi tor
pora pecoꝝ in porticu la
uabat · donec lauarentur a
ministris · Et habebat quin⁹
porticus et aditus in circuitu ut per plura loca
posset minister ad aquam des
cende · et inde hostias ab
luere · In hijs stilicet porti
cibus iacebat in capellis et
locis ad quiescendu paratis
magna multitudo languen
tiu cecoꝝ claudoꝝ aridoꝝ
et aliorum infirmoꝝ
expectantium aque motu
Et subdit⁹ causa · Angelus
aut dni descendebat tempus ali
quod · id est in diuersis tem
poribus per intervallationem
descendebat in pistinam
et mouebat⁹ aquam · Credebat
enim angelu qui dabat uirtu
tem actiua aquis illis · et sana
bat⁹ primus infirmus quis
cut qui primus descendebat
in aquam · post eius ab an
gelo motionem a quadrup
detinebat⁹ infirmitate qua
cunq̃ incertu erat tempus
quo angelus in pistinam
descende · et aqua mouen
debebat · ideo languentes
continue ibi iacebat ut

penam essent. Dicatur aut languidus? deus ego qua cuius infirmitate infirma tur. quia languor est locus angor. Causa vero descendi angeli. et prius mirabilis assignatur. a ebusde discretibus. p̄ m piscinam fieri lignum dnice crucis. et p̄t celit precatu. et reuelatio fiebat ista. quod per aquē hmōi ordinatē ubi tempe couenit. situat agnine passione xp̄i. per hoc ens ostendebat. p̄ natura baptia a morbo peccati per lignum dominice crucis curanda. Et quia hoc aute tunc non poterat. ideo necesse est. dicendo q̄ piscina sacramentū ante ptium. a facto tue a mysterio. quia facto suo duplicis. sc̄t ab ablutione sancti dctus et hospitalis. et ab hospitalitate pauperis ubi receptor a mysterio. suo quia ubi spūs sanctus dignitatem significandi voluit. p̄t dignitate passionis xp̄i. que in eis significata fuit. et ideo angelus loco illo descendebat et mouebat aqua. ut mysterium eo ipso aque motu sancte gratia curationis adesse intelligeret. aut forte morbi et turbabat. aqua a fundo commouebat. quod ? ablutio fiebat. ablutione de carnibus sanctis cū aqua sanctificationis. et curationis. aut baptismi sanctificet. commotis cū passione xp̄i. qui curationem spūalem. per fidem fiebat. ex hybernus? Voluit ergo dns ex pressam figuram baptismi huius piscine ostendere. que conueniebat cū baptismo in mundando et sanando virtute occulta dei ad horam per angelū. sicut baptismus sub sensibili elemento mundat animam virtute occulta verbi. et aliqn cū hoc sanat corpus? manifeste. Veruntamen quia figura desinit in figuratō ideo ista piscina non sanabat nisi vnum. et vna vice non sanabat nisi vnum. baptismus alium principit ad omnem et sanat omnes quotquot venient ad ipsum nisi ponat impedimentum. Hec igit piscina sanans infirmitates in visibili virtute apparuit ante baptismum xp̄i. ad significandū virtutem huius baptismi quasi posteriorem habens id est aditus per quos significantur. lex. p̄phete. agyographa. euangelium. et aplica doctrina. Hec ergo quidam mendose fecit de xp̄i baptismate quasi ad ipsum prebentes laudatum. Nisi prima figuratiue duo alia exhibuisset per angelum descendentem in piscinam significatus. postea sicut dicit magnus consilii angelus. ipse enim descendebat in ordine virum regendi tunc dabat aquis tactu sanandi tunc. Sed quia diuina virtus non alligatur sacramentis. ideo ad hoc significandum. languidus iste de quo hic agitur. non fuit sanatus per descensum in piscinam. sed per xp̄i sermonem cui et dicit. Surge tolle grabatum tuum et ambula. Adhuc erat ibi infirmus. sed

vnus sanabatur quia soluit ⁊ vnitate fidei et ecclesie que vnu deu colut consistens iustificat vnus dns. vna fides. vnu baptisma. Ne ergo illis qui vnitatem odiut. et in hominibus pertes paruit Erat aut ibi paliticus habens in grabato et triginta octo annos habens in infirmitate sua In quo ostenditur infirmu paciencia. qui tot annis expectauit ergo et non desistebat. et per hoc dignus ad sanandu apparebat Iste emp̃ter peccatu precedes mensure sue infirmitate et diu puniti fuerat et qua pena paciente sustinuerat ideo dignus erat. ut ei subuenirē. ꝓpter qd dns non solu oculo corporis sed ecia inspiratois ei videt dicit ei. vis sanus fieri Tua ⁊ dicet in voluntate tua est qua tu tibi per penitentiā tuam causa infirmitatis et idcirco voluntate ad me a pcto conuerte. sicut ad actore tue salutis et curaberis Non petit quasi dubitans de voluntate. sed ut eu erigat in spem sanitatis de qua iam quasi desperabat et ut magis excitet eius desideriu. qua per hoc homo diuinor efficit. Cui dñe dñs respondit et languidus ostendens sui desiderii Domine hominē non habeo ut cu turbata fuerit aqua mittat me in piscina Dum veno ego alius ante me descendit Qua ⁊ dicit. voluntatē desidero et hoc habeo voluntatis. sed impotentia tanta est q̃ non habeo adiuuantem et portante. et ego tam debilis sum q̃ ita cito sicut alius venire non possum Deinde ex hoc omnis desperatio humane. et hoc quidem fuit primu in homine ipso. et tollu communione sanctoꝝ. per quam debent habere adiutoriu ab alio. et salutem naturea per quod deberet habere auxiliu in tempo. hoc autem durabat quidē tps. quia videbat illesu forte et aptum ad pcurandu eu et magnu reputaret si hoc ei seruire vellet sed statim cotulit et manu bene sanu videbat sanitatem Effectum. Inde caput dicit ei ihesus Surge resume tuus sanitate tolle grabatu tuu. resurgens pristino vigori et imbecillitati declarat eum Deum innatum sua potestate dicit a quo dicit quod est caput. est lectus portatilis. in quo tanquam pulvinus aliquid substratum est et solet caput in stramento requiescere. sicut pauperes miserum habere solet Et statim sanus factus est quod diuina virtus infirma est. et in infirmitate operatur. sanitas enim que per tute nature restituit in tempore est. et non in instanti requirit Et sustulit seu portauit suum. grabatu et ambulabat in signum restitute virtutis Et sic portat peccatis omnis peccatis in quo prius requiescit. qui non tam sibi pro peccatis peccatum sufficere et imbecillitatem sicut gradu corpis sua sic tu virtutis Grabatu cum

m quo iacet petor est pend
delcatio · et ḡmdiu homo
portatus ab isto grabato
td de eo surgē non potest
infirmꝰ est · sed cu surgit
de eo et portat eū tuc e
fecte curatois signū sed
multoꝝ impedit homo
ne portet grabatū suū
ipse pen consuetudinem
Hic ergo factu est miraculū
lum et mtus m anima et
eternus m corpe Ad hec
quippe cepit ut surget et
tolleret grabatū et ambula
ret ut ostenderet pfectam
sanitatem hominꝭ restitutā
In omnibus em miraculis
istius nrūs nature optimꝰ
dns opus fecit pfectū sicut
de aqua pfectu fecit vinū
qua dei pfecta sut opera
Richilonis In hac tria ;
iustificatione cepit petor
homo ḡ surgat recedendo
a petō · sēd ut tollat ḡ a
batu portando onus pēn
tentie pro eo · tertio ut am
bulet pficiendo in bonis
et de bono in melius et eudo
de virtute in virtutē Con
sidera hic ḡ triginta octo
annos iste infirmꝰ habe
bat et tame non desspera
bat · in quo petrobos exē
plum datur patiendi et ut
iugiter instent orationi
cum spe salutis consequē
ab eo qui ait · petite et ac
cipietis · querite et inue
nietis · pulsate et aperietur
vobis Unde crisostom⁹ ex
tendit parecia palustri ·
triginta em et octo annos
manes hic · et sdm vnusquisq
amd alios quidem errores vi
dens sepiꝰ vero detentū egri
tudine · neq ira recedit neq
desperauit Et immitis non
solū ptentoꝝ tristitia · sed
et futuroꝝ desperatio sollici
cit erat eū nisi paries esset
abigē ab hoc loco Sed tuc
quidem infirmitas impedi
mentū volenti curari · sicut
mud autē dns vnusquisq
est attede · Non em angelus
est qui turbat · sed angelo
dnator qui omnia operatur · Ho
est mud dicē laborante · hoc
non habeo · non est dicē in
quo vemo destende · alius
ante me descendit Sed et
si orbis terrarū vnusquis ve
niat gratia non consumitur
neq actio finitur · sed simul
manet · et talis qualis ad hoc
et sicut solares radij per v
nalnadꝰ alludunt diem · et
non consumunt · neq a mul
tꝝ lucernis minor eꝝ fit
lux · ita et multomagis spūs
actio in nullo minuitur
a multitudine eoꝝ qui po
tiuntur ea Et ideo Erubescā
dicit et ingemiscam⁹ in mul
ta desidia triginta et octo
annos habebat assistes pali
tius · et non potius est hijs
que volebat Et non petebat
non a spūa negligentia sed
impeditus ab alijs et vnū pa
tiens · et neq ira torquebat
Nos aute si decem diebus
assideremus studiose pro ali
quo rogantes · et non potu
issemus · negligimus de reli

liquo eodem vtr studio ¶ hor
bus quidem tanto assidem
tempe mlitares et athlet
et m fine multores ab ipa spe
exorbetes Donatus vero cle
menti vbi omino est recipe
retributione multo maiore
laboribus · non sustinemus
assidu' cu decenti studio ¶
gltato hec supplicio digna
¶ si mchil sustipe esset bor
ipm stulticie ei cotinue lo
quy nome mfimus digniu
bonis esset estimaē ¶ sed la
borosi aus continua oratio
¶ que tibi gratie vtiq esset
ut eius rei sustipes mercede
si non labbriosa hec res esset
¶ Quoma cirta illa magis
aia affectuose disponit pro
quibus laborauit · hec ei
sostenis ¶ Considera etia qp
sicut dns requisiuit mfirmu
si vellet sanis frei · ita no
bis sine no cosensu salute
non dabit ¶ facilit' cosse
quit' homo vema a deo. Dic
modo velit et obtinem no po
nat ¶ ideo mexcusabiles
sue pcores · volutati dom
ni · et sue salutis non cosen
entes ¶ Sua ut aut augustin
¶ Quy creauit te sine te non
iustificabit te sine te ¶ Sequa
lites · piscina probatica id est
ouilis in qua oues lauabant
que in templo deo offerebatur
conuersatione designat sancta
et religiosam in qua lauant
aia que ouis debet esse per
fecta · ut offerat dno p
operatione bona · habet ista
piscina quinq porticus in ter-

quibus sensus corporis per
quos bis mal actio ad ef
fectu seu effectu ducitur
In hys autem id est infirmis
mis iacet magna multi
tudo languentiu · et multi
plex ¶ corruptio sensuu
corporaliu ¶ Intelligit enim
in aliquo sensu illaqueatos ap
petitus quis habet tot in
eodem sensu languentes co
mittet · Aqua in qua lan
guidi sanabant' significat
compunctione · angelus ve
quy mouebat aqua spm
sanctu Angelus dns descen
debat in piscina et move
batur aqua et sanabatur
infirmus ¶ Sit spes sancta
quotiens in nos descendit
et in nobis excitat gratia
compunctionis · sanatur in
anim vel sensus a quacun
qp detinetur infirmitate
corruptionis ¶ Intra istos
infirmos pditos notat'
morbi diuersitas · Nime
em petim aut fit per mer
cham et desidiam · aut p
ignorancia aut per in
firmitate humana aut
per certu malicia · aut
per consuetudine longa
Illi quy petunt per ignoran
ciam intelligit' per ceci
qua ceci sut quy lumen
fidei non habet · Vel quy
hec dnm nec eius mala
ta cognoscut · Illi quy per
cant per infirmitate hu
manam intelligit' per
claudos · claudi em sut
quy firmum gressu non

habent · et in semita iustitie
ar bonoze operis gressus
non dirigut · uel qui que
videt operari non possut
illi qui pectant per malitia
intelligut² per aridos ma
les eis arefacti sue · ab hu
more gratie et voluntatis
bone · nam aridi sue · qui
quitq; agant sine pinguedi
dine caritatis sue et spe
rant² · uel qui in bona ac
tione vel elemosinarie
largitione manus non
porrigut · Illi qui pectat
per consuetudine inue
terata · intelligitur per
infirmu · qui triginta
octo annos in infirmi
tate sua habebat · Ideo aut
portus sanauit · iste inue
teratu · cum aliquis rerum
claudus · aut aridus ad in
muendu · q; si deus aliquis
iustificat homines qui pec
cabant per consuetudine
longum · non debet despe
rare aliquis qui peccauit
aut per desidiam · ut lan
guidus aut per desidia
ignorantia ut cecus · aut
per infirmitate · ut clau
dus · aut per malitia ut
aridus · Ille aut bonus tm
sanat² de multitudine
languidorum · significat
q; pauci saluantur de mul
titudine vocatorum · Surge
languedat surgit ac gra
batu dom portat et am
bulat cu anima a vicijs
surgens et a torpore ac
prauis consuetudine se erigens
peccatoz remissione curata
et ad interiora sui custodiam
cu xpo coepe · refert ne quid
uteri unde sentiat² admittat
ac de virtute in virtute am
bulans et in bono ope pfi
ciens usq; ad visionem dei
festinat · Erat aut sabbatu
in illa die qui fiebant ista
in quo non est licitu opa
facere seruilia · Dicebant er
go iudei illi qui sanatus fue
rat · Sabbatu est · id est dies
feriatus · non licet tibi pter
legis phibitione tollere gra
batu tuu · Cui dicit et
ei sanitas non erat disse
renda · nequid et opus fue
rat impandu · Cur dicitur
mali cogitationi · festu est ·
non licet tibi remanere · uel
primam facere · Ista fariseus dice
bant · cum opera corpalia
que ad cultu et honorem
dei sui · in sabbato licite fieri
possut · Sicut sacerdotes cor
poralit² operabant² in templo
xpi templu ornando lo
tiis lauando et immolando
et consimilia faciendo · Ei
mitur portatio illius grabatu
erat ad magnificentia diuinum
maiestatis · sicut et modo illi
qui de cadaueribus et humo
liberatur portant corpedes
suos publice ad manifestatio
ne sue liberationis miracu
lose · Sed ty aliter se habet
sat iste sanatus · quia aut
torem sanitatis sic obtinet
tali preiudicijs et auctoritate

dom̃e legis p̃tendes respodit
eis dicẽs ℣ilij me sanꝫ fecit
et per hoc se diuina virtu
te habere ostendit · ille tan
te auctoritatis et virtutis
mihi dixit · tolle grabatu
tuꝫ et ambula et huic obe
diendꝫ fuit ℣ unde dixerit
Ille qui me diuina virtute
sanauit eadem virtute et
auctoritate mihi p̃cepit et
per consequens sibi qui tan
tus est et tale beneficiuꝫ
contulit obedire teneor nec
solu transgressor ℣ unde
eis non attendere ussionem
a quo accepi am sanitatem
Non credit aduersarius · nec
timet p̃dicare eu · qui eum
sanꝫ fecit ℣ sed si quis vel ubi
est · qui nuc contra seruiam
principi vel dampnꝫ p̃u
eu p̃dicet · ℣ et quia tu sabbati
horam · qui per triduum · se co
uenienter excusabat · cathe
mam non poterat · ideo dñm
curantem cathemam men
tes querebat de eo non qui
dem bona mente hoc · ut p̃fi
ceret · sed maligno ano ut p̃
deret ℣ et hanc eoꝝ malitia
prox verba manifestat cum
eis dñs et sanauit langui
dum et tolli iussit grabatuꝫ
primum virtutis diuine osten
siuum · et irrefragabile signuꝫ
fabricent · et aliuꝫ quod trans
gressio legis videbatur · repu
tant · miri ogando eu dicen
tes ℣ unus est ille homo qui
dixit tibi · tolle grabatuꝫ tuum
et ambula ℣ unde dixerit
malus homo est · qui talia p
cepit · Non calumniat de
collatione salutis · sed de
portatione lecti · et sic ar
guebat quod possent sal
tem apparenter reprehendere
non q̃ poterat laudare
sed mali homines et ma
liose contra alique age
tes frequenter notule et co
sdebat m alijs quod pos
sint reprehendi et arrisibi
non q̃ possint laudare
et ad disputatione trahi
q̃ quid bom m eis videt
tacent et mala q̃ qua
vident manifestat · et q̃ p
ceptuꝫ bonum m manu coue
tus ubi exposto ? videat
quantuꝫ lucor malus et
qualis aut oculos exoret
aduersus eius qui captus
e salute ℣ mundi em p̃ce
ratione non fuerit salus
et fetus sui deteriores ℣ ille
quidem aut cibo indigen
tes · aut sus a nobis exoa
ri debat · aduersus nos ar
mantur · Hm vero et be
nefactores · multo ꝯ hms
que sui ℣ iusta faciendi be
nefactores dispoperunt
Igitur fetus quidem hm sue
differiores · demonibus
patres · fortasse aut illis
deteriores ℣ illi em ad nos
quidem mediabile ha
bent ꝯmercium · hms aut
quibus sue eiusdem gena
tionis mediantur · hm vero
neq̃ communione nature
vereundant · neq̃ sibimet
parcunt · prius em q̃ cor
quibus studeant · suis ꝓ

183
194

ammas torquent · tumultu
ond et tristicia mpletes
cas vane et mamer. Nec
for passio · et formicatio
et adultero multu est de
tenor · Nam hec quidem
vsq ad eu qui egit stant.
lior vero tyrannis ecclias
megras euertit et orbe
terraru vniuso lepit · hec
homicidij mr est · infert
ficm carnata iacob esau ·
ita ioseph fr eo · ita homes
vnuesq; diabolus · Et
mmino alys est difficilior
et s cu mnsterat · et s vi
gilet et s ieiunet · omnibus
cordidit · et factus est vi
dens fratri · Nec crisostom
si aute qui sanus fuerat
effectus nesciebat de ihu
quis esset stituit genere et
patria · licet stuet m per
sona et ydemta · et q diu
languidus iacuerat · ideo
et facta vpi et eius formā
ignorabat · Ihesus aut no
tens se iactare de miracu
lo declinauit a turba con
stituta m loco pmittens
ab ipis suu factum eoa
mmad · ut eo absente testi
moniu fiet mscrutabile
dans quoq exemplu no
quereadi m bonis opib
illudeu et fauorem homy
ar declinandi alicui con
tra calumpniat · vole
tiu et fugiendi oculos m
undoru · in operibus mris ·
ne eo hoc studia cessat
m eis postea palato m
raculo et soluta turba
uenit eu ihesus in templo
qua ad agendu gras de sa
nitate sibi collata frequentabat
templu · quod e locus ad o
randu in turba positus non
cognouit ihm · sed post in te
plo inuent et cognouit ihm
eu in quo mistice datur
intelligi · q ihc in multitu
dine homy et in turbine cu
rarū tempaliu de facili
non inuenitur · sed in spuali
secreto et in templo cordis q̄d
deus inhabitare dignat · Ait
crisostom · inuenit eum in
templo quod maxime reli
giosus est signu · Non enim se
cessit ad studiosas et circu
ciones · neq; voluptati aut
negligentie et remissioni de
dit serpnd · sed in templo
conuersabat · Ihesu in turba
non agnoscebat · cognouit
in templo in loco sacrato · ihy
et augustin · Difficile est in
turba vide ihesu · Solitudo
queda necessaria e mentis
ire · Quadam solitudine
interiois videtur · deus tur-
ba strepitu habet · Ipso ista
secretu deprecat · Hec augustin
In hoc ergo dat nobis intelli
gi quia si gram conditoris
cognoscē · et ad eius visione
venire volum · fugienda est
turba cogitationu et affec
tuu pauoru declinanda sue
concupiscula hoy malor
et fugiendu est ad templu
cordis nri et mētis ordina
tis · id est ad secretu mūde
constitue · ut nos ipos tem

plu dei studeam facē quos deo
muscre et m quibus mand
digitur. Et dicit ei mistu
erit eum ad cautelam futuro
Ecce sanus factus es dei bene
fico. iam noli id ē non velle
pectare de cetero. hoc est ha
be voluntatem firmā non
pectandi. quia omne pecm
ex voluntate fit vt ma non
pectandi. quia omne pecm
ex voluntate fit vt ma non
pcedit. Deinde ponit et osten
dit qm periculosa sit recidi
natio m pectatu. dicēs. ne
deterius aliquid tibi contin
gat. Vel m futuro. uel hic
quia m recidiuate nouissima
sut pciora p̄oribus. Et istud
periculu attendit p̄mo ex
parte dei. quia recidiuans
grauiter pectat. ppter ingra
titudinem. et ideo a deo gra
uius punitur. Secundo at
tenditur ex parte diaboli
qui sicut miles castra. qđ
semel pdidit. si postea illud
recuperat fortius munit
et cautius custodit. sic diabo
lus recidiuatem fortius mu
nit. quia septem spūs nequi
res se ibi ponit. et ad omia
septem pcta mortalia ipm
trahit. Tertio attenditur ex
parte hoīs. quia recidiuus
facilius postea in pcm cadit.
nam ex ex quadam mala
consuetudine pectare pro m
chilo ducit. In hijs ergo ver
bis suis dns innuit. q ppter
pcm paulatim languebat.
Et q infirmitas illa ppter pcm
inflicta fuerat. Unde crisso
tom. Vbi dicimus. q ex pc
catis ei nata est hec egritu
do. Tertio enim ex pcis aug
in nobis egritudine inse
sibiliter nos habet. cotp
autē si parua suscepit le
sione. omne fatmis studet
lit ab infirmitate lebēt
ppterea deus punit cor-
pus pro hijs que anima
deliquit. Cum hijs et il
lud discrimē. q si grauem
sustinebim pena pro pri
uilegijs pctis. Deinde m cad
mei deterem gr aliora pa
ciemur. et hoc decenter.
quia cum nec supplicio facto
est melior. ut insensibilis
de reliquo et cotemptor
ad maius ducatur tor me
tu. Hi aut hic non omis
pro pctis torquetur. non
confidim. Methil enim nos
hic pati pro pctis signū
est maioris illic supplicij
Aet crisostom. Caue ergo
debem ne deū in pcm co
tempnendo tamq̄ indignati
in pctō pmanedm. uel sa
nati a dño tamquā nichil
ti ad m pcm relabamur
ne. ppter contemptū uel i
gratitudinem deterius no
bis contingat. uel quia de
teriores efficimur. uel gra
uiori supplicio dū. vel m
futuro tradēmur. Ihesus
ergo sicut exterius corpe
set mentes nras mente palpa
sanauit. admonet ne ulterius
pectaret et grauius iudicium
incurreret. Quasi diceret
Precedens pcm est tibi di
missū. ne ulterius pectādo

constituas te magis reu ꝙ
emare sufficiat mra et
magna opera dñi eloqu
sti m omnes voluntates ꝙ
que m materia laudis sue
et m vsum mentalis mre
creaut. Vidit deus oma
que fecerat et ecce valde
bona et mehil odit eoꝝ
que fecit. Totu pctm ꝙ
mehil est odire ꝑsequi
et destruere. Vide ciu sex
dieb⁹ solo verbo cuncta
creaut. Amisit plus qm
triginta ad destruendu
pctm m mudo laborauit
hoc totu est quod ei displi
cet. quod oculos maiesta
tis eius offendit. quod ipm
mitem et suaue nobis as
peru et durum reddit. hoc
est quod de angelo diabo
lu fecit. de amico inimicu
de libero seruu de incor
rupto mortalem et cor-
ruptu. de beato miseru
de true eoulem et erectu
de filio dei filiu diabolu
hoc e quod mlqua mpu
nitu est relinquendu cui
abnt ille homo ad publicu
du opi virtute et mira
aut iudeis qua ihesus
esset qui fecit eu sanu et
se nue m menue sanato
fide cognouit dñm et co
nosco non est piger. m an
nudrando illu. Vnde au
gustin⁹. Vnde aut ille pos
tea qm vidit ihesu et cog
nouit eu salutis sue auc
torem. non fuit piger in
euangelizando que viderat
Iste ergo meruit salue. ut
sequant. sed illi econtra ꝑsequu
Vnde sequit. postea ꝑseque
bant iudei ihesu tanquam
violatorem legis diuine. et
hoc faciebat m sabbato agis
contra deu qui requieuit
in eo. op manu et mehil
pentius esset m sabbato fa
ciendu. sed ab omi opere
hoim quiescendu. quadocuq
sit vile et diuino ꝙale
de sabbato mtelligebant. et
homines m sabbato sanare et
pietate ac misericordia ex
tere pctm esse putabant
iudei ꝑsequebant opm. o
pus eius bonu putantes m
malu. et adhuc multos ha
bent sequaces. frequent⁹ ser
uos xpi ꝓter opus bonu
molestates Cu ergo arguc
rent eu et minuarent de hoc
q m sabbato opabat. eo cu
sanis se aut illis ꝑdatet me
quis est m celis qui⁹ m sab
bato cessauerit ab omi ope
creatoris dispositois et or
natus. tame vsq modo opus
gubernado et instaurado qd
corrupit m ope et ꝓpagado
et per hoc non soluit sabbatu.
ergo ciu et ego operor restau
rans et reparas corruptu et
sanans infirma non soluo
sabbatu. sed m operando
me patri conformo et sicut
a principio creando dispo
nendo et ornado operatus
sum cum ipo. ita facio et
modo dicit. No tm

sex diebus ꝓmis ut putatis
operatus est pat̄ meus creā
turas nouas condendo et p
ducendo a quibus requieuit
die septimo. sed usq; modo
semper usq; in finem operatur
et ego operor. In esse conseruando
ut condita ꝓmaneāt. Non
solū em deus omnia fecit.
sed et facta ne deficiant
in esse conseruat. ita q̄ ab
rebus subtrahet̄ et cas manu
tenentis non retinet. sicut de
michilo facta sue sit in michi
lum redigi tenderet et de
flueret. Unde si deus intel
ligendus est requieuisse ab
omnibus operibus suis. ut
iam nullam noua creaturā
conderet. non ut conditas re
gendo et gubernando cessaret eis
quo in cuctis patet̄ et ego
operatus sum et operor. quia
sine verbum p̄ris per quod
omnia facta sunt et conser
uant̄ in esse. et ergo bonum
est quod ego nec minus ho
mines in sabbato sano. quia deꝰ
cum patre omnia semper
operor. In milliis enim huc
usq; operatio mea deest opa
tionem patris. sed in omnibus
simul ego cum patre operor
cum diuina potestas michi
nusq; per sapientiam suam faciat
et. ergo me in aliquo quod
per me factum sit reprehen
dunt. reprehendit et deum
patrem parit̄ meum operante
cum hoc p̄prium peculiarem
esse factum. Deum et augustum
cum suo ipse pater et filium in
separabilis fuisse et opera

filij

patris inseparabilia sunt. Per
augꝰ. Unde aut certius in
mutatis opa indiuisa id
contendit esse diuinū. qua
quitquid potestas gerit
id est sapientia moderatur
et bonitate conditū. Unde
bene in christo que facimus
vel deum facere eorum in
memoratione trinitatis
facimus. dicentes in nomine
patris et filij et spūs scī
vel in nomine sancte et in
diuidue trinitatis. ut sanct
personarum indiuisa est ope
ratio scī et eorum sit inse
parabilis inuocatio et sa
cerdos exorcizat̄ in sabbato
operando. Sed quia exhor
cizatio sequit̄ q̄ operi
est equalis deo patri. ideo
ex hoc verbo magis per
quebatur eum iudei tanq;
blasphemum. quia blasphe
mia maius pena est et
acrius punitur in lege
q̄m violatio sabbati. In
subdit̄ ihc. Sed ergo mag
id est auditor animo et
feruentior zelo. q̄m pus
pro ope sabbati quibant
iudei mactare eum. quia
non solū ut eis apparе
bat soluebat sabbatum. sed
et patrem suum naturalem
et sibi consubstantialem
dicebat deum non ut nos
qui adoptati patrem vera
mus eum equalem se faciēs
et ostendens deo per equa
litate nature et potesta

de gubernando

185
196

quod illi blasphemia esse
dicebant. Cum enim eu tm
pudice homes putarent
imponi et ipi pro impu
ficiat se equalem deo qua
si non esset. cu tenui esse
talis. quia ipe per naturā
natus est ei equalis. Duo
quippe ci crimina in lege mo
te punita fuerunt. silicet
cum solutionis sabbati. et
magis cum blasphemie.
et hoc duo ei imponebat
et pter eu octide probat
et quia exclusiue se de
primo. consequenter excu
sat se de scdo probans se es
silium dei. et equalē patri
et ne iudei deterrent. tibi no
credenti multus est tibi
testis. dignus est fides. ad
confirmatione pmissi
multiplex inducit testimo
nium silicet johannis et ope
ra patris et scripturā. Hinc
ergo Si ego testimoniū
phibeo de meipo testimoniū
meū non est verū. id est
efficax. secūm reputationē
vanū. quia nullus me efficā
cissime. Unde sicut ergo
tonitu. hoc quod dicit non
est verū. non quia ad deg
mate sua. sed quia ad
illoz. suppositione loquebat.
Nota ergo quod in testimonio
sut quatuor testes. Filius quod
in testimonio posuit quā
tuor. scripsit silicet veritatē
demonstratio. veritatis co
firmatio. veritatis mobi
litas. et ipa veritatis ve
ritas. Demonstratio erat
fiebat per vocē. ipse
em vocem dei quem nūquā
misistis et que vestris om
nibus fide digna putabatis tes
timoniū phibuit non sibi sed
veritati cui. sicut amicus ve
ritatis. Confirmatio fiebat
per opera fortissima. q̄ em
facit illuminat cecos. sanat
opa multa. repulit demonia
fugauit. mortuos suscitauit
de q̄bus testimoniū phi
bebat. Immobilitas patebat
per attestatione patris. qui
testimoniū phibuit de ipo
quia pter patris audita est
in baptismo. et in monte ipo
de transfiguratio. Veritatis
autē ostendebat ex scripturā
que mentiri non potest. ex
q̄ a sua veritatis pcessit
scripture em lege que data est
per moysen et phetas. phibet
de ipo testimoniū. Et sic pones
hec quatuor. que omne testimo
nium veritatis fulciunt. ista quatuor
testimonia accipiunt. Et quamuis
essent per totū instrumenta diuersa
lia inducta et conuicti testimo
nia. tamen nolebat credi sibi eu
unde dicit. et non multis te
mihi ad me silicet per fidem
id est non multos mecū pro me
et si me quesisti vera salutis ex
sola materia tue voluntatis. qa
nichil aliud impedit vos. nisi
odium contra me conceptum in
vobis. non multis mihi credere
in me ut vitam eternā habeatis
me in pte et in futuro in te
que habet per fidem caritate
formata. et ita nec veritatis
vos conuincit. nec promissio mihi
vos trahit. Deinde redit ad eos
qui diuertit et tradiderat ad

credendum dicatis Ego ven
m nomine et ad honore pris
mei · ut per me pr gloyfiet
quod patet per p̄dicta testo
nia et non accepistis me ne
m me credetis · sed magis ps
quem · quia dilectionem dei
non habetis Et inde pena
p̄m vobis het erit · quia alte
rius est autem in nomine suo
veniente · id est non habebitis
predicta testimonia et sua glo
riam ppriam querente eam
pietis pro xpo et vero deo
lut stolti · ipm credatis medi
cio · qui noluerunt credere veritā
ti Quasi diceret Quia non
accepistis me · id est · quia no
credidistis me esse d̄ p̄m · h̄
pena infligetur vobis ut de
cepti p̄d xpo antichristo
credatis p̄ter hoc arguitur
q̄ iudei p̄m erant qui ad am
tu xpm conuertent Iudei em
in fine mundi p̄m recipient
et templū ei fabricabit · quia fa
ciet se circumcidi · et dicit se
esse p̄missu · et ei adherebit
quoniam eius falsitas detegā
tur · enoch et helyam Ecclm
augustinū Antichristus cere
monias legis temptabit re
staurare · ut euangelicu poluat
que res indecens cū pro xpo
recipe suadebit Deinde tan
tam infidelitatis eius subd
quia gloriam humana abnu
entem accipietes et accipientes
de eo superbia humani fauo
rem captantes gloriā que
a solo deo est id est humilitate
qde est vera gliā nec gliā
celestem non querebant Non
ergo quia non est operta
veritas non credunt · sed q̄
superbia eos excecauit que
laudari et se super alios ef
ferre desiderat Ideo em vt
de m xpm non poterant
quia cū superba mens eam
gloriam et laudem appe
tret · et se super alios efferret · reputabant m gliam
et dedignus m xpm credere
qui abiectus et pauper in
debat et ideo ei credere non
poterant · sed ille in eum
credere poterit · qui cor hūm
humile p̄ius dei gliam
querit et ei placere appetit
Ex quo apparet q̄ multū
periculosa est iactantia gliē
Unde crisostomus · Nichil ita
deformat animam sicut glo
riam desiderare terrenā ·
non em est possibile quē
quam gliam amare gliam
querere crucifixum · Unde di
cit et multum q̄ cauenda e
hom gloria · que auferit
omnem libertatem p̄d qua
magnanimus vir · omnē
debet esse contemptor Et re
stdm gregorium · magnus vir
tus est reuerentia et humane
laudis ambitor · que dū se
est magis appetit · quod se
non habet · et gliam sectan
non dū querit · Contra
rio magna virtus est hu
militas · que se nichil repu
tat · et solā dei gliam que
rit · ergo sola placere appetit
Hec est vera causa cur ma
data dei non implemus
q̄ non humiles · sed superbi et ambitiosi sumus · q̄

nientes de industria · et ni
nibus mis · ut ad exemple
da neq̃q̃ hmanā possē
vel hoc impedunt indebi
a fide xpi m parte qua
solū attendebat et adhuc
intendut ad gliam et ex
altationem templalem da
dam ees per messiam · n
debat aute xpm pauperem
et abiectu et ideo non re
ceperut eū non attendentes
scripturas prhetarū · que de
ius paupiate et abiectione
loquūt · gliā aut et exalta
tione · que per xpm danda p
mittit̃ ulla est · gliā celesti
qua non intelligebat · et re
gliam que a solo deo est
non querebat · et ppt hoc
in infidelitate pmanserut
sic solus pt̃ de paupe
et abiecto credē · qui non ppt
sed dei gliam querit · vbi
de vino vane et humane glo
ie sic dicit beda · hoc aute
pcm meliꝰ excusari non pt
q̃m ut ad constrias mentes
deam⁹ nos q̃ humiliare esse
consideḿ · et si quid bonū
nobis messe arbendamus
non nobis · sed deo assebam⁹
hec beda · ibi et crisostom⁹
Nanam gliam fugiamus
om studio · et qualit̃ eam
superbi nunq̃ assequi · Et ad
illam · respicim⁹ gliā
que deo exhibet̃ est · a qua exci
nos · hec egit · Que igitur
nobis pest esse salutis cu
nusq̃ esse exterū ab hīs que
hic sūt · exterū a celesti sanc
et eterna que illis sūt · Rō
hac mō sensibiliter dicit̄ nus

fiet vnqua · nisi stām vnam
quāq; diem · ea que audiem⁹ ad
que tepm · audientes eos · qui sub
noe et in sodomis erant · minue
mus exspectacōi ire · exspec
tantes omnia discē · et nihil
ppter hoc omnia illa scripta sūt
ut si quis futuris decredat · ab
hīs que facta sūt manifestatis
et de futuris demonstratio
nem arripiat · hec igit̃ intel
ligentes et spectata · et futura
parum saltem reprimam⁹ a dis
ciplina hac scripturis · et aliqua
tenus faciamus ratione · ut
et preteritis et futuris possi
bilibus · hec crisostom⁹ Gratio

Omne tempus ihū xpe sana me
langueꝫ longo · angore
malis peractis et pristinis
diuturno tempore bonis q̃ abstuli
da mihi ut sufficiam recedendo a pec
cc tollam · q̃ abstuli postrando o
mus penitentie pio deo · et ambu
lem profitendo mihi bonum · et de
bono in melius et eundo de vir
tute in virtutem · amus quoq;
fructus tuo beneficio · studeam a
pcīs abstinere de cetero · ne deteri
aliquid mihi contingat · uel hic
vel in futuro · Da cera mihi bo
ne ihu · ut te cunctis sequens hu
manam et terrenam gloriam contemp
nam · ac laudari et me super alios
extolli non cupiam · sed tui so
lius gliam quoram · et tibi sola
placere appetam · amen De ar
bore infructuosa et indie ci-
uata. Septuagesimo nono sal-

Sicuti ille in mi
credibile fuit · ut
ulmi ibesu in gu
lileam · cunctis ibi
nantibus · et ad dicit ·
adeamus eo tempore qui

dam uidet mediantes dño ꝓ pi
latis quoddam de galileis sic
rigmet ꝙ ds sacrificiu pet
et in actu missionis obtu in
ore suo mysteriu et sanguinem cor
di sacerdotis imbuit ꝙ mente
cum sacrificium conficeret sang
uis victoria cu sanguine sacrifica
ret quod mirotus fuit ꝛ deinde ca
pillu ꝙsti erant sequentes dog
matu inde galilee. cuius mem
orie lucas in actibus apl̃or
facit · qui dicebat ꝙ illicitu e
rat iudeis cognoscere aliquem im
pter deu et multi consensu
dni tui ꝙ prohibebat oblatio
nes statutas a ꝓphetis pro
salute tamen nrā in templo de quo
bisarus indignatus remul
tos sacrificantes eodem ritu quod
et inter ipsas victimas quas ex
tu legis se offerre putabat cos
cedit · ita ꝙ sanguis offentium
oblatis victimis mysteriu im
ore sui immisit nutu ipm et
herodem · quod galilei de he
rodis potestate erat ꝛ ꝙ alii
qui de vulgo illam occasione
subitam et horrendam hom
icidibus petis ꝓpter ostentum
imputabat credens iustissime
cos talia passos esse narrante
nut hoc saluatori polemus pri
me quod ei sup hoc predetti
mus aut non negat sed potu
cos peccatores fuisse · et ꝓpter hoc
permisse · non tñ asserit talia
eos passos esse quia quia pec
tes non parietibus · ꝙ talis mor
non est argumentū sufficiens
ꝙ grauius peccassent ceteris ꝛ
Arrabuit · quod frequēt dño ꝓ
mittit ꝛ iudeos punit in priti
pio et ꝙ medium post triduum
pitem differt ꝛ ꝙ quum
enim · iustitie pilatus sanguine

diabolu semper anus ondi
paratu · sanguis expmu
ptum et sacrificia bonis ꝛ
tionis · galilei quū mipse
rant transmigrantes sig
ficant bonis mundi malos
mortis quos iste sacerdos
significat spualem mortē
eorū qui non prius offerūt
sacrificia ydolatrie ex quo
gruentem galileorū cū sacri
ficiis eorū misset · ꝙ dia
bolus ꝓtes eternos mactā
tum · tepidos bona opera
fidei tui · uel hoc ꝓfecta ca
nis et sanguis delectatione
uel eius meditatione · uel
iudicii fictore · uel humane
laudis ambitione uel simi
tra intentione · uel aliq qua
libet nepharia peste cōma
culat · ut quidnis oblata
deo placeant · michil tame
ꝓsint offerentibus · sed pcor
mitendu sunt ꝓ primo de
nudi cū quo mites sacrifica
positus ꝓ ignorantia dominica
sanguis cogitabat · scriptum
est · et oratio eius fiat ī pec
catu · et aut dns est qui sibi
bet nuntiatum · indeos non
minus illos galileos sceleratos
et nisi de prius penituerint
similit in corpe et aia pe
rituros · solū cū penitentia
liberat a penitate · quia est
sida tabula post naufra
gium illi quidā galilei
non solu quia peccatores fue
runt · sed et mitigatio alio
pumti sut quia frequenter
mouent homines ad pente
tiam ex morte aliorum hō
da et repentina · unde ꝓ
stomo · in hoc aut os

Carta

dit gr illos ꝑmsit talia pau
ut ꝓuenet altens penitus
terra · fierent heredes regn
dnd eqt dicēs · ut melior
ego fiam ille ꝓmt Nam
dō sed punitus · quidem
ꝑte alia cā · sit vero ex
plor videntibus salut mate
ria Deinde ꝑmit aliud exe
mplu de dom iherosolo
mitis · qui du edificaret qua
dam turrim in ꝓlo · subito
cecidit sup eos et oppressit
puntus sut instrumento
hic offensionis · qua ruina
hinc imputabat enormi
tati peccatoꝝ suoꝝ · de quo
similem sniam dicit dns
faut et de ꝑmo exemplo
supradicto inde beda illu
strat Iherosolomite a ruī
na turris oppressi · sig̃ficat
udeos qui pmo nolluerut
in membris suis de ꝑtus
illa turris significat illum
qui est turris fortitudinis
que merito est in ꝓlo · que
me ꝑtat missus · sig̃ficat
eum cui qui missus a patre
pmt in mundum qui ds
super quos cecidit coteret
Ait beda Super quo dns
ds similitudine future
fructu facientis non · et
terram mutilū occupans
quam dns vinee suscipi
voluit · quia tertio anno sem
in ea quereꝝ non inuenit
ꝑ a cultore vinee cuncta ea
fodē et stercora mittē pote
te rogatus ecclā ꝑ anno
tertio ꝑter emendationis di
mis concludens q̄ inde
mlti essent ꝓfmendi

de vita ꝑtis et punendi mis
fructū pmeat et bonoꝝ
pena sateret in hac similitu
dine quata sit dei patientia
quata sit hominis negligentia
manifestatur · sicut enim plan
tata in vinea est synagoga e
recta in domo israhel et ple
be iudaica · tres anni visita
tionis sunt legis edicta ꝓphe
tarum contestationes · et tho
rustus euangelij gratia in
quibus deus quesiuit fruc
tu bonoꝝ operū a iudeis
et non inuenit mst in valde
paucis · qui quasi nichil com
putabatis respectu tante mi
sericordie inuenit · et quadus cultor
eius extra illa fodiet et rigone
acute circumcidit · eam humi
liando et terrore demonum
iudicioꝝ sibi minendo ac
stercora miserit fetiditatem
et abhominatione peccatoꝝ suoꝝ
ei ostendendo per que solet
humilitas et compunctio significari
et bonus de peccatis suis pen
tere · pauci tamen cultores
ꝑseuerant et ideo iudei sum
di meruerut dei ecclā et a
ger et vinea mundus dicitur
cum arbores et vites sut ho
mines · et alie quidem fruc
tuose · alie vero infructuo
se · hmoi vero cultores sunt
prelati et sacerdotes Fodet
quilibet dna est arbor vi
nea · ortus et ager illius q̄
illam excolē habet ut fruc
tus faciat Sed heu multus
terram turpiter occupantibus
fructus non inuenit · et ideo

trinē habent penam qua eis
dns commat. Unde greg⁹
Certo aut dns ad fructuosa
venit qua natura generis
humani ante legem sub lege sub
gratia expectando admone
do visitando requisiuit Sed in
his tribus ams fructus se non
inuenisse conquerit. q̄ quo
tidiana pruna meteret. nec
inspirata lex naturalis cor
rigit nec precepta eruditi
nec incarnatois eius mira
cula conuertit Sed cū trinoe
audiendū est quod diuitu
Quitide eam ait quid ter
ram occupat. Omnis quippe ex uno
ta modu suū fructū bo
ne operatois non exhibz
velut infructuosa arbor
terram occupat. Ait greg⁹
Cultores vero sue qui fructuose
presse et eius trunci gerit. ut
sancti qui mira exhibent orat
pro eis qui extra ea sunt. qui
omnes interpellant dnm pro
fructuosa dicentes Domine.
Dimitte illā. hoc amo. id est
tempus isto sub gratia. visi
tationis fodiam circa illā ad
colendo. et vana reprehen
do. et mitra sterto per fetoz
rem peccatoz ad penitentia sus
citando Circumfodē ex ei
hiduante penitere et patre
am doce. fossa nāq; est hu
milis terra. stercus aut sor
des sue et memoria peccatoz
et fructus dat Quid enim
sterco sordidius. et ty si by
brauis quid fructuosius dr
greg. Do sterco igit ad fruc
tū reuiuiscit arbor. quia de
cōpdemnatoe pene ad bona
se opera resuscitat del fos
sio e peccatoz recognitio. per
cator. em petra sua cooperit
sed fodiendo videbit abbo
mitatione peccatoz suoz et in
erubescet Et terebratio aut
vel fimi appositio est mor
recordatio in morte em ho
sterc⁹ efficit. et putredo
pa nāq; mortis memoria
a peccatoz pellat. in bono
ope sollicitat et grām dei
conseruat. Per arborem
eccl̄a fit moralit⁹ potest q
libet persona in ecclia dei
ad fructificandū plantata
significari. et per tres anos
in quibus non fant fructu
uientus et etas. media
et senecta intelligi. pter q̄
meruit per mortem de pri
uata sustodi. Per cultore
aute angelus custos huius
hois accipit. qui rogat ut
adhuc in semo viue' dimit
tat. ut per eius diligentia
cuta talem hominē se eme
det et fructificet. alioqui
sustinet. et in igne mitta
Dicit est eccl̄a mō aliter ar
bor. sibi dicit religio. qua
dns eius qui eam seruat
scilicet cōpt habebit pla
tatam in vinea sua. id e
in ecclesia scilicet per an
thonomasiā benedictū. et au
gustinū. et venit quere
fructū scilicet religionis
et sanctitatis. effectu in illa
scilicet religione. et non
inuenit nisi folia tm et
nichil de veritate religi
onis preter verba et exteri
orem habitū Dicit aut
ad cultorem vinee scili

ad ceud prelatoz et doctoz id
quoz officiud est sumpcta a
putare spinas edelle et ce
tera hmoi facē Dicit tres am
sut scilicet tempus Anthony
benedicti et augustini · ex
quo veno quierē fructu
scilicet vn tutu et operum
et non fuemo ittu mmuis
em ipe viam et mudiu edit
et ideo fructus vsq ad ma
turitate et finem seruare
non poterat Sed heu cuera
omd religioso timoz tenuit
cu dic dicit Fructide ergo
illam id est sucrideridu am
putra · qua est infructuosa
vt quid terra occupat et
tempalibus vtutu · et locu
quem tenet operibus bois
non exbeat vt em dicit au
gustin peccator non est
dignus pane quo vestitus
et respondēs prelatis qua
plan debet se opponē pro
subditis · dicit scilicet era
do pro eis Dñe dimitte
illa et hoc anno scilicet ut
ponteat et fructificet Sed
heu qua concesso spacio pe
nitede multa abiecit in su
pbia se non emendando ·
tio fodiam circa illa scili
cet per meq patronē hud
lcando et ab amore terreno
renocando · qui em fodit
terra extrahit et fossa id
est humilitate facit · et mun
scientia scilicet malorū q
fiat abhominatione · fedita
tem et vilitate ad memoria
reducendo Que tame mlti
qui nec sic pmoti volunt
sed mmurat contra illos
qui eis peccata suoz abho

mmatione ad memoria redu
cut · siue in priuatoe siue in lec
tione · siue in correptione siue
in actuatione · et ideo timendu
est eis ne sucridatus · qz arbor
que non facit fructu bonu
excidetur · et in igne mittet
Ceu cria ad possus sig fiend
tria vota coia omi religioi
super quibus dns quelibet
nrm mterrogabit cu exactio
one magna quo fuerit ob
seruata · sed timendu e mul
tis ne ista vota fuermat frac
ta vel male obseruata cum
tor cria huig vitee potest
esse ipa ratio que debet fo
dere circa constitutam sua in
faciendo foueam humilitat
et ipam euacuando ab omi
appetitu mundi huius · et debet
mitte sterctora circa illa con
siderado huius mundi mpfna ·
qua omia mundana stim
atpm non sut nisi sterctora
et istoz consideratio et fossio
predicta facilius circa constitue
religiosi fructificare Et bene
per arborem ista mtelligitur
religio primo qua sicut fruc
sub uno cortice multa gra
na continet in quadam dul
cedine ita religio sub uno
modo viuendi et sub una
regula · multos habet homes
concorditer · vnctes Secun
do qua vna sola fructus ha
bent quasi similitudine ma
nus humane · sic verba religi
osoz · que per folia significan
tur debent operibus adequari
ut quitq dicit illud faciat
Tertio qua tamen fructissim

dicitur manifeste qui ficu allegant. Sic luxuriosi insolentes et dissoluti manifestum et sepi illico iudicat subiciunt qui religione nigredinum et cerimoniis ordinis allegant. Sed nota qm in ieremia dicit. Quid tu vides ieremia. Ficus bonas. bonas valde. et ficus malas. malas valde. qm qui religiosus est bonus. non est eo melior. et qui est malus. non est eo peior. Unde augustinus Simpliciter fatebor. ex quo deo seruire cepi. qui strictior difficilior exoptius fuerim. meliores quibus quos in monasteriis peperit. sic non sum exoptius peiores quibus quos in eis defecerit. Dolem ergo hic et monemur. ut non simus steriles. sicut arbor infructuosa et terra mutilata non occupemus ne sine fructu bonoz operis inuenti sumus damnum. et in igne mittamur quod ut aut bernardus. arboribus infructuose duo debentur. securis et ignis. Potest autem per terram sterilis ficus occupatam certius significari. quae nocua placent. et exposita umbra ponitur ne lumen veritatis videat. et exemplis eoz impedit ne sole dilectionis dei calefiat. de quibus bene dici potest. ve vobis scribe et pharisei. qui claudunt regnum celoz ante homines. Sm ambrosium Mutilate terra occupat qui locum quo tenet bonis operibus non excolit. qui exemplo prauitatis impedimentum prestat ceteris. Sed ut dr ieronimus qui videt se insufficientem esse vel non proficere in loco in quo institutus et alios prodesse debet tenet. cede ne melioris loci occupet. Vbi et augustinus Nichil est quod sic quisq cogitare debeat. inp ut in semetipsum oculos conuertat. in se discutiat. se quaerat et se inueniat. et quod displicet noverit quod placet appetet et plantet. Ita cum se homo rane meminerit melioris boni. ut quod est amplius exterioris boni. Sic quod pdest plena bonis arbitretur. inanis est constricta bonis habet. et bonus non videt. Non videt erubescit te debe' bonus tuus. si domus tua plena est bonis. et te habi' malum. Quid enim est qui melius malum habe' Dic michi nichil omnino Non vocor non filius. non seruus. non villicus non truncam. non timeam. non caligam. et tibi vis habe' malam vitam. Ego te. Ponere vitam tuam contra lege tue. Noma que etiam iniecerit oculis tuis. elegantia et pulchra tibi casta sue et tibi spi coniux eb. sedus eb. Si possent tibi respondere bona quibus plena e domus tua. que habe' optasti. que pde' timuisti. nec tibi clamarent. sicut tu

Sermon

Verbum

nos bona vis habe · sic et nos
volumꝰ bonꝰ habe dominꝰ
Tactu voce mꝰ pellat con
te dñe tuꝰ fac tanta bo
na dedisti huic · et spe ma
lus est · fac tuus ens p̄dest
quod habet · qm̄ cui quis ora
det non habet · hec augꝰ
ser · hec verba p̄dicta
quenda lubricꝰ a petra
retraxit augustinꝰ · in quo
dam sermone suo erat ad
doctos in synagoga corꝰ
in loco cor · ubi conuenebat
iudeꝰ · et in sabbatis in qui
bus horis debebat mede'
diuino cultui · et ad audi
endū verbū dei ut ibi pre
dicam̄ multitudine ꝓpones
eam ad synagogam p̄ter
inducaret · et q̄ synagoga
infructuose arbori com
parat · arbor is enim popu
lo significabat synagoge
exclusione quo ad quosdā
reprobos et damnandos ·
sed mulieris de qua sequꝰ
erectio · ecclesie exaltatio
nem et cuiuslibet fidelis
anime erectionē sive ad
fidem et gratiam sive ad glo
riam · unde ambrosius ·
tm̄ clemens dns · q̄ pius
in vtroq; cui aut miserꝰ
aut indurat · in synagoge
typo arbore excidi iubet
in typo ecclie femina sal
uat · Iuxta ergo mulierem
quandā que habebat spm̄
infirmitatis id e infirmi
tate a suo maligno influ
tam et fraudata · quia erat
a sathana vobis annis vin

culo infirmitatis alligata · et
more brutorū mēnata · uta
ut nec posset supra respicere
ad celu · ad quod factus erat
quia terrena sapiēs et infima
requirēs celestia et superiora
cogitare nondū curabat cui
eam videret · rocauit ad se et
sanauit · et cui manus ei im
posuit confestim erecta est
et glorificabat deū pro be
neficijs acceptis · sola enim
gratiam retinet dei de operibus
suis tota vero virtute con
cedit nobis In hoc ostendit
dns suam humilitatē · quia
infirmos nos non dedignabat
tangere · quātucumq; deformem uel grauem haberent
infirmitatē · Iuxta aut ista
mēlimatio mulieris mēlli
gat de mēlimatione infirmi
tatis · quā diabolo vocate
fustinebat tamen antiquus
eam moraliter sic · q̄ vtina
omnis mulier sic habet vul
tū et oculos ad terra demis
sos · ut in ꝓpetuū homines non
respiceret · quia affectus eius
valde est periculosus · Iuxta cui
dmur · ne vita mea sit ter
renis implicata sicut mulier
terre erat mēlimata · q̄ ut
dicit augustinus quadomag
quisq; terrenis occupationibus
implicatur · tanto magis a suo
conditore visione ꝓhibetur ·
et ut dicit gregorius concupis
cens visibilia invisibiles
virtutes amittit · Ille quippe
homo curuus est qui mēli
natus per culpa sursum

respire non potest per ustina
qui tenemr voluptatib; de
ditus sola terena et transito
ria cogitat et diligit ad celes
tia contemplanda mentis o
culos non erigit et eterne fe
licitatis dulcedinem non requi
rit. Que autem sit dns per grana
tangat et sue misericordie di
namica super eum ponat. Stand
per iustificatione exigitur
et frenetico oblitus celestia co
templat. Unde greg9 Immo
cum pene terrena cogitat
et celestia non requirit sur
sum respire non valet. Quia
dum despecta miseriora
sequit a mentis sue rectu
dine curuatur. Et hoc semp
videt. Quod sine mirmissione
cogitat. Et quia ad celeste de
siderium non assurgit quasi
mulier mehillata sursum
respire nequaq; potest. Ipsa
tuta cum culpa obligat me
tem. ut ne quaq; surgere pos
sit ad redimendum. Conatur
et labitur quia vbi diu sponte
persistit. et ibi cum nolucnt
coacta cadit. Si ergo iam bo
na patrie celestis agnouimus
displicerat nobis q; curuu su
mus proponat. ait oculos
mulier curua et arbor in
fructuosa. Item et augustinus
Ergo qui sterilis est agat pe
nitentiam. et faciat fructum dig
num penitentie. Qui curuus
es ut tergum mutuet. terre
na fecunditate letetur. cum
gratus deus per semetipm non po
test nocere deus. Ait augustin
Et merito se erigere debet. Ho

habet cum faciem erectam ad
celum. ut plus intendat ce
lestibus et etiam. q; ipsis te
rrenis et caducis. Unde
Augustinus. Erecta in celum
corporis forma. admonet
quid sursum sit sapere. Celum
autem dns per stratus in sancta
scriptura. queritur de ter
ra. te in duos pedes erec
tum faciem sursum attendere
voluit. Non distorsit cer
uicem a facie tua ut habeas
faciem sursum et cor deor
sum. Unde et magnus Gre
gorius terrestres sunt et ad ter
ram respicientes. sed celeste
arbor homo erectus
figura corporalis plasma
tionis tantum et dignitate
ac differt. Quadrupe
dum figura. qualis est cu
pide vel corpe ad terram
respicit. super ventre rad
et quicquid voluptuosum
est ego hominis parte pcepit
Caput ad celum erec
tum est. oculi tui super
ora contemplantur. ut si qs
tu passionibus carnis te
ipm dominabere petri
seruiens. et hys que sub
ventre sunt. comparatus es
bestiis insipientibus et assimu
latus es eis. Alia tibi sollici
tudo est digna que super
nus sit quere. vbi potius
est super ea terrestria esse
mente. Et formatus es. ita
dispone tanquam intra ver
bamitate habes in celis.

Sexto

tua patria que superius
est ibi lm Unde et bernar-
dus. Curiositas animae est
querere et sapere que super
terram sunt Curpe est h
mano corpe quod e erec
te forme. celulna mete
rere Et utens Corporis
statuam dedit homi de
lectam. forsan ut ista cor
poria exteriora vilioris
ppi rectitudo figmenti. ho
minem melioris actu qui
ad imaginem dei fructus
est spiritalis sic seruade
rectitudinis admonet et
decorum deformitatem
arguerent animi Quod en
indecentius. qm curuum
recto corpe gere animo
querula res est et feda.
Curuum vas quod e corpus
de terra oculos sursu ha
be celos libe suspicio. et
lorum luminaribus oblec
tare aspectus. spiritalem
vero celestemq creatura
suos et contra ad oculos id
est melios sensus atq af
fectus trahe in terra deor-
sum. et que debuit nutri
ri in troceis. hec e luto qua
s manu de subus ample
anis stercora. hec bernar-
dus Unde et boecius Cuy
recto celu vultu petis eo
cibq frontem in sublime
feras animo quoq ne gra
nata possum. Inferior s
dat mens corpe celsus le
nato Et ouidius poronaq
cum spectent animalia cetera
terra. os homi sublime dedit
celumq vide iussit et erectos ad
sydera tollere vultus Rota ena
ut dicit aristoteles in libro de
animalibus q aues claudu ocu
los cu palpebra inferioi. ani
lia vero grossa cu palpebra
superioi. Per aues intelligit
vim spualem. qui ad inferioa
et terrena oculos claudit. at
celestibus et superioibq intendit
per animalia vero grossa intelli
gitur mundum. qui habet
oculos clausos ad celestia et
spualia. et apertos ad terrestria
et secularia. Per hanc mun
dicitiem curia significat per
catrinc ana. et merito auara
mulier quia propter absentia
caritatis frigida mollinata
quia longo tempe diabolo
peccante ser ad inordinatu
amorem terrenoru est muta
nata. q propter longam con
suetudinem aspicere non pt
supna. tamquid celi oblita
fratres ejus fuerut manasses
id est oblitus. et effigiem. id
est frugiferi habens spiritu
infirmitatis quia ad spuali
lia infirma. decem et octo
anis. quia valde dubitu-na
sum ejus seruitium. cu cetera
vitia homine senescente senes
cat. sola auaritia inueneset
Sed ihesus cu tangit in sab
bato qm eius inspiratione qui
escit a peto. et sic erigit sur-
sum per celestia appetendo In
fanatrice aute mulieris scrip
tus quidq vidit inferior-

duer. vocauit. sanauit. tetigit.
et erexit. Tuc dns adam pec
catricem pfecte curatum. pri
mo videt eam per pietatem
Secundo vocat eam per mi
nam mspirationem. tertio sa
nat per plm remissionem. quar
to tangit per satisfactionis
dolorem. quinto erigit ad
supna per amoris fervore
Post archisynagogus vero de
quo statim subditur. ypocrita
quis se super alios extollit
reprehendit. quis de hoc minu
rat eis male iudicat et mu
rmurat. Propter quod merito ar
guitur. de murmure tali. q
tura maior arca humanam na
turam q̃m arca audia bruta
debet adhibere. Unde sequit
Respondens aut archisynago
gus id est princeps synago
ge. quis ego iudea mirebatur
gesta dei decolorare et indig
natus de hoc facto. quasi ex
legis zelo dicebat turbe. q
non venirent pro cura mi die
sabbati. sed ceteris alijs diebus
in quibus licet operari. Una
m mihi atq; alijs dimittite
be dicebat. quia eius personam
et dicta arguere non audebat
Et respondit illi dns potas
eos hypocritas q bene licebat
mulierem ipsam solui ab illo
vinculo infirmitatis die sab
bati. quia et ipse bouem aut
asinum tuum soluit a presepio
et ducit adequare. Unde
Ambrosius Cum dulcis pa

bola. facilius aut. Vinculum
vinculo compat. ut imi
mulatio videatur actu ipse
redarguat. Nam cum ipse
die sabbati sabbato soluit
vinculum reprehendit dimit
tit quis homines a pristino vin
culo liberauit. Demum et
deus ab operibus mundi
requieuit. sed non ab o
peribus suis cum sempi
terna et ingrijs se opario
est. Circuit filius aut pri
mum usq; modo operat
et ego operor. ut ad sin
gulum de secularia o
pera ma non religiosa
testarent. Iter ambrosius
Archisynagogus ergo ma
le legem mediligebat. qui
pietatis et misericordie
opa in sabbato fieri no
lebat. Ideo eius non filiale
et liberale. sed seruile et
nouum opus sabbato q
libebat. Figuras replus
quo mal secularia opera
non religiosa et laudabi
deum restabuit. In signum
eciam huius rei dns sab
bato curabat. Unde cu
ratio et mundicie opa
cio que ordinat ad dei
gloriam et vicinum deuo
tionem operanda potest
fieri in die sabbati et co
nemerus in illa die.
q̃ in alijs. eo q dies illa
erat ordinata diuino
cultui. et ad deuotionem
ppti. Sed ipse opus cari
tatis. scilicet salutem

192

bomis non verenter- post
pone' open cupiditatis
stiliet cue pectois | deo
pene cos rpetas id e spu
lator es portet · es cui magis
plebui vider' appetut · ho
mine bestie postponu
Unde crisostom' bene di
cit rpocritam puerpe
sinagoge · quia sicut ha
debat legisdoctoris mens
pro cuius erat persua
sum Non enim turbatur
per sabbatu quia molit
sed ppter opm · et gloificat
ur · hec crisostom' Quam
luter hodie multi no solu
seculares sed et religiosi
sut tales · magis de pecu
nia de bonore cui ates hu
manu' Cadit asina et
est qui sublenet pcut aia
et non est qui curet Ergo
qui pcurat curat aiam vel
cuniculum pectoris sui Vel e
tiam corpis libertatis sibi
faciendo et laborando ut
libetur a morbo uel alio
periculis qm̃ pro anima
bpiam · ut sanet' et libe
retur a diabolo laqueis
cu cuius multimodis te
neatur dilige' · qm̃ corpus
prud · rposcua e et graue
fauc pcm et shendu q
qm̃ dies sabbata sanctifi
cas · sicud pt in plurib' am
pl̃ primo geneseos ut ex
tmo a vicis et pcis · sic do
cuit ut cessem' ab opib'
corporalibus que impedit
ventione ab deu et eius
cultu ut sut opera mecha
nica et agrie ultra ad mer-

cimoniu et placitandu et hmoi
tenio specialissime · ut est vi
contemplatiu qui ab omnib'
mundis se separat ut tota
liter deo vacet · pma pcu
tio est necessaria · sida debita
terna pfecta · et cui hec dicet
erubescebat omnes adiuta q
eius confusa sua rationabili
responsione · quia veritatis
aperte non poterat contradice
Et omnis pplus stiliet simpli
ces et humiles gaudebat m
factis et mdis suis gloriosis
tamquia amatores veritatis
In ipa die accesserut quidam
phariseoru dicentes illi stili
et ihu quidam sancte homo
zelo · stiliet ut sibi consuleret
quidam malo stiliet ut pba
rent si timore mortis a doc
trina mortis cessaret Exi
et vade hinc stiliet ad locu
vbi herodes pauste non habet
Et ostendes se talibus non
tenet nec a bonis operibus
impedit · aut illis | te dicit
vulpi illi stiliet herodi pe-
vulpem intelligit malo prin
cipe · Vulpis em est animal
dolosu rapax · tortuose mor
dens et scindu · sic principe ma
lus qualis erat iste herodes
est dolosus per machinatione
malu · rapax enim alienu · tor-
tuose mordens per sinistras in
dias · scindus per infamia no
minis sui · qui erat nitimur
opm̃ occide' me · et m sui
membris quatin m ipe est
Unde bernardus dicebat hui
ni nomen michi potestas
quomodo capiet impius sub
iectos quos sic conformet

mpietatis. Dispera planctus
tas m qua regnat herodes
qm herodiane principes cru
delitatis. Herodiana hereo ma
la fuit. nutriente velle de
trigne religione. Ei quis
ergo religionis vel sanctita
tis ortu vel profectu nel re
formatione impedu uel pse
quitur. talis cu herode iam
psequit. Ber bernardi. Dic
mihi quid vulpi illi. Erre ei
cio demonia. Et non possut
resistere cu tamen sint maioris
potestatis. q herodes. et ideo
non habeo timde eu et sa
nitates stilicet m corpe et m
dia pfecto hodie et cras
id est paucis diebus usq
ad tempus passois mee
et tertia die consummor. p
mortem. Quasi dicat. He
rodes non potest me im
pedire quin faciam quod
intendo. Congrue autem mi
nationem m tribus. quasi tri
bus dictis. prima consistit
m demonu expulsione.
secuda m infirmitatu cu
ratione. tertia m officij
su per crucis patibulum
consummatoe. tue enim con
summatio sue omnia de ipso
in lege et yphetis dicta. In
diuis consummatu est. Et
notandu q aduerbia hodie
et cras singillatim redden
da sut verbis. ut sit sensus
hodie cum demonia. et cras
pfecto sanitates primo cum
est demonu electo. postea
sanitatis collatio. tertio sa
nitatis collate consum-
matio. Christice prima dicta
fiunt hostis expulsio. se
cunda nature pristinate
pfecta sanatio. tertia ho
minis ad deu reconciliatio
Moraliter prima dicta
consistit m abiectione
demoniu. secuda m colla
tione virtutu et exercitio
eorum. tertia m adeptio
ne premioz. Unde m
hec. Manifestabit nos post
duos dies. et in die ter
cia sustitabit nos ut viuamus
ad glorificandu. Vel ist
tres dies significat tres
partes penitentie que sut
contritio cu dolore. con
fessio cum pudore. satis
factio cu labore. Et subau
gre de loco passois vbi
consummabitur per mor
tem dicit. Verumtamen
oportet me. hodie et
cras. et sequen cras id
est paucis diebus am
bulare stilicet ad loum
passois. qua non capit
id est non conuenit ab
solute intelligendo non
tranire. non capit m
qua yphetam stilicet me
perire id e occidi extra
hierusalem. Vbi yphete
mei sut occisi. ibi oppor
tet yphetari de quo
omnes yphete scripserut
dabeo immolari. Vbi stili
cet non diuinus herodes

192
203

sed prelatus ex quo priuet
ip mors mea non est in po
testate eius sicut nec hora
nec tempus Unus dicit
bene sic quando deus mo
ri. sed ipse ait bene sic locu
passionis mee sed ipse non
primam et hodie secundo
ies et plani ac fideles ec
tri a doctrina et confessio
ne veritatis timore pri in
cipu et malor hominu
non cessarent. sed opti
mitatis veritate coram
omnib confiterentur audac
ter et defenderent Oratio
Omnipotens deus da mi
fructu bonor operu
feruent fide et in eius
iugiter perseuerare. ne sine
fructu inueniat me cas
situdi et in aliquem inuti
da erga me dei meus ut
non sim deorsu inclinatus
per culpam. sed sursum
respiciam per iustitia nec
a mentis rectitudine cur
uatus terrena et transito
ria cogitem et diligam.
sed ad celestia contempla
da mentis oculos erigam
et eterne felicitatis diui
nas requiam. Domine vi
de me per pietate tua
per interna inspiratione
tua per pie remissione
atque per satisfactionis
dulcedine erige ad superna p
torosis feruoribus amen
De ydropico et exhortatione
ad humilitatem et cu
fortiordiam Octuagesimu
Capitulum ·m·

Ecce ibat ihesus
per ciuitates et
castella docens et
iudeam predicas
non pascas am
pius et factu e
at inuitat dominu cuiusdam
principis pharisei sabbato
manducare panem neces
sarius. non delicias non sectu
la voluptatis. nomine emm
pius. cute necessaria exclu
sis superfluis designant. quis
quippe erat contentus nec
receptor oneros Cuppone
dum est q inuitatur ab eo in
uitatus. quia dns non uent
ad diuitem pharisei nisi
rogatus. qui putabant eum
non ex deuotione sed malitio
se Ad conuiuia aut publicana
accessit etiam non rogatus.
phisei em se iustos et sanos
reputabant. nec medico egere
sed publicam se peccatrice et
infirmos confitebant et
medico indigere. ideoq istos
ut illuminet purificet illos
autem rogatus ut se humiliet
expectat Et ipi obseruabat
eu insidiando. ut vel in eius
verbis aliquid audirent. vel
in eius factis aliquid videre
unde eu reprehendere et accu
sare potuissent magna ma
licia eoz qui eu pascebant
et sibi insidias parabant cu
eo comedebat Et ipm morde
volebant Et ecce homo quo
dam ydropicus erat ante illu
Scientes de infirmitate tene
bu Et respondes ihesus non
ad verba qua sibi questio no

ponebat sed ad cogitationes pha
risee. et legisperito. qui co
gitabant curatione in sabba
to esse illicitam in quo deu
prerogatiuam se dare monstraret
qui corda hominu intellexit dns
ad eos. Si liceat sabbato curare
Hic melagat ut eu dns ipse
eos confunderet At illi tacuerunt
unde beda. Recte merito mirati
ti tacent. quia cum se dictum
quod pro deceret videri Ne
si liceat sabbato curare. quare
saluatorem in eum erunt observ
uant Si non licet. quare ipi
sabbato pecora curant et ute
bant ergo. quia nescirebant
quid dicere debuissent Iste vero
primus non petebat sanitate
quia nisi meritas pro eo log
batur. vel prius videat pre
sentiam non audebat in sab
bato pete curatione Ipse ho
appbetissi eu sanauit ringen
do ac dimisit libe sine precio
quia per impositione mano
ipm curauit et postea mane
retinuit Tetigit eu non cu
sa necessitatis sed humilitat
et ut diuinitate in carne os
tenderet eu sanauit Vbi emilio
Neglectis ergo nideor mpdre
liberat a morbo propriu qu
metu phariseoz remedia no
postulabat pter sabbatu sed
fortu astabat. ut eo aspectu
miserius eius sanaret eum
quod dns agnoscens no pos
tulabat ab eo s vellet sanus
fieri. sed primus eu saluauit
Et reprendet cogitationib
eoz quib mu mundo cogi
tabat factu illud esse illicitu
ostendit illud esse licitu per
exemplu asalit bru cui

periculo licitu erat etia sdm
ipos scripturas in sabbato e
ei licet. tunc subleuare pe
cus quod est opus cupidi
tatis. multomagis licet sub
uenire homini pter. quie
facta sunt in alleluia et
et qui factus est ad imagi
nem dei. quod est opus ca
ritatis. Vnde beda Compe
tenter ergo exemplo sol
uit questione. ut ostenderet
eos violare sabbatu in ope
cupidem. qui eu violare ar
guunt in ope caritatis hmo
phariseis similes sut ho
die multi prelati qui plus
solliciti sut pro salute hoia
rum quo dns eis commisit
Si pastor vel defint bes
tia statim remedia pone
t frater vel subditus pe
cet. et multa habent de
peccatis cum magna de
magnis peccat vel minu
ta. Agitur autem erat de cu
rationibus in sabbato cu
exequebant. habent enim
in traditionibus siue de
mandata genera operum
cruciatus. septuaginta a quo
est preceptu in sabbato.
inter que non est curatio
maxime que solo fit ver
bo siue dns sepe legitur
curasse Sepe dns in sab
bato docebat et curabat
siue ut plures qui ad sab
batu conuenebat lucrifa
ceret. siue ut in sabbato ce
lestis quietis omnes. mon
strater cu apostolus esse of
tenderet. siue ut meri de
quiete contemplationis
pter. salute animar. ne

habendos esse doceret
do ad maduradu sab
o su ysto principe in
uit. non pter tribum
pter animar. lucru
in sabbatu propriu ysu
cepe et in mente cu
uit. et non poterat ad
respondere illi tamq
n et confusi ratione
dem Christe prin
se fuit moyses do
eius synagogis hab
erunt deputi cu pec
madum manducare
uem id est delectari
pentecosta indeat in
apocalypsi Et quis cu
ete voce mea sibilet
dratione et aperue
hnchi saluet in con
ue intrabo ad eum
uet in domo confessio
enabo cu eo et ipse
eu saluet delectando
quod satisfactor
i etiam potest simile
ndo accipi de prelato
ecclia domo dei. qua
e intrauit et cotidie in
ypsis Et notandum
ipulos propter simi
ctum. per que septem
ecclia vina designat
dos iste propriis que
ne petrum significat
dicitur. Habet em pdio
ne corpis tumore sic
ipse cordis inflatione
ilis habet spiritu com
pellamen. sic mundus

subtrahendos esse doceret
et ideo ad maducadu sab
bato cu isto principe in
trauit · non ppter cibum
sed ppter ammar lucru
bri etiam ydropicu istu
m corpe et m mente cu
rauit ℣ non poterat ad
hec respondere illi tamꝯ
uicti et confusi ratione
eundem ℣ cristine prin
cepi iste fuit moises do
mus eius synagoga · hac
intrauit ℣ pus cu ueit
m mudum manducare
panem id est delectari
m penitentia indecoz · in
m apocalipsi ℣ ei qui au
dierit voce mea soluet
m pdicatione et aperue
rit michi soluet m con
tritione intrabo ad eum
soluet m oris confessione
et cenabo cu eo · et ipse
mecu soluet delectando
m operu satisfactione ℣
tud etiam potest simili
modo accipi de prelato
et certia domo cuius qua
tuc intrauit et cotidie in
trat ℣ pus ℣ notandum
q ꝓpter tres ydropici sunt
septem · per que septem
capitalia vitia designat
et ideo iste ydropicus qui
libet pctorem significare
phibetur · ℣ habet en ydro
picus coepit tumore · sic
cupidus cordis inflatione
sed habet spiritum con
pressionem · sic mundus
bona compmit ne publicent
et venat ad lucr℣ terreno sitis
ardorem · sic auarus quanto
plus de diuitijs bibit tanto
plus sitit · ℣ quacto humoru
indigestione · sic warundus
per iram diminuit dies suos
℣ rudo pedu pigritia · sic ar
rogans pigritiam affectionu
et cogitationu ad bn operan
dum ℣ exoto gentalu inflacionem sic luxuriosus cor℣
tumefactione ℣ septimo ot
sectorem · sic gulosus oris cor
ruptionem ℣ paliter auar
ydropisis auaritia designat
qua ydropicus quatomagis
habundat tanto ore mordma
to · et quato plus bibit tanto
amplius sitit · sic auarus
quato est copiosior diuitijs
quibꝫ non bene vtitur · et
quo plus diuicias adeptus
fuerit · tato ardentius eas
concupiscit · qua ut nunq
lis dicit · ℣ sicut amor nrm
quantu petuia creuit · ℣ ex
cissima pestis est cupiditas
que eos quos capit egenos
effitere solet · da finem inqui
rendi non inuenit · sed et ma
gis quo fuerit locupletatus
mendicat ℣ iste auar9 stat
ante ihm cu comitib ad deu
paratus acquisita dispensare
ad honorem diuinu et sic
recupat saluare · qua de cu
piditate mutatur in libera
litatem · et ideo in phaiscos
ydropicu cruciat · et inde eos
per decemplu animalis bru
ti sic commutat ut eosdem

eciam auaricie condempnet
compatur eciam ydropicus
spectaculer ei. quem stupo
fur natiu voluptatu trouble
rans aggranat. hoc em fuit
due filie sanguisuge. que
per-dinut. affer. affer. stulti
cet carnis voluptas. et auā
rice cupiditas. designat
quoq ydropicus spectaculer
superbiam. qua scat ny ydro
pico erat turgens corporis
inflatio. sic in superbo est tu
mens mentis elatio.
et ideo coram superbis phas
ses curat ydropicū corpaliter.
ut hoc exemplo xpi discat
curari spualiter. et per istā
egritudine corpis ostendit
ny illius egritudine mentis
quod em iste ny corpe hoc
illi gestabant ny mente. vnde
mitendes quo pmos attribu
tus id est pmas et honora
biliores sedes ny conuiuijs so
lempnibus eligerent. hortat
eos ad humilitate ppones
exemplu vnius speciei
humilit fatendi ubi loci
superioris arceatur appetenda
ut ad similitudine eius fiat
cetera. et doces humiliate
non solu apud deu sed eciā
apud homes esse laudabi
lem. Non em intendebat
principalit doce quod hic
dicitur ad literam. sed mistice
aliud intendebat. scdm spi
rituale intelligentia. ponet
ergo cantatores ad mensas. ut
non in primo sed in nouissimo
recubante loco uxota illius

sapientis. quato maior
es tanto te humilia. &
bus. Ait em aut crisostom
Nichil ita deo amicū est
ut cum vltimis se ipm nu
merari. hoc em philosophie
vnusq; pr mergitur. hoc aut
non tantu corpaliter. sed
et spualiter intelligi debet
quia em cu tumultancia et
superbia cordis. recubat in
nouissimo loco. non mis ut
iusti et humiles ab alijs
videant. et multi vere
humiles ab alijs recum
benter in cor-mu contra
et corde reputant se in no
uissimo loco esse. unde
crisostom. iubet nos dns
in vltimo loco recumbere
non solu ut corpe in no
uissimo iaceamus. sed eciā
aiā ut nouissimos esse om
nium. & hec causa lo
ce humiliat qui corde
spernit. Vbi notandu q
fuit quedam nuptie spua
les et queda celestes spi
rituales sue quas facit dns
in pntia cu aiā in thala
mo conscientie. Comunio
aute atrime cu dño fit
per fidem et dilectionem
qua coniungit dño vent
triplico bono stabilit fidei
prolis et sacramenti. pbo
rum fidei est ne diabolus
adulterū suscipiat. bonū
prolis est. ut sponsa dñi
per bona opera suscipiat
bonū sacramenti est ut
mutuo sponsū et sponsam

Nupte

194
205

dnusio nuqua fiat Nupre
elestas sue refectio vigois
dulne. vbi erat plena sa
etas m nupcijs eni consue
uerut omnia habundare.
Via autē vere mēcpdi ad istas
nupcias est humilitas. quod
notatur cum dicit. Vade
et recumbe in nouissimo
loco. et concludēdo subiu
git rationē. Quia oīs qui
se exaltat supbiendo. hu
liabitur. Vel hic vel in fu
turo. Non dicit qui exaltat
qua sēm gregorius. non
potestas. sed electio in ea
mne est. Et qui se humi
liat voluntarie non qui
humiliatur quasi ex neces
sitate exaltabit in futuro
et quia etiam in hac mū
do dei sententia mirabi
liter vera est in conspe
ctu dei. in cuius iudicio supbi
abiecti sūt et humiles ac
cepti. quatus in iudicio
hoīm aliqn sit exaltata
ut supbi sint in gloria et
humiles contempti. Et si
supbi exaltabūr in hoc
mundo. humiliabuntur in
inferno. et si humiles abii
ciūtur in hoc mundo exal
tabuntur in celo. Unde ci
rillus. hoc dicit sēm di
uinū iudiciū non sēm
humanam consuetudinem
sēm quam plures coru
pistentes honore consequū
alij vero se humiliantes i
gloria remanet. Unde et
Ihesus post mortē non sīma
liter nec omnibus hoibus
est reuerendus. qui se hono
ribus ingerunt. sed dū a q
busda honorat alij detra
hit ei. et quia ecclia ipi bono
rantes. Vbi nota q cū iuda
supbus per penurias sua
exaltatus audiret in ecclia
legi hec verba euangelij. quia
qui se exaltat humiliabitur.
et qui se humiliat exaltabit.
hoc verū esse non reputans
et quasi in verba blasphemie
prumpens. dixit q si se hu
miliasset et non sicut ex
altasset. ad statū illud no p
uenisset. et statim in eodem
loco tecidit et a diabolo
suffocatus exspirauit. heu
q multi hodie hoc dicunt
corde vel facto. et si non ver
bo quasi male exaltari possit
aut si ad hoc michi per
facerent per humilitatem loqui
non solū intelligitur hic ho
norabilior. sed in quibus
solempnibus sed ecia quili
bet dignitas in ecclia seu pri
matus. ad dignitates enim
nullus catholicus ad supi
et ecclesie supplias multato
se debet ingerere. sed alios me
liores se ponere. quatus est
in se. aliquin mutator pri
cipatus faciet deus a quo
est omnis potas decinet eu
a sua dignitate. saltem spi
ritualiter sententia eterne
dampnationis. aliqn etiam
decidit raliter pena dampna
tionis tempalis. Qui autem
humiliter et ex corde se refu
giens. sicut faciebant anti

qui patres ut gregē et consules
dignitatem eo obediencia
sustepent · et eo dignitate
fruatur bene ea vsus fuerit
tandem celestem ob
tinebit · Cuius omis qui se
exaltat presumptor se dignī
tatibus ingerendo humi
liabit modo predicto · et qui
se humiliat non fallaciter et fic
te · sed veraciter · et eo corde ·
exaltabitur · quia scdm ꝑ
dictū in pueris humile
spm suscipiet gra · Vbi scie
dum ꝙ humilitas meritoria
cui debetur exaltatois glo
ria consistit in tribus primo
in spne estimatois amabi
lationē · et hec inducit con
temptu sui · uta ut homo se
ipm reputet semp · et om
nē quē habet recognoscat da
torem esse deum · Cunde em
habes inquit aptius · quod
non accepisti · Secdo consis
tit in dignitatū vilipen
sione et hoc inducit homo
rem dei · et hec habetur ·
ꝙ homo in magnis virtu
tibus · donis · et honoribus co
stitutus inde non extollitur
sed totū ad illū refundit et in
tegrū restituit · a quo omne
bonū fluit · Certo consistit
in altioru sibi platione · et
hec inducit primū appeti
tionem · Cuomodo seruare
poterimus quod dicit apis
honore inuicem preuenientes
nisi alios digniores nobis
in virtutū meritis estimem
homo em in illo quo se dig
niorem estimat vno homo

rat · sed potius redemptū
Protest et hoc quod dicitur
est de dignitate eccliastica
accepta de meritoz ꝑsumptione
Vnde beda · Nisi
ce quisquis nuptias appetit
et ecclie ministratus adi
pit · membris ecclie per si
dem commixtus · non se ex
tollat · quasi sublimior ce
teris de meritis gloriando
Dabit em dominus honoratiorē
post futuro · cui illoz qui
se in xpo secuti sut agilli
tate pares · Et ut rubore
nouissimū lorū teneat qui
de aliis melior cognoscēs
quanto ꝑ de sua operatione cel
sum fremebat humiliat ·
Sed recumbit aliquis in
nouissimo loco · sedm illud
quanto magnus es humilia
te in omnibus · Veniēs aut
dns quem humile mine
nerit · audiet nomine bea
tificans superna astende'
ꝓspicit · et cuncta eius
humiliauerit se sitiat plu
ribus · hic est minor in reg
no celoz · pulchre aute
dicitur · tuberent tibi ftia
ne nisi quiete meminias ꝙ
tibi seruiat in fine pe
test ena et hoc in hac vi
ta intelligi · quia cotidie
dns suas inuitat
superbos despiciēs · et hu
libus sepe tanta sua spua
onera ꝓstans · ut dis
cubentiū cetus eos ad mi
randū glorificet · Cui
em de meritis eleuat hu
miliabitur a dno · et qui

humiliat
ab co. de beda
tuatus fuerit
ratores suos
qualem q con
ditione vocē
nuptiis
omnes vocauit
ceteros dis
beda · ab vero
et exalt
illa · ab vero
intelligit
dispensabis in primo
tuo
bono mu
ambiuenerunt
gtie Cuius
locus non
habuit · quat eo hi
eo compatiōe
ne forte homo
dignior ma
tuatus
tibi debes
Dignor em maio
ꝑsumptor-
habet quatenus
pollicet · habet
fugiendi homo
quia ꝙ in corpe
ꝑsit aliquis
Non enim
debet excellenta
spūs quas ꝑcipit ac
excellenda intuitu
dat · quia loco
indigne no est
ꝑsit spe mde exal
et homines pe
mutauit
dicit tibi fructo sti

se de beneficijs humiliat
exaltabitur ab eo. Ysa beda
Cum ergo iniuratus fueris
a dño per p̃ducatores suos
ad nuptias sp̃uales q̃ con
sistit in coniunctione p̃pe
tue. ad quas nuptias i
uitati sut omes quoꝝ quidam
eteros dig
nitate p̃cedut. alij vero
merito virtutu. et excel
lit virus vna virtute. et
excellitur alia. alij vero
excellut sacra intelligen
cia. non discumbas in p̃mo
loco aut merito tuo ho
p̃sumptoe. aut bono mu
dano ambitione. aut
appetitu mani glie Cum
ne autē ꝑmus locus non
sit ambiendus. p̃bat ex tri
bus p̃mo ex comparatoe
dignioris ne forte hono
ratior id ē dignior ma
ioꝝ honore sit iniuratus
ab eo. et talem tibi debeꝫ
ꝓponꝫ Dignior ēm maio
ri honore est virtuosior
et ideo quilibet quatacuꝫ
dignitate polleat. habet
mutatum fugiendi hono
rem. si attendat q̃ in cogre
gatione esse potest aliquis
eo honoratior. Non enim
dignitati debet excellentia
honoris ms quia rpa at
testatur excellentia virtus
Credo hoc idem p̃bat ex in
digne electione. quia loco
sublimis indigno no est
stabilis. sed sepe inde dant
inde dant. Et verus ps
effectu quy te mutault
et illu dicat tibi facto. si
luet te humiliando. et alium
tibi p̃ferendo. dat huic locum
quo reputabas te dignum. hoc
sepe euenit q̃ quy putabat
se dignu honore. excutu
a sua cogitatoe et expellit
inde Terno hoc idem p̃bat
ex confusione que sequit.
Inde subdit et tuc incipies
es cum rubore nouissimum
locum tenere. et subiungens
statuit q̃ quy dete maiod
p̃sumpsit. incipies humiliari
quia derectus in duo tuo.
dut derectus de tuo officio.
aut derectus post mortem
in inferno Deinde ostendit
quid sit obseruandu ei
quy vult honore arquire
quia debet humiliare se s
tue Inde dicit Sed cum
iniuratus fueris. vade te no
expulsa et recumbe in nouis
simo loco. immorente alijs
reputando et te esse in om
nibus in vmo merito. et si for
te sis excellentior dignita
te vel origine nobilitate
Est notandu q̃ triplex dis
tinguit nouissimu. scilicet
statuu graduu et locoru
Inter status locus nouissimi
est intelligendu. medius ꝑfi
cientiu. Inter gradus loci nouissimi
est subditoe. medius pla
toris in mensa. Inter loca nouissimi
est infernu. medius mundi
Si supinus celi Recube
ergo. aut in nouissimo

p̄mo stituet in statu meo pretiū
te reputando per humilitate
aut nouissimo sedo stituet in
gradu subditor̄ per dei timo
rem · aut in nouissimo tercio
stituet in infernō per ingem
meditatione et adducet t̄ē
ꝑpter que nouissim⁹ locus est
eligendus p̄mū est quia ex
hoc habetur gracia amicicie
ut ad veneant mentes visitā
do vel menta post mortem
distruendo qui te iuuauit ad
miperias · dicat tibi · amice sti
licet ꝑpter tua humilitate Se
cundū est consecutio loci dig
nioris · astende superius et in
priti per gram et in futuro
per gl̄iam · quia te humiliaſ
ti · et quia eciam amicus Ter
cū est honoris glia que seqūt
dignitatem · tue erit tibi glia
honor coram simul discum
bentib⁹ in eadem fide · uel in
eadem beatitudine quiescenti
bus · tū quia humilis · tum
q̄ amicus principis · tum quia
alto gradu sublimatus Terno
q̄ diu non meredit hic dere
quo acquire debeam⁹ humana
gliam · sed exemplo acquiren
di gliam istam humana docet
nos acquire celestem gliam
ita q̄ istur humilitas est neces
sana ei qui cupit exaltari ho
nore gratie et glie Sed diffe
rencia est · quia quicunq; se hu
miliat ut exaltetur primo ec
clesiastica peccat · est enim fal
sa humilitas in qua latet in
munda superbia · qui vero se hu
miliat ut exaltetur · domin⁹

gracia⁹ et p̄mo glorie
habet recta intencione · qua
ut dicit Jeronim⁹ Quanta
superbia est virtutes appete
vltimo assignat rationem
dicti · quatu ad omia p̄
missa Quia omn⁹ siue
laicus siue clericus siue re
ligiosus · qui se exaltat
stituet superiendo · humili
abitur sponte vel necessario
hic vel in futuro · et qui se
humiliat voluntarie · non
qui humiliatur · quasi ex me
cessitate · exaltabitur · uel
hic vel in futuro · et hoc aut
in officio aut in merito aut
in premio · humiles dicunt
ad humū cui ꝓstrati sunt eo
q̄ nichil infelius se inf̄ hu
mū reputant · et se coniecta
dos omnibus exhibent et
ꝑpter hoc exaltari meretur
et ideo homo qui factus e
de humo humiliari debet ·
et exaltatio non debetur
sibi inf̄ per humilitatis
meritū · et talis humilitas
ducit ad letabundū gau
dium Unde bernardus Con
per in corde tuo debes ha
bere q̄ sit pretiosissim⁹
et omni dono et gratia de
indignus · nec ad hoc ali
quo modo aptus ut deus
dirationem tuā exaudiat
exultū ergo debem⁹ facere
fugē superbia que nos odi
biles et inimicos deo et ho
minibus constituit et aplect
humilitatem que nos deside
rabiles et amicos eiusdem
facit · Unde crispin⁹ ·

rmncas ut honore tuo destruc
to s hudhauens reprm sta
em magis exollutur gtia
tua ita maior efficat. hec
regm est iama Si volue
rmns magm appare non
ermuns magm. sed et omn
bus dehonorabiloes Ruy
em denpibiles sut et omn
bus imbi. et ab rmncas
facile captabiles et mud
di apud deu. hy maxome
omn sut Quid aut hud
lubus est detabilius aut be
atus tum hudes et deo
sint desidezabiles Sed et
ea que ab hombus e glo
na hy maxome petuntur
et omes eos velud pres
honorant sicut fratres sa
lutat. sicut ppria membra
amplexantur. hec exposto
Et qua dns mstrauit m
utatos ad humiliate nuc
mstruit iiutates ad mise
ricordie pietate. et ad pau
peru ip debitu pocus ip
amicoru et diuitu mu
tacione ut cora faciat. no
ppter homm fauore et ba
ttatem. sed ppter caritate
et paupeu necessitatem
arguens per hoc phariseos
qua fastidiebat comunia no
moti pietate sed magis cu
piditate. intendentes p hoc
consequi vtilitate seu ho
norem temporalem Unde
dns ut pro refectio cor
porali rependet spuale
subiicit documetu pietat
dicebat ei. quy se iustifica
rat. et per hoc cra alios
assidentes quy erant m hoc cul
pabiles arguebat Cu facis
prandiu aut cenam noli vo
care amicos id est ppter a
micitia secularem neq fres
tuos id est ppter consangui
nitatem. neq cognatos id e
ppter affinitate. neq vicinos
id est ppter familiaritatem
neq diuites id est ppter a
liquam vtilitatem consec
dam hec determinatio stitu
cet diuites omnibus predict
videtur debe submurmurgi.
et ita fres et cognatos. am
cos et vicinos paupes stut
et alios egenos votaye po
tero. ut dis stut et alys pau
peribus dstribuat pro deo et
subditur causa cu dicit. ne
forte. et ipi remuuerent te. hy
em est consuetudo carnalium
homm stituere remuuerare m
utantes se. et fiat tibi retri
butio ab homine non a deo. m
piti non m futuro. ista naip
remuneratio intelligitur cuiq
hom tempalis recompensatio
Unde dicit ambrosius q hoc
pitalem remuneratu esse
affectus audacie est Scien
dd tamen q s vocetur pie
dicti ad comunia ppter cari
tate mutuo nutrienda me
ritorium est. s aute ad lasciuia
lasciuia nec ad guta excen
dam. uel ad immanem gtiam
petm est et iniustis sustine
bit pena. s aut ad remu
tandu recepit meretde sua
s aute ad benuolentia seu
liberalitate indifferens est

et potest bene facere et male.
put ad finem vltimorum ordi
natur. quis posset esse bonus uel
malus / Unde licet iniustus pu-
nitur nisi de primo mo
do quod totum debet in usu
pauperum expendi / sicut de
testamento michi commisso
ad faciendum elemosinam
non possum in alios usus ex
pendere quicquid / Sed cum facis
conuiuium motus pietate vo
ca pauperes censu qui non ha
bent de suo ad viuendum
/ et debiles conatu qui poten
tiam non habent ad laborā
dum / et claudos gressu qui ire
nequunt ad mendicandum / et
cecos visu qui non vident
ad aliquod artificium opan
dum / et beatus eris similiter a
pud beatitudinem spei / et in
futuro beatitudinem rei / qua
iniustis non habent retribue
re tibi. et ideo deus nudum ob
iuuantem habebis debitorem.
pietatis eum ad omnia vtilis
est promissionem habens vite
que nunc est et future. Vbi
crisostomus. Non ergo tu be
nefici recompensationem sed
cui reddimus. Cum si recepe
rimus non amplius recipi
emus illic. sed cum recepimus
si nunc retribuit homo tu
tibi deus retribuet. Unde se
quitur. Retribuetur enim tibi
scilicet a domino in resurrectione
iustorum. Eadem hodie et si
omnes resurgant singula
riter. tamen et quasi pria

non immerito resurrectio u
torum dicitur. quia in ea
mutandi sui et se beatos
esse futuros non dubitat.
Vbi gregorius. Nisi nos
ergo negligamus cogitare quā
si nullo sint digni cogi
ta quid sint. et proprietate
eorum tumentes exaltationis
inducunt vmagine futu
rorum bonorum heredes re
gni claudi. accusatores ex
cusatores idonei non lo
quentes sed inspecti a iudice
Vbi et crisostomus. Decernet
ergo eos surdos in planis
sustinere qui non placet sal
tem deorsum. ubi sue subiu
galia et famuli despiciuntur
cupias. sicut saltem pauper
existimus. Vbi est elemosina
non audet intrare diabo
lus. Et si non secum consede
at in mensa eius de mensa se
cula. Et iterum. Sed dicis
immundus est pauper et pe
diculosus lana eius et pan
nus in mensa sedet. Et pes
tes sordidas habet. immun
dum nunquam exhibeas. nisi
accedit per eum et tu fiulo
la loquens. Ait crisostomus
Moraliter cum facis conuiuium
id est cum accedis ad oratio
nem ut refocilans pane la
crimarum. et meditationis vi
no compunctionis noli mu
tare amicos id est noli
orare tuos pro amicis et
consanguineis tuis. et pro
diuitibus id est pro iustis
qui sunt diuites in virtu

hus · sed pro mmmis et pcati
bus ihu vere pauper fuit
Unde subdit Sed vota pau
peris id est assona m tua
bitatione pctoris · et subdi
dit m tua genera pera
grens debilet id est pecta
tis ex infirmitate · cludor
id est peccatis ex malicia
stilicet qui habent pedem
huellus sanu · sed predem
affectus infirmis · et recor
id est peccatis ex ignoran
cia Redemptor · etiam va
bi dnus sanat spuale comu
nem · sed si facit hoc ppt ho
nor vel lucru temporalis
consequendum · non habebit
a deo mercedem · si vero fiat
ppter deu · salutem · recipiet
cum ustis vitam eternam Ex
eo aut ei dns hoc aut vtri
buetur tibi m resurrectio
ustor · quidam de simulatis
cumbentibus rudis et ca
nalis motus verbis dni ce
dit et resurrectio fuerit
esset ad vitam · cibis co
talibus m[anducavit] · et p dp
mittet et esset cocpalet
in regno celor · et dicit
et beatus est qui manducat
panem m regno dei · Unde
subdit · Homo iste aut
ab eis aut non diligent percp
cus ea que dicit predicatu
Putauer enim cocpatas ce
lestium mercedes sanctoru
Sed quidam dicut et pe
ne iste intelligebat be
atitudinem que consistit m
visione et fruitione deitatis
et principaliter et humana
tis predicto · qui venit

se prandium dns · Unde augustin⁹
vel quas m longinqua ista sus
pn[atur] et putat esse celestes
quem desiderat · ibi ut illum
dns manducabit · Sanctus enim est
panis regni dei nisi qui dicit
ego sum panis vivus qui de
celo descendi · Volute pastus fau
ces sed cor · Ait augustin⁹ Ea
tus ignotus qui hinc pane qui
refectio animar est manducabit
in regno dei · Videndo stilo
cet et fruendo de quo dicitur
in cantastico Canite edent me
adhuc esurient · non ytet sa
turis medium · sed ytet fastidii
absentiam · Unde beat⁹ Aug⁹
qui manducatis in regno dei
dum cupitis intelligendus e tibi
sed ille tibi qui ait Ego sum pa
nis qui de celo descendi · Et qui
manducaueris ex hoc pane
vivet inter vos Id est si quis
mee mentis gustu sacramento
pferte noluerit nec divine
manducauit visione fruitionis
eterne hic panis non mortalis
beatitudine gaudebit Ait beda
Optime rhu dixit manducabit
panem in regno dei Ede
sicut ede me applen
de et ytege ne pereat in me
id est ne ita ut ceteris voluptatis
vel auaritie aut superbie · et da
mihi ut per te in eam credam
deus et opus humilitatem in me
ipso loca recubitus · minore
me alios reputando · et per om
nem adversitatem indigentes fiducie
non obmittam ex necessitati
bus pio posse subveniendo · Lau
dator · opulentissime deus da
michi misere panem celestem
esse tempus et mundicie in regno

dei · pro quo pane tibi demme
cotidie militamus pro quo
tota die mortificamur de m
tra vita trahamus Amen De
mutatis ad cenam magnam
Capitulum lxxxxprimum

Sed quia nonulle
tenebre vel cru
ciatus vel volup
tatibus mundi ho
dedit · huic pane
de quo deus est
fideteneus quasi adorando pr
pter dilectione vero eius at
tingere veraciter gustando fas
tidiunt ideo ad ostendendu ta
lem repetem celestibus epu
lis non esse dignu · subiungit
deus parabolam in qua demon
strat diuine largitatis affec
tum · et ait quit multiplicem
iudeor migrantium · qui
preteritis generibus succedut
mutati ad celestem beatitu
dinem · primo per gentes
fide per ipm dom · terno p
apl̃os · et tame renuerunt
venire per fidem · et ita vo
cati sut gentiles Dicit ergo
homo quidam id est dom
verus homo · verus deus qui
dicit homo ratione veritat
nature humane · quidam ra
tione singularitatis psone
assumpti · fecit cenam mag
nam id est parauit · futura
glie et vite eterne refectio
nem et celestem seu eternam
beatitudinem · quam tamen ad
hibi ab eterno parauit deus ·
vocatis cenam id est refectio
ultima · cena sicut cena para
declinante die · post quam nul
la refectio sequit · sic vite
eterna datur post die pe
tis vite · ubi nichil aliud
expectatur Item dicitur ce
na magna vino si mag
ut ea iocunditas in cor bo
minis non possit asten
et vocauit multos · et vult
omnes homines saluos fie
et beatos · Vocauit dns ad
dam per angelos quosda
per prophetas · quosdam per
peripm · quosdam per apl̃os
quosdam adhoc predicator
verbis · quosdam inspiran
ombibus interius quosda
beneficiis et prosperit
dam flagellis et aduersi
et misit seruu suu id est
predicatore euangelie suu et licet
sint isti seruli predicti statu
et habitudi diuersitate mu
tamen debet esse · fidei et
caritatis vnitate horta ce
ne id est vltima etate et
tempe gratie · hora cene
finis est seculi · scilicet vl
tima etas · nam et si in
aliis etatibus homines ad
cenam inuitabat · nullo
tamen ad cenam recipe
batur · sed omnes ad hu
bie destendebat dicere
inuitatis ut venirent id e
ad venendu per bona
opera se pararent et iam
parata sut omnia cum
aduenirent dicit nondum
erat dies cena parata
quia nullus poterat in
gredi vitam eternam sed
agnus dns immolatus